

PROROK
WOLNOŚCI s. 20

WOJNA
O KAUKAZ s. 36

FRANCISZEK
I CARLO s. 34

PUSTELNICA
Z ŻARU s. 38

18.10.2020

nr 42 (782)

cena 5 zł
(w tym 8% VAT)

NR INDEKSU 205 109

ISSN 1734-9079

www.idziemy.pl

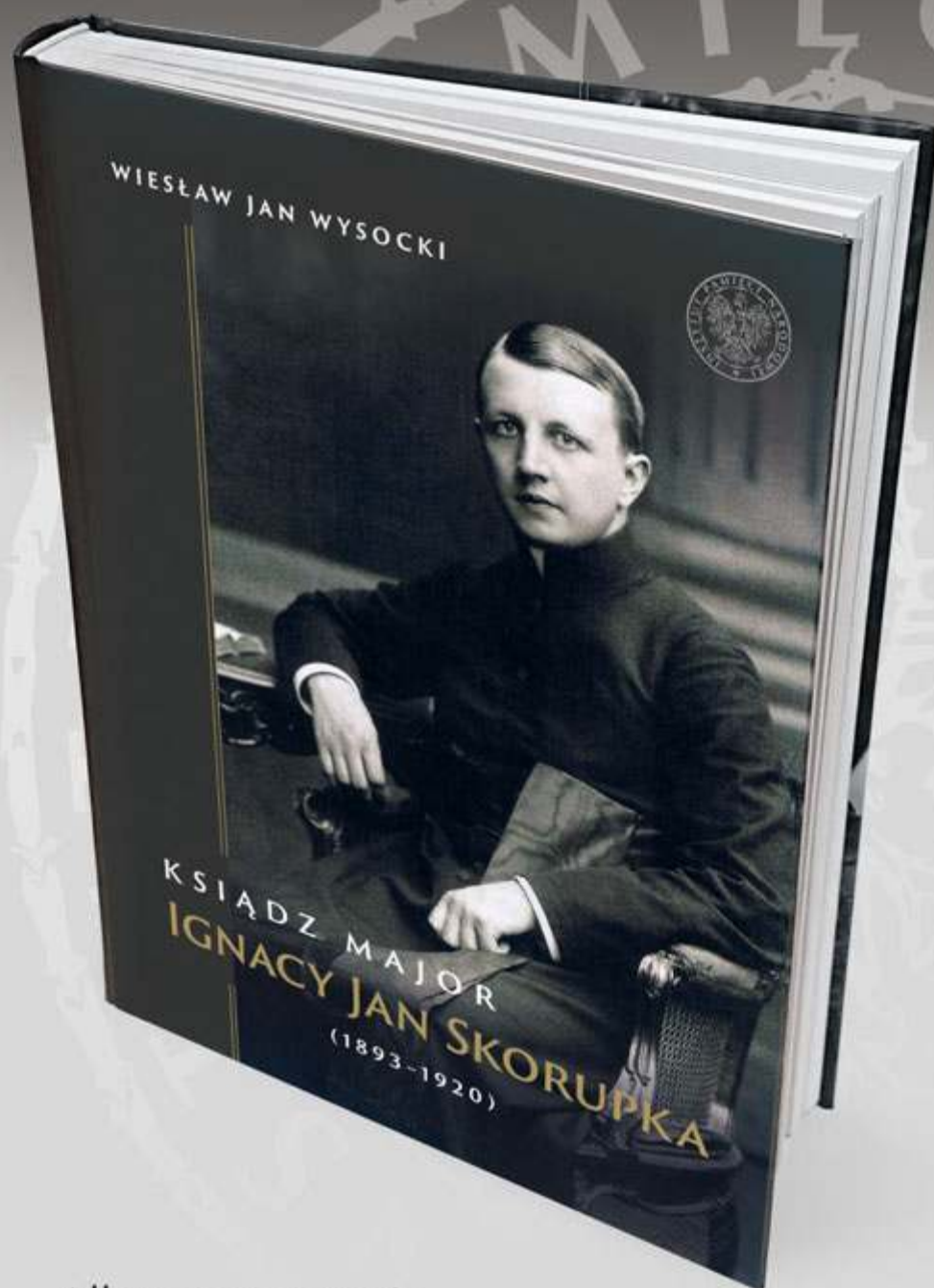
idziemy

Bohaterowie czasu pandemii

s. 10

WYDAWNICTWO IPN POLECA!

Szukaj w księgarniach IPN
i punktach sprzedaży
w całej Polsce.

Zostań w domu i kup na

ipn.poczytaj.pl

Spotkaj nas na Fb:

[@ksiegarnia.ipn](https://www.facebook.com/ksiegarnia.ipn)

Album prezentuje
postać legendarnego kapelana wojskowego
KS. IGNACEGO SKORUPKI –
symbolu Bitwy Warszawskiej 1920.

ks. Henryk Zieliński

Lekarze i księża

Lekarzy i księży łączy więcej niż ludzi jakichkolwiek innych profesji. Nie tylko ze względu na patrona medyków św. Łukasza, który był jednym z niewielu do końca wiernych towarzyszy misji ewangelizacyjnej św. Pawła. Apostoł Narodów zapisał o nim serdeczne słowa: „Łukasz – umiłowany lekarz” (por. Kol 4, 14).

Posługa wobec chorych, nazywana „sarmarytańską”, jest uznawana za jeden ze szczytowych przejawów miłości bliźniego i wpisuje się w misję Kościoła. Pierwsze szpitale w nowożytnej Europie tworzone były przy zakonach. Opieka nad chorymi jest głównym charyzmatem Kanoniczek Ducha Świętego, joannitów (Zakon Maltański), bonifratrów i innych. Na średniowiecznych uniwersytetach medycyna i teologia stanowiły, obok prawa, najwyższy stopień studiów. Do dzisiaj tylko w przypadku lekarzy i księży podstawowe studia trwają aż sześć lat. Kiedy zaś 7 października 1809 r. powstawała w Warszawie najstarsza na ziemiach polskich Akademia Lekarska, na jej czele stanęli ks. Stanisław Staszic i lekarz Jacek Dziarkowski.

Przez stulecia duchowni i medycy uchodzili za intelektualną i społeczną elitę. Nie zmieniły tego ani zabory, ani czasy PRL. To również zbliżało księży i lekarzy do siebie. Tworzyło jednak wokół nich jakiś nimb tajemniczości. Pewnie dlatego na temat życia jednych i drugich rodziły się przeróżne legendy. Byłe celebryta w samochodzie za ponad pół miliona złotych nie budzi takich emocji, jakie budzi lekarz czy ksiądz w modelu za jedną dziesiątą tej ceny. W zwyczajnych rozmowach ludzi wciąż najchętniej obgadują księży i lekarzy. Nie bez powodu producenci seriali często ich akcje umieszczają w peryferyjnym szpitalu albo na plebanii – to podnosi oglądalność.

Najważniejsze jednak, co zbliża do siebie lekarzy i księży, jest to, że jedni i drudzy często obcują z tajemnicą życia i śmierci. To niezwykle, chociaż bardzo obciążające doświadczenie, które daje unikalną perspektywę spojrzenia na sens ludzkiej egzystencji. Uczy mądrości. Wobec tego doświadczenia trudno nie stawiać sobie pytania o to, co potem. Tępy pytania ludzie uformowani według ideologii George’a Sorosa mieli sobie nigdy nie stawiać. Może dlatego niszczy się dzisiaj au-

torytet nie tylko księży, ale i lekarzy? To kolejny przejaw naszej wspólnoty losu i powód, bym wystąpił w ich sprawie.

Pandemia COVID-19 ujawniła bolesną schizofrenię w podejściu do medyków. Najpierw towarzyszyły im oklaski, gdy szli na pierwszy front walki z groźnym wirusem. Ale niewiele później sąsiedzi zaczęli niszczyć samochody należące do

pielęgniarek i lekarzy, aby ich zmusić do wyprowadzki z bloku. Pasażerowie autobusu żądali od kierowcy zamknięcia drzwi na przystanku przed szpitalem zakaźnym w Warszawie, żeby nie wpuścić pielęgniarek wychodzących właśnie z dyżuru. To nie były jednostkowe przypadki.

Nie wszyscy też medycy okazali się bohaterami. Były przypadki porzucania pracy w domach opieki, gdzie stwierdzono zarażenia. Na apel wojewody mazowieckiego o gotowość pracy w miejscach zagrożenia odpowiedziało tylko czterech lekarzy spośród prawie 29 tys. zrzeszonych w warszawskiej Okręgowej Izbie Lekarskiej. Większość z nich obiektywnie nie mogła porzucić sal operacyjnych czy oddziałów onkologicznych. Ale zdarzali się i tacy, którzy wtedy szli na zwolnienia. Ten zły margines nie może jednak rzutować na wszystkich, analogicznie jak w przypadku księży.

Większość medyków – nie tylko na oddziałach zakaźnych – z pełnym poświęceniem wykonuje swoją pracę, często w warunkach urągających ich godności i bez odpowiednich zabezpieczeń. Poza wyjątkami nie zarabiają dużo. Gdyby było inaczej, nie byłoby tak wielkiej emigracji lekarzy i pielęgniarek za Zachód. System, w którym funkcjonują, wymaga gruntownej reformy, tylko nie znam polityków ani medyków w polityce, którzy by się do niej kwapili. Bez tego jednak nie ma sensu otwieranie kolejnych wydziałów lekarskich. Tylko po to, żeby jeszcze więcej lekarzy wykwalifikowanych za nasze pieniądze obstawiało szpitale w Londynie? Nigdzie przecież nie jest zapisane, że niektóre studia muszą być darmowe. Medycy zaś muszą być dobrze opłacani nie tylko za swoją pracę, ale także za gotowość narażania swojego życia w razie potrzeby – jak zawodowi żołnierze. Tym medycy różnią się od duchownych, że nie obowiązuje ich ubóstwo, ale jakiś rodzaj umowy społecznej na czarną godzinę, która działa w obydwie strony.

Na początek zdobądźmy się chociaż na więcej życzliwości i szacunku dla tych, na których pomoc w tych trudnych chwilach chcemy liczyć. To można zmienić od zaraz.

henryk.zielinski@idziemy.com.pl

18.10.2020 **idziemy** w numerze:

TEMAT TYGODNIA

foto: PAP/PAP/Lezek Szymański

Bohaterowie czasu pandemii **s. 10**

Jak się bronić przed epidemią? **s. 12**

Ofiary COVID-19 w Kościele **s. 8**

NA CZASIE

Wszyscy jesteście misjonarzami **s. 4**

Ze świata **s. 6**

Koronawirus a Boże Narodzenie **s. 9**

Z kraju **s. 14**

Franciszek i Carlo **s. 34**

Wojna o przyszłość Kaukazu **s. 36**
Ostatnia prosta **s. 42**

NASZE SPRAWY

Pustelnica z Żaru **s. 38**

Niealkoholowe stłuszczenie wątroby **s. 43**

Zmiana czasu **s. 44**

Program TV **s. 47**

MOJA WIARA

Caritas – wyobraźnia miłosierdzia **s. 18**

Popiełuszko – prorok wolności **s. 20**

KSM świętuje 30-lecie **s. 54**

**Czytanie nie kończy się na papierze! Najnowsze wiadomości i opinie na stronie www.idziemy.pl.
E-wydanie tygodnika można zakupić na stronach: www.eprasa.pl, www.egazety.pl.**

Czy misje są wciąż potrzebne?

Kiedy spojrzymy z punktu widzenia teologicznego, odpowiedź brzmi: Tak, misje są potrzebne, ponieważ są odpowiedzią Kościoła na wezwanie Chrystusa „Idźcie i głoscie”. Kościół, by być sobą i pozostać wierny swemu Założycielowi, musi głosić Ewangelię. Po to ustanowił go Chrystus.

Jest też inny powód: na świecie żyje ponad 5 mld ludzi, którzy nie słyszeli o Chrystusie. Mamy to szczęście, że znamy Chrystusa, doświadczamy Bożej łaski i miłości. Tym chcemy się dzielić z innymi, aby odkryli w Chrystusie Kogoś, kto ich bezgranicznie kocha.

W trakcie pandemii często słyszeliśmy: „zostań w domu”, a hasłem tegoroczne-

fol. xtz

Papież w orędziu na Dzień Misyjny zaprasza, byśmy zapytali sami siebie, „czy jesteśmy gotowi (...) do usłyszenia powołania na misje (...) w zwykłym powszednim dniu”. Czy jako wspólnota wierzących jesteśmy na to gotowi?

To pytanie do każdego z nas, ale i do wspólnot kościelnych. Czy mamy ducha misyjnego? Chcemy dzielić się wiarą ze wszystkimi? Czy nasze rodziny i parafie, zgromadzenia zakonne i diecezje są misyjne? Zróbmy rachunek sumienia. I bynajmniej nie chodzi tu o misje, ale o to, jak przeżywamy swą relację z Chrystusem i Kościołem. Jeśli będzie w nas miłość do Chrystusa, będziemy gotowi do pracy dla misji, pomocy duchowej i materialnej.

Papież podkreśla też, że ofiary złożone w przedostatnią niedzielę października wspie-

Wszyscy jesteśmy misjonarzami

Z bp. **Jerzym Mazurem** SVD, przewodniczącym Komisji Episkopatu Polski ds. Misji, rozmawia Agnieszka M. Domańska

go Światowego Dnia Misyjnego są słowa: „Oto ja, poslij mnie” (Iz 6, 8). Jak pogodzić te dwa wezwania?

W tym czasie powinniśmy słuchać Boga i ubogich, stając się „twórcami braterstwa”, i odpowiadać na te wyzwania słowami: „Oto ja, poslij mnie, Panie”. Można fizycznie pozostać w domu, ale duchowo przyłączyć się do misjonarzy, jak św. Teresa od Dzieciątka Jezus, karmelitanka, która nigdy nie wyjechała na misję, a tak wiele dla nich zrobiła. Misje są nie tylko naszym wysiłkiem, ale też dziełem Ducha Świętego. Liczą się dobra duchowe, którymi podzielimy się z misjonarzami. Modlitwa, cierpienie ofiarowane w intencji misji, kontakt z misjonarzami, ofiary na misje – w ten sposób możemy zaangażować się bez wychodzenia z domu.

W krajach misyjnych brak dostępu do Mszy św. i sakramentów to codzienność, a my w czasie ograniczeń dotknęliśmy tylko namiastki tych trudności. Jak to wpłynęło na nasze postrzeganie misyjnych potrzeb?

W wielu krajach misyjnych władze drastycznie ograniczyły możliwość uczestnictwa we Mszy św. Kościoły i kaplice są zamknięte. To dodatkowe źródło niepokoju i cierpienia. Papież Franciszek w encyklice „Fratelli tutti” zwraca uwagę, że pandemia odsłoniła wszystkie słabości i złudzenia, w jakich żyliśmy. Kolejny raz się okazało, że ludzka samowystarczalność jest fikcją i mimo tylu osiągnięć nie jesteśmy panami swego losu. Wielu właśnie w czasie izolacji i ograniczeń uświadomiło sobie, że potrzebujemy Boga i wspólnoty z in-

nymi. To dotyczy tak rzeczywistości misyjnej, jak polskiej.

Z pewnością wielu zrozumiało, jak bezcennym darem jest możliwość uczestnictwa w Eucharystii i korzystania z sakramentów świętych. Mam nadzieję, że to umocni w nas pragnienie, by pomagać naszym siostram i braciom na misjach, by także i oni mieli łatwiejszy dostęp do sakramentów.

Co jest dzisiaj największym wyzwaniem dla misjonarzy?

Jednym z największych wyzwań, zwłaszcza w Ameryce Łacińskiej i Afryce, jest ubóstwo, głód i cierpienie, które pomnożyła pandemia. Coraz więcej rodzin ma problemy z zaspokojeniem podstawowych potrzeb. Do placówek misyjnych zgłaszają się ludzie, którzy nigdy wcześniej nie przychodzili prosić o wsparcie. Brakuje lekarstw, środków chroniących przed zakażeniem. Ludzie są bezradni wobec tego, co ich dotyka. Misjonarze współczują – jak by powiedział Cyprian Norwid – „czują wraz z nimi” ich ból, rezygnację, strach przed jutrem i bezsilność.

Dzisiaj za granicą pracuje 1883 misjonarzy i misjonek z Polski. Jak pandemia koronawirusa wpłynęła na ich posługę?

Polskie misjonarki i misjonarze w większości zareagowali bardzo pięknie. Mimo realnych zagrożeń i ograniczeń pozostali wśród ludzi, do których Kościół ich posłał. To niezwykle cenne, gdyż wiele organizacji pomocowych wycofało swych pracowników. Opuścili placówki pomocowe, pozostawiając ludność lokalną samą sobie. Nasi misjonarze natomiast dzielą ich trudny los.

rają pracę misyjną prowadzoną w jego imieniu poprzez Papieskie Dzieła Misyjne, które „wychodzą naprzeciw duchowym i materialnym potrzebom narodów i Kościołów na całym świecie, dla zbawienia wszystkich”.

Każdy z nas jest zaproszony, by być misjonarzem na co dzień. Jak mamy wypełniać to zadanie?

By być misjonarzem i dzielić się wiarą, trzeba autentyzmu i odwagi. Dzisiaj spotykamy się z przejawami nienawiści wobec wiary i ludzi wierzących. Czasem trudno przyznać, że jestem wierzącym, identyfikuję się z Kościołem i kieruję się przykazaniami Bożymi. Łatwiej jest kontestować prawdy wiary i moralności, oskarżać, potępiać lub szkalować Kościół, dołączając do chóru jego wrogów.

Bądźmy odważni, zajmijmy jasne stanowiska, bo dzisiaj potrzeba zdecydowanego wyboru. Ważną cechą misjonarza jest transparentność. Trzeba żyć tak, jak się wierzy, i wierzyć, jak się żyje. Wszyscy ochrzczeni są uczniami, misjonarzami odpowiedzialnymi za to, aby poznawać Ewangelię i nią żyć, o niej świadczyć zawsze i wszędzie. A więc ewangelizacja jest sprawą życia codziennego.

I ostatnia, ale chyba najważniejsza sprawa: cierpliwość i zaufanie Panu Bogu. Misjonarz ma świadomość, że Duch Święty jest pierwszym i najważniejszym podmiotem misji, a my jesteśmy tylko współpracownikami. Dlatego czynimy to, co do nas należy, żyjąc w mocy Ducha Świętego, dając Mu się prowadzić. Wtedy będziemy świadkami Chrystusa na cyfrowym kontynencie i aż po krańce ziemi.

Nowa akademia zaprasza

Na mapie stolicy pojawiła się nowa uczelnia wyższa. 8 października swoją działalność rozpoczęła Akademia Katolicka w Warszawie, wcześniej znana jako Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie.

Uroczystej Eucharystii otwierającej nowy rok akademicki na Akademii Katolickiej przewodniczył metropolita warszawski i wielki kanclerz uczelni kard. Kazimierz Nycz.

Mszę św. koncelebrowali także bp Józef Guzek, bp Romuald Kamiński, bp Andrzej Dziuba, bp Grzegorz Suchodolski, a także księża rektorzy, profesorowie i wykładowcy uczelni. – Uczelnia powinna być dla miasta i środowiska jasnym punktem odniesienia. (...) Uczelnie powinny „bronić człowieka przed wszelkimi skrajnymi, nieprawdziwymi ideologiami, służąc prawdzie

i wyłącznie w prawdzie – podkreślił w homilii kard. Nycz.

Akademia Katolicka w Warszawie została erygowana za zgodą Stolicy Apostolskiej dekretem kard. Kazimierza Nycza z dnia 15 sierpnia 2020 r. Jej zadaniem jest kontynuowanie dzieła obu sekcji Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie: Collegium Joanneum i Collegium Bobolanum.

fot. PAP/Radek Pietruszka

– Uczelnia kształci przyszłych kapłanów, ale ponad połowę naszych studentów stanowią osoby świeckie. Przychodzą do nas ludzie w różnym wieku, różnych zawodów, czy też studenci drugiego kierunku. Wszystkich łączy jedno – poszukiwanie Boga – zaznaczył ks. prof. Krzysztof Pawlina, rektor uczelni, w rozmowie z KAI.

Inicjatywa jest wspólnym dziełem Archidiecezji Warszawskiej i Wielkopolsko-Mazowieckiej Prowincji Jezuitów. Studenci mogą wybrać studia na jednym z trzech wydziałów: teologicznym, nauk o sztuce oraz nauk społecznych. Obecnie uczelnia daje możliwość odbycia studiów teologicznych, a także ma uprawnienia do nadawania tytułu magistra, doktora, doktora habilitowanego i profesora tej uczelni, oraz studiów I stopnia z politologii. W ofercie są też studia podyplomowe teologiczno-katechetyczne i kursy: Szkoła Biblijna, Studium Duchowości, Akademia Dziennikarstwa czy Teologia dla zabieganych./amd

Krzysztof Ziemięć

Cud niepamięci

Polityka historyczna jest tak samo ważna jak współczesna. Niestety, ze znajomością własnej historii wciąż jest u nas kiepsko.

Jakiś czas temu zmienił się ambasador Niemiec w Polsce i – pewnie nieprzypadkowo – ważny, zajmujący się światowymi sprawami politycznymi portal Politico opublikował tekst, który został chyba pomyślany jako apoteoza nowego dyplomaty, ale finalnie raczej mu zaszkodził. Co więcej, pokazał, jaki jest stosunek przedsta-

wicieli zachodnich elit do Polski i naszej historii. „Latem Warszawa bezskutecznie sprzeciwiała się akredytacji nowego niemieckiego ambasadora, bo jego ojciec służył w Wehrmachcie. Ten incydent pokazuje, jak polski rząd posługuje się historią, by zatru-

wać stosunki z Niemcami, ale też, że nadszedł już czas, by odsunąć przeszłość od wpływu na dzisiejszą rzeczywistość” – pisze William Echikson, dyrektor biura Unii Europejskiej na rzecz Postępowego Judaizmu w Brukseli. Epizod ten, jak twierdzi autor, wpisuje się w szersze starania rządu PiS, aby wykorzystać przeszłość do stworzenia „niepotrzebnej narracji o Polsce jako ofierze”. Czy państwo widzą i czytają to samo co ja? Ręce opadają... Dla zdecydowanej więk-

szości z nas to oczywiście totalne kłamstwo. Niestety, dla części znaczących osób na Zachodzie już nie. A grupa ta, zamiast małe, z wielu powodów rośnie.

Ktoś może powiedzieć, że to wynik wspomnianej przeze mnie źle prowadzonej albo długo nieistniejącej polityki historycznej, którą każde państwo powinno prowadzić. Ale nie tylko. W rodzimym portalu Krytyki Politycznej, w artykule młodej osoby, zajmującej się sprawami żydowskimi, następuje otwarte zrównanie Polaków i Niemców. Artykuł niesie też przekonanie, że jesteśmy nawet gorszymi sprawcami Holocaustu, bo wierzymy w „niezłomność, gościnność, męstwo i szlachetność”.

Czy dziś, w 2020 roku, musimy bronić własnej historii? To więcej niż oczywiste. Patrząc

na to, co dzieje się w internecie – gdzie króluje najmłodsze pokolenie – i sympatie, jaką znów zaczynają się cieszyć wśród działaczy i sympatyków lewicy symbole sierpa i młota, powinniśmy natychmiast zacząć na nowo uczyć historii.

Dla starszych, co oczywiście, sierp i młot to opresja równa z tą związaną ze swastyką. Dla młodych symbole propagujące ustrój komunistyczny to „piękny i ważny symbol dla lewicy” – jak deklaruje gdański działacz Razem Michał Piękoś. Czy tu w Polsce, tak doświadczony przez komunizm, chcemy, aby tak było? Czy jeszcze coś pamiętamy z najnowszej historii? Jeśli szybko czegoś nie zmienimy, to cud niepamięci zagości na stałe. I wróć demony przeszłości.

Autor jest dziennikarzem TVP

W SKRÓCIE

■ **Porwani uwolnieni.** W Afryce, wraz z trójgiem innych zakładników, uwolniono o. Pierluigiego Maccallego. 59-letni włoski misjonarz został porwany przez dżihadystów 17 września 2018 r. w Nigrze na pograniczu z Burkina Faso. Został wyzwolony w Mali, dzięki staraniom tamtejszego rządu, który po pertraktacjach z islamistami w zamian wypuścił z więzienia stu dżihadystów. Wraz z o. Maccallim wolność odzyskali: porwana przed czterema laty Francuzka, włoski turysta, który zaginął w ubiegłym roku, oraz malijski wiceminister finansów, którego porwano w marcu.

■ **Sprawy zastrzeżone.** Ojciec Święty mianował prefekta Dykasterii ds. Świeckich, Rodziny i Życia, kard. Kevina Farrella, przewodniczącym Komisji Spraw Zastrzeżonych – poinformowało Biuro Prasowe Stolicy Apostolskiej. Komunikat nie precyzuje zadań nowego organu.

■ **Dysydentka aresztowana.** Wietnamskie władze aresztowały znaną aktywistkę, blogerkę i autorkę książek, 42-letnią Pham Doan Trang, zarzucając jej propagowanie treści wymierzonych w państwo. Organizacje broniące praw człowieka domagają się jej uwolnienia.

■ **Ambasada Tajwanu bezdomnym.** Obiadem dla bezdomnych, którymi opiekuje się jałmużnik papieski kard. Konrad Krajewski, uczciła ambasada Tajwanu przy Stolicy Apostolskiej święto narodowe Republiki Chińskiej oraz ogłoszenie encykliki papieża Franciszka „Fratelli tutti”. Obiad miał miejsce w XIX-wiecznym pałacu Migliori, koło placu św. Piotra, gdzie powstało schronisko dla bezdomnych.

■ **Językiem urzędowym.** Prezydent Ukrainy jest zobowiązany do posługiwania się językiem urzędowym podczas pełnienia obowiązków służbowych – orzekł Sąd Najwyższy Ukrainy. Do sądu zwrócono się po tym, jak Wołodymyr Zełenski mówił po rosyjsku na jednym z forów w 2019 r.

■ **Poległym w wojnie krymskiej.** W Sewastopolu na Krymie władze rosyjskie zorganizowały pogrzeb 155 napoleońskich żołnierzy poległych podczas wojny krymskiej. Francja, która nie uznaje aneksji Półwyspu Krymskiego przez Rosję w 2014 r., nie wysłała oficjalnych przedstawicieli na uroczystości. Trumny żołnierzy były owinięte we francuskie flagi.

foto: PAP/EPA/Davit Chahramanyan/Armenian Foreign Ministry Handout

WCIAŻ NIESPOKOJNIE

Armenia i Azerbejdżan zgodziły się na zawieszenie broni w konflikcie o Górski Karabach, a także na rozpoczęcie negocjacji, wymianę jeńców i ciał poległych żołnierzy. Niestety, w tym regionie świata wciąż jest niespokojnie. Trwają walki, a strony oskarżają się nawzajem o łamanie porozumienia. Zawieszenie broni z zadowoleniem przyjął papież Franciszek. W niedzielę 11 października powiedział: „Chociaż zawieszenie broni okazuje się zbyt

kruche, zachęcam do jego wznowienia i wyrażam współczucie z powodu straty życia, cierpień i zniszczeń domów i miejsc kultu. Modlę się i zapraszam do modlitwy za ofiary i za wszystkich tych, których życie jest zagrożone”. Konflikt zbrojny o Górski Karabach wybuchł w 1988 r. i pochłonął dotychczas ok. 30 tys. ofiar śmiertelnych.

Na zdjęciu zniszczona katedra ormiańska w mieście Shusha.

NOBEL
DLA AMERYKANKI

Laureatką Literackiej Nagrody Nobla za rok 2020 została amerykańska poetka, 77-letnia Louise Glück. Szwedzka Akademia przyznała jej wyróżnienie „za bezbłędny poetycki głos, który z surowym pięknem czyni indywidualną egzystencję uniwersalną”. Poetka wyklada obecnie na Yale University.

foto: PAP/EPA/Shawn Thew

EPIDEMIA WCIAŻ GROŹNA

Światowa Organizacja Zdrowia podała, że do 9 października koronawirusem zakażyły się 36 361 054 osoby. Stwierdzono 1 056 186 przypadków śmiertelnych. Wyzdrowiało 25 506 987 osób.

WHO alarmuje, że w ostatnich dniach nastąpił gwałtowny przyrost zachorowań – 350 tysięcy zainfekowanych dziennie. Najwięcej nowych zakażeń wykryto w obu Amerykach i w Europie.

foto: PAP/EPA/Divyakant Solanki

W SKRÓCIE

■ **Wolność za kaucję.** Były policjant Derek Chauvin, oskarżony o zabójstwo Afroamerykanina George'a Floyda w Minneapolis, wpłacił kaucję w wysokości miliona dolarów i wyszedł z aresztu. Śmierć Floyda 25 maja stała się zarzewiem bezprecedensowych protestów w Stanach Zjednoczonych i poza krajem.

■ **Miliony za dinozaura.** Szkielet tyranozaura został sprzedany na aukcji w Nowym Jorku za 31,8 mln dolarów. To najwyższa w historii cena osiągnięta przez skamieniałości dinozaura. Szacowano, że ten liczący 67 mln lat okaz, któremu nadano imię Stan, zostanie sprzedany za 6-8 mln dolarów.

■ **Cichanouska poszukiwana.** List gończy za byłą kandydatką na prezydenta Białorusi Swiatłanę Cichanouską został wystawiony na Białorusi, ale będzie obowiązywał także w Rosji – poinformowała rosyjska agencja TASS.

■ **Po śmierci gitarzysty.** Przewodniczący Papieskiej Rady ds. Kultury uczcił pamięć zmarłego 6 października w Santa Monica w Kalifornii w wieku 65 lat gitarzysty rockowego Eddiego Van Halena. Kard. Gianfranco Ravasi, cytując Teda Templemana, producenta Van Halena, napisał na Twitterze, że „Eddie gra linie melodyczne z inwencją, która może konkurować z Bachem”.

■ **Młodzi bezrobotni.** Jednym z dotkliwych skutków pandemii w Hiszpanii jest bezrobocie wśród młodych – 44 proc. bezrobotnych nie przekroczyło 25 lat. To najwięcej, po Grecji, w UE i trzykrotnie więcej od średniej unijnej, wynoszącej 17,6 proc.

■ **Prześladują tubylców.** Działająca przy brazylijskim episkopacie Rada Misyjna Rdzennych Mieszkańców stwierdziła znaczny wzrost przemocy wobec ludności tubylczej. Siłą odbiera się im ziemie, są szantażowani i zabijani. Odmawia się im też prawa do opieki medycznej, edukacji i pomocy społecznej.

■ **Po usunięciu Lenina.** Ciało Włodzimierza Lenina wcześniej czy później zostanie usunięte z mauzoleum na placu Czerwonym w Moskwie i złożone w ziemi, otwarte natomiast pozostaje pytanie, co będzie z samym tym miejscem. Byłoby logiczne, gdyby urządzono tam muzeum ofiar masowych represji. Taki pogląd wyraził przewodniczący Wydziału Zewnętrznych Kontaktów Kościelnych Patriarchatu Moskiewskiego metropolita Hilarion w programie „Kościół i świat” stacji telewizyjnej „Rossija-24”.

Serwis przygotowany na podstawie PAP, KAI i RV

foto: PAP/EPA/Antonio Dasgupta

PIELGRZYMI Z TIMORU

Każdego roku 7 października, we wspomnienie Matki Bożej Różańcowej, tysiące katolików udaje się na górę Ramelau w dystrykcie Ainaro w Timorze Wschod-

nim, aby oddać cześć Maryi czczonej w figurze Niepokalanej. Mimo pandemii także w tym roku na górę liczącą 2986 m przybyło wielu pątników.

NIKT NIE ZGINĄŁ

Ogromny pożar wybuchł w 33-piętrowym wieżowcu w mieście Ulsan na południowym wschodzie Korei Południowej. Z budynku, w tym z dachu, ewakuowano setki osób, około 50 osób ucierpiało wskutek wdychania dymu. Dzięki znakomitej akcji strażaków nikt nie zginął.

foto: PAP/EPA/Jeon Heon-Kyun

HURAGANY W USA

Setki tysięcy ludzi w Luizjanie, Teksasie i Missisipi zostało pozbawionych prądu po przejściu huraganu Delta. Sześć tygodni wcześniej przez te amerykańskie stany przeszedł – powodując liczne straty – huragan Laura.

foto: PAP/EPA/Tannen Maury

Anna Meetschen

Ofiary COVID-19 w Kościele

Zapowiadana druga fala zachorowań na koronawirusa nadeszła wraz z piękną jesienną aurą. Dobowe liczby zakażeń, sięgające kilku tysięcy w Polsce, Czechach, Niemczech, Włoszech czy też kilkunastu tysięcy jak w Hiszpanii, ukazują, że za wcześnie było mówić o krajozbrazie postpandemicznym, co czyniły niektóre media.

Każda informacja o zgonie z powodu COVID-19 napędza smutkiem, ale ośmielam się stwierdzić, że wiernym szczególnie przykro jest słyszeć o śmierci kapłanów i sióstr zakonnych. Zresztą, większość z nich zaraża się w czasie posługi wiernym w szpitalach czy ośrodkach opiekuńczych, ale także w miejscach kultu. Tym samym pandemia szczególnie mocno dotyka Kościoła katolickiego.

W raporcie opublikowanym na koniec września przez Radę Konferencji Episkopatów Europy (CCEE) czytamy, że COVID-19 i choroby towarzyszące stały się przyczyną śmierci 400 księży i zakonników. W większości osoby te były w podeszłym wieku, ale

do pracy duszpasterskiej. Ogromne straty w szeregach duchownych dotknęły również Włochy, gdzie łącznie zmarło 121 księży i zakonników. Jak podaje włoska prasa, wielu z tych duchownych to byli proboszczowie, którzy zakazili się koronawirusem,

nach nadesłanych przez poszczególne konferencje episkopatów do CCEE wynika, że te osoby duchowne i konsekrowane poświęciły swoje życie w służbie bliźnim. Konferencja Episkopatu Włoch napisała też o licznych gestach wielkoduszności i „wielu małych bohaterach, którzy podtrzymywali naszą nadzieję”.

Także poza Europą pandemia zebrła straszliwe żniwo pośród osób duchownych i konsekrowanych. Ogromne straty poniosły poszczególne zgromadzenia zakonne, gdzie w obrębie jednej wspólnoty umierało po kilkanaście osób. Jak na przykład w zgromadzeniu sióstr felicianek w Livonii w stanie Michigan w Stanach Zjednoczonych, gdzie w ciągu miesiąca zmarło na COVID-19 trzynaście sióstr.

Osobiście znam księdza, który jest kapłanem w jednym z warszawskich szpitali. Pomimo epidemii nie opuścił ani jednego dnia, aby nie być na oddziale. Takich duchownych i osób konsekrowanych jest wiele. I chyba ten trudny czas najlepiej pokazuje, że możemy na nich liczyć do słowności w każdej sytuacji.

COVID-19 i choroby towarzyszące stały się przyczyną śmierci 400 księży i zakonników.

nie brakowało też młodszych kapłanów, których organizm nie poradził sobie z chorobą.

Najwięcej duchownych zmarło w krajach, które borykają się z kryzysem powołań i w których brakuje kapłanów w parafiach. Najwięcej, bo aż 181 księży zmarło w Niemczech, które z jednego z krajów wysyłających w świat największą liczbę misjonarzy stały się w ostatnich dziesięcioleciach krajem misyjnym. Kard. Willem Eijk, arcybiskup Utrechtu, gorzko stwierdził: „jest nas coraz mniej, ale musimy zachować wiarę”. Pandemia niestety odebrała krajowi tulipanów ogromną liczbę księży, tak potrzebnych

gdyż nie chcieli zostawić swoich wiernych samych w chorobie. Wielu spośród zmarłych to „księża ulicy”, którzy nieśli pomoc osobom ubogim, bezdomnym czy borykającym się z nałogiem. We Włoszech zmarło również bardzo wiele sióstr zakonnych, w samym Bergamo – 84 zakonnice. Kolejnym krajem, w którym Kościół został mocno dotknięty przez pandemię, jest Hiszpania, gdzie na COVID-19 zmarło 70 księży diecezjalnych i zakonnych.

W Polsce na koronawirusa zmarło dziesięciu księży, w Belgii i na Ukrainie – po pięciu, w Irlandii – trzech, na Litwie – jeden, a w Austrii – czterech zakonników z tego samego zgromadzenia. Z da-

Wybory na Litwie

W niedzielnej pierwszej turze wyborów parlamentarnych na Litwie zwyciężył opozycyjny Związek Ojczyzny – Litewscy Chryścijańscy Demokraci (TS-LKD), zdobywając 24 proc. głosów, czyli 23 mandaty w 141-osobowym Sejmie – pokazują wyniki z prawie wszystkich komisji.

Według najnowszych danych z 1898 okręgów (na 1899) partia Akcja Wyborcza Polaków na Litwie – Związek Chrześcijańskich Rodzin (AWPL-ZChR) zdobyła 4,83 proc. głosów i nie przekroczyła 5-procentowego progu wyborczego.

Drugie miejsce zdobył współrządzący obecnie Litewski Związek Rolników i Zielonych (LVZS), uzyskując 17 proc. głosów, co przekłada się na 16 mandatów. Na trzecim miejscu jest Partia Pracy (DP) – ponad 9 proc. i 9 mandatów.

Wyniki niedzielnej głosowania nie dają jeszcze wyraźnego obrazu przyszłej sceny politycznej kraju, gdyż za dwa tygodnie odbędzie się druga tura, w której w okręgach jednomandatowych zmierzą się dwaj kandydaci z największą liczbą głosów uzyskanych w pierwszej turze.

fot. PAP/EPN/Valda Kalnina

Dariusz Kowalczyk SJ

Koronawirus a Boże Narodzenie

Pisząc w okolicach świąt wielkanocnych różne teksty o koronawirusie, chciałem mieć nadzieję, że Boże Narodzenie będziemy przeżywać normalnie. Rozum podpowiadał mi jednak, że za pół roku problemy i ograniczenia związane z wirusowym zagrożeniem nie miną. I rzeczywiście! Nie minęły! I nie wygląda na to, by do Bożego Narodzenia sytuacja się uspokoiła. W pierwszą niedzielę października zmarł 72-letni biskup włoskiej diecezji Caserta, Giovanni D'Alise. Został hospitalizowany z powodu zarażenia koronawirusem. Miał inne choroby. Bezpośrednią przyczyną śmierci był zawał, ale niewątpliwie COVID-19 miał tutaj istotny wpływ.

To, jak Kościół konfrontuje się z pandemią, jest przedmiotem refleksji. Używam słowa „pandemia”, choć nie brakuje takich, którzy twierdzą, że żadnej pandemii nie ma. Widzą raczej problem w nieadekwatnych, przesadzonych – ich

zdaniem – reakcjach poszczególnych państw oraz światowych organizacji. Pokazują, że równie dobrze można by straszyć statystykami dotyczącymi corocznej grypy i pogrypowych powikłań. Osobiście nie widzę jednak żadnych powodów, aby uważać, że np. polski rząd i współpracujący

z nim specjaliści są na usługach jakichś ciemnych światowych sił i działają w złej wierze. Retoryka liderów Konfederacji w sprawie koronawirusa raczej mnie nie przekonuje. Z drugiej strony razi mnie koronawirusowa histeria pod hasłem „zdrowie jest najważniejsze”. Tym bardziej że owa histeria szkodzi też zdrowiu. Wszak ludzie chorują i umierają na wiele innych niż koronawirus chorób.

Co powinien robić w tej sytuacji Kościół? Zasadniczo powinien stosować się do obowiązujących w danym kraju przepisów. Ale w niektórych sytuacjach powinien podejmować z władzą rozmowę. Mam na myśli ograniczenia życia Kościoła, a szczególnie liturgii, które są nieproporcjonalne w stosunku do okoliczności, a także w stosunku do przepisów narzucanych innym społecznościom i instytucjom. Domaganie się całkowitego dezynfekowania dużego kościoła po Mszy, w której uczestniczy-

ło 60 osób, to jeden z przykładów braku proporcji i kontekstu. W każdym razie uważam, że Kościół nie powinien grzeszyć nadgorliwością, to znaczy narzucaniem wewnętrznych ograniczeń większych, niż wynikałoby to z rozporządzeń państwowych. Duchowni, którzy izolują się

maksymalnie od ludzi, powtarzając, że „zdrowie jest najważniejsze”, to dość smutne zjawisko.

Problem jest jednak głębszy niż stosunek do rządowych instrukcji. Wyraził go dosadnie kard. Sarah w pytaniu: Czy Kościół stał się niepotrzebny? Wielu ludzi nie powróciło po lockdownie do swoich parafii i kościołów. Może słysząc, jak sami księża zachwalali niedzielną modlitwę w domu przed komputerami i telewizorami, doszli do wniosku, iż niekoniecznie trzeba być na Mszy w świątyni... Inna sprawa, że w przeszłości pandemie były czasem, w którym to szczególnie Kościół organizował pomoc dla chorych. Wielu z tych, którzy heroicznie, aż do śmierci, służyli dotkniętym zarazą, zostało potem ogłoszonych świętymi. Dziś sytuacja się zmieniła. Nawet obecność kapłanów wśród hospitalizowanych na COVID-19 została uznana za niebezpieczną. W pewnym sensie przekreślono w ten sposób

misję Kościoła niesienia pociechy chorym, a szczególnie umierającym. Stąd przewodniczący Episkopatu Francji zwrócił się do prezydenta Macrona z prośbą, by przemyśleć prawno-sanitarne umocowanie kapłanów szpitalnych.

Nie chodzi jednak o to, abyśmy – jako Kościół – na siłę próbowali udowodnić, że jesteśmy przydatni w rozwiązywaniu różnych problemów. Zgadza się z diagnozą kard. Sarah, który podkreśla, że choć posługa caritas była i pozostanie elementem misji Kościoła, to koronawirusowy kryzys przypomina nam, co jest istotą posługiwania Kościoła. A jest nią wskazywanie odpowiadzi na pytanie o sens życia w obliczu tajemnicy zła i śmierci. Tą odpowiedzią jest Jezus Chrystus ukrzyżowany i zmartwychwstały. Mistrz z Nazaretu mówił wiele o potrzebie troski o ubogich, ale ostatecznie stwierdził, że Jego Królestwo nie jest z tego świata. Tymczasem Kościół niekiedy tak bardzo chce usprawiedliwić swą obecność w świecie, iż sam siebie redukuje do spraw doczesnych. Nie tędy droga! Kościół nie musi się usprawiedliwiać, ale ma dawać światu to, czego ten nie ma – słowo Chrystusa o życiu wiecznym.

dkowalczyk@jezuici.pl

Autor jest profesorem Wydziału Teologicznego Papieskiego Uniwersytetu Gregorianum w Rzymie

fot. PAP/Łeszek Szymański

Prawda o bestialskim ludobójczym morderstwie, jakiego Sowieci dokonali na polskich oficerach w Katyniu, Charkowie i Bykowni, to jeden z najsilniejszych fundamentów Polski wolnej, prawdziwie suwerennej i niepodległej – powiedział

11 października w Bykowni prezydent Andrzej Duda.

Prezydent na Polskim Cmentarzu Wojennym w Bykowni wziął udział w obchodach 80. rocznicy zbrodni katyńskiej. – Jesteśmy tutaj w roku, który niesie ze sobą 80. rocznicę zbrodni katyńskiej,

spóźnieni o pół roku, z przyczyn, za które nie odpowiadamy, a które przyniosł los w postaci pandemii koronawirusa – powiedział prezydent.

– To było 80 lat temu. Czasem mówi się, historycy podają, że zbrodnia katyńska, a ściślej mówiąc kłamstwo katyńskie, było fundamentem nieistniejącej już dziś na szczęście komunistycznej Polski; że to właśnie na kłamstwie katyńskim ufundowana była tamta pochodząca z Moskwy władza, z moskiewskiego nadania, czasem z moskiewskiego wysłania, i że to kłamstwo było najsilniejszym elementem scalającym ludzi tamtej epoki, zwłaszcza jej początków – dodał prezydent.

REKLAMA

w|drodze

Nie potrzeba pomników
10 lekcji Jana Pawła II

w|drodze.pl

foto: PAP/Łukasz Szymański

Bohaterowie czasu pandemii

Irena Świerdzewska

Stoją na pierwszym froncie walki o zdrowie człowieka. Lekarze i pielęgniarki opowiadają o swojej pracy w czasie pandemii.

– Od marca szpital musiał się przestawić na inną pracę – mówi Ewa Szkiela, dyrektor ds. pielęgniarstwa w Szpitalu Grochowskim w Warszawie. – Musieliśmy zamknąć się na osoby przychodzące z zewnątrz. Praktykanci nie są przyjmowani do pracy, nie ma odwiedzin pacjentów poza szczególnymi przypadkami, nie przychodzą osoby z firm zewnętrznych. Wszyscy noszą maski. Pacjenci i pracownicy mają cyklicznie wykonywane testy genetyczne RT-PCR na obecność koronawirusa. Dla pacjentów, przebywających na oddziale 16 tygodni lub dłużej, trudna jest rozłąka z rodziną. W miarę możliwości staramy się łagodzić te sytuacje, stworzyć w odpowiednich warunkach indywidualne odwiedziny. W organizacji pracy uciążliwe są absencje z powodu kwarantanny. Największym pro-

blemem jest obsada pracowników – ocenia Ewa Szkiela sytuację przed wprowadzeniem strefy żółtej w całej Polsce.

Już przed pandemią mówiło się o brakach kadrowych w personelu medycznym. Każde ręce do pracy, zwłaszcza w szpitalu, są na wagę złota. W czasie pandemii pacjent bardziej obawia się o swoje zdrowie.

– Pracuję cały czas od wybuchu pandemii, poza okresem kwarantanny domowej, który musiałam przejść po kontakcie z osobą chorą na COVID-19 – mówi Małgorzata, pielęgniarka na oddziale kardiologicznym Mazowieckiego Szpitala Bródnowskiego. – Moje podejście do chorego nie zmieniło się, jest takie samo jak przed pandemią. Oczywiście trzeba było przyzwyczaić się do innej organizacji pracy, stosowania środków ochronnych. Na oddział trafiają ciężko chore osoby z niewydolnością serca i układu krążenia, dusznością. Pacjenci leżący potrzebują szczególnej troski, skupiam się na tym, co dzieje się z pacjentem. Podchodzę do swojej pracy z ufnością. Wszystko jest w rękach Boga – mówi pani Małgorzata. Nie zaprzecza, że towarzyszył jej lęk o zdrowie rodziny. – Była

bezpieczna, by nikt nie zarzucał, że zachorowali, ponieważ w domu jest pielęgniarka.

Trudnym momentem była 14-dniowa kwarantanna. – Mogłam odbyć ją w domu, ale w odizolowaniu od rodziny. Na początku pandemii była duża dezinformacja, utrudniony kontakt z sanepidem. Trudne jest czekanie na wynik testów, który okazał się jednak ujemny. Kiedy można było wrócić do pracy, radość była wielka – mówi z uśmiechem.

NA ŻYCZENIE Z COVID-19

Wielu medyków w czasie pandemii zgłosiło się do pracy na najtrudniejszych oddziałach, gdzie leczeni są chorzy z COVID-19. Dr Marek Posobkiewicz zatrudnił się na dyżury do pracy w szpitalu jednoimiennym. Ma za sobą szerokie doświadczenie zawodowe jako specjalista w dziedzinie chorób wewnętrznych, medycyny morskiej i tropikalnej oraz organizacji ochrony zdrowia. Pracuje dla Medical Radio – ogólnopolskiego systemu radiostacji umożliwiającego świadczenie nieodpłatnych usług telemedycznych dla załóg statków znajdujących się na morzu.

Przed pandemią był Głównym Inspektorem Sanitarnym MSWiA.

– Kiedy rozpoczęła się pandemia, jeszcze przed pierwszymi przypadkami zakażeń w Polsce, opracowywałem procedury postępowania dla służb podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych i pomagałem w szkoleniu personelu szpitala. Mówiłem, że jeśli będzie taka potrzeba, mogą dyżurować przy chorych na COVID-19, co dzieje się od marca. Dla mnie jako człowieka i jako lekarza to coś naturalnego: jeżeli można komuś pomóc, należy to zrobić. Przy napływających medialnych informacjach z innych krajów Europy, społeczeństwo bardzo się bało, personel medyczny także. Trzeba było nie tylko tłumaczyć, ale i dać przykład, że można walczyć z tym wirusem, postępując racjonalnie – mówi.

Szpital jednoimienny jest miejscem podwyższonego ryzyka, z koncentracją chorych emitujących duże ilości wirusa. Do pacjentów chodził ubrany w fartuch chirurgiczny, maskę, przyłbicę, podwójną parę rękawiczek, ale bez pełnego stroju z kombinezonem. – By móc założyć słuchawkę do badania pacjenta, musiałbym ściągnąć kaptur, co właśnie mogłoby wiązać się z ryzykiem przeniesienia wirusa – ocenia dr Posobkiewicz.

Zdarzało się, że u pacjentów, którzy jeszcze nie mieli wyniku testu na COVID-19, potrzebna była reanimacja. Nie zakładał wtedy stroju ochronnego. Liczą się wtedy sekundy. – Gdybym chciał założyć strój zabezpieczający, nie byłoby już po co biec do chorego – mówi dr Posobkiewicz. – Największym problemem pacjenta w szpitalu jest samotność. Zanim testy wykażą, czy przyjęty pacjent jest zakażony, przebywa w izolacji. Chorzy mogą przebywać na jednej sali, ale dłuższa rozłąka z domem jest trudna. Lęk jest stanem nierozdzielnie związanym z życiem – dodaje dr Posobkiewicz.

RYZYKO WPISANE W ZAWÓD

Dziś bohaterstwem stała się praca medyków w przychodniach, gdzie trafiają osoby zarażone koronawirusem. – Niczego nadzwyczajnego nie robię, wykonuję swoją codzienną pracę – mówi dr Izabela Szydłowska-Belniak, laryngolog. Pracuje w kilku przychodniach. – Obecnie mamy dużo badań okresowych nauczycieli. Widzę lęk pacjentów. Przychodzą, kiedy muszą, najchętniej o ósmej rano, żeby nikogo nie było w kolejce. Wcześniej było więcej teleporad, teraz więcej wizyt stacjonarnych. Zapalenie ucha czy gardła trzeba zobaczyć. Jeśli jest konieczność, pacjent przychodzi kolejny raz. Badam, będąc sama w masce. Przyłbica nie sprawdza się, przy włączonej

lampie nie bym nie zobaczyła. W kwietniu – maju byłam lekko podenerwowana, teraz jestem spokojniejsza. Wiara ma dla mnie duże znaczenie – mówi ze spokojem dr Szydłowska-Belniak.

Pracuję z poświęceniem ryzykując zdrowiem i życiem. Uznaję to za normalność wpisana w swoje powołanie. – Wybierając medycynę, decydujemy się na zawód lekarza, całe życie mamy do czynienia z chorobami, także zakaźnymi – mówi dr Elżbieta Kortyczko z Oddziału Neonatologii, Patologii i Intensywnej Terapii Noworodka w Górnośląskim Centrum Zdrowia Dziecka w Katowicach.

Początkowo pracowała jako pediatra w dużym szpitalu dziecięcym. W latach 80. w Polsce wystąpiło dużo zachorowań na wirusowe zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych. – Wtedy w naszym szpitalu utworzono pododdział do leczenia dzieci z tym schorzeniem. Pamiętam, brakowało personelu na oddziale, w nocy pomagałam pielęgniarki, przebiebrałyśmy dzieci, które były złane potem; miały 41 stopni gorączki. Zaraziłam się i przeszłam zapalenie opon mózgowych – opowiada dr Kortyczko. – W naszą pracę wpisany jest

kontakt z chorobami. Musimy zachowywać się zgodnie z określonymi procedurami, ale choroba nie może stać się podmiotem. Podmiotem jest człowiek i jego leczenie. Mamy przy tym postępować tak, żeby chronić siebie i drugiego człowieka – ocenia pani doktor.

Dr Kortyczko pracuje obecnie w oddziale jako neonatolog. Dyżuruje też w karecie reanimacyjnej noworodkowej, którą ciężko chore noworodki i małe niemowlęta transportowane są do odpowiednich placówek medycznych. – Niezależnie od pandemii, mamy w oddziale dzieci przebywające pod respiratorami. Pracując przy ciężko chorym pacjencie, współpracujemy jak najlepiej jest to możliwe z jego rodzicami. Pomimo pandemii, stosując się do reżimu, kiedy jest stan zagrożenia życia, pozwalamy na krótkotrwałą obecność rodzica przy dziecku. Także wówczas, gdy operacja może zagrażać życiu dziecka. Aspekt ludzki jest bardzo ważny. Jesteśmy jednością cielesno-duchową i psychiczną. Lecząc ciało, musimy zapewnić pacjentowi dobrostan w pozostałych wymienionych sferach – mówi pani doktor.

Od 20 lat działa w Katolickim Stowarzyszeniu Lekarzy Polskich, przed dwoma laty została prezesem związku. Jak podkreśla dr Kortyczko, na podejście do pacjenta ma wpływ wszystko to, co kształtuje lekarza, jego sumienie i serce.

Z bp. **Romualdem Kamińskim**, przewodniczącym Zespołu ds. Duszpasterstwa Służby Zdrowia KEP rozmawia Irena Świerdzewska

Jak Ksiądz Biskup ocenia pracę lekarzy i pielęgniarek w czasie pandemii?

Takiej konfrontacji swojej służby, jak w zderzeniu z pandemią, dotychczas lekarze i pielęgniarki nie mieli. To wymaga gruntownych zmian na każdym poziomie i nie jest łatwe. Przychodzi też swoista bezradność, a nawet lęk. W dzisiejszym świecie trudno o postawę służebną wobec drugiego człowieka, w środowisku medycznym jest ona szczególnie potrzebna. W szpitalach jednoimiennych medycy musieli stawić czoła największym wyzwaniom. Jesteśmy im wdzięczni za to, jak wywiązali się z tego zadania.

Praca lekarza, pielęgniarki wiąże się z ryzykiem choroby czy nawet ofiary z życia. W Wiązownej odprawiałem w czerwcu Mszę św. za zmarłe pielęgniarki zakażone koronawirusem. Praca medyków może kosztować zdrowie ich rodzin. Znam przypadki, kiedy dla ochrony swoich najbliższych, lekarze nie wracali po pracy, kwatrowali się poza domem.

Mimo to na lekarzy często spada odium za sanitarne obostrzenia, jak brak możliwości odwiedzenia chorych, teleporada zamiast tradycyjnej wizyty...

Pewne obostrzenia są konieczne. Punktem konfliktowym jest, kiedy w tej przedłużającej się pandemii postawione granice służą jedynie tworzeniu dodatkowych barier. Procedury też mogą mieć dwa oblicza. Jeśli będą służyły tylko do „zasłaniania się nimi”, a nie do efektywniejszego działania, to będzie to krok w złą stronę. One mają pomóc, a nie utrudniać czy wręcz uniemożliwiać działanie. Zdecydowana większość ludzi rozumie potrzebę pewnych ograniczeń. Trzeba pamiętać, że człowiek potrzebujący, chory jest bardziej wrażliwy, dostrzeże, co funkcjonuje nieodpowiednio.

Na początku pandemii lekarze byli traktowani jak bohaterowie. Dlaczego wracają tarcia pacjent – lekarz?

Pandemia wnosi konkretne ograniczenia, są sytuacje, w których może dochodzić do konfliktu interesu między lekarzem a pacjentem. Służba zdrowia nie zawsze może działać w sposób, jakiego oczekiwałby pacjent. Szacunek należy się tym, którzy potrafili pokonać przeszkody i działać, mając na względzie dobro pacjenta, mimo iż to kosztowało dużo więcej wysiłku.

Trudności, mierzenie się z przeciwnościami w jakiś sposób człowieka odsłaniają, pokazują, kim jest. Czy jego wnętrzu wymaga poprawy czy jest piękne, dobre i szlachetne.

W zgiełku opinii na temat koronawirusa, zwłaszcza tych nastawionych na sensację, łatwo się pogubić. Jak nie bagatelizować pandemii, a jednocześnie nie dać jej się zdominować, mówią specjaliści w zakresie wirusologii, immunologii i psychologii zdrowia.

fot. wikipedia

Prof. Włodzimierz Gut

wirusolog z Zakładu Wirusologii
Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego
– Państwowego Zakładu Higieny

Szczepionki na koronawirusa jeszcze nie mamy, ale podobny do niej mechanizm ma... dystans. Jeśli do tego zalecenia zastosuje się tylko 50 proc. z nas, zachorowalność będzie rosła; jeśli mniej, będzie rosła bardzo szybko. Jeśli zastosuje się 80 proc., pandemia wyhamuje, jeśli 90 proc. – zachorowalność zacznie spadać. Metoda jest tak prosta, że mało kto chce w nią wierzyć.

Lek, nad którym pracuje wiele krajów, jest już dla chorych i – podkreślmy to – nie pomoże im wszystkim. Amerykanie ogłosili, że szczepionka, nad którą pracują, zadziała co najwyżej na 50 proc. populacji, bo nie ma szczepienia, które zadziałałoby na 100 proc. Co z pozostałymi 50 proc.? Niestety uwierzą, że nie zachorują i nie zachowają ostrożności.

Sukces prac nad szczepionką zależy od tego, czy odpowiedź populacji na nią będzie tak duża, by uwiarygodnić jej skuteczność. W badaniach potrzebne jest tym więcej osób, ponieważ prowadzone są one także w konfrontacji z placebo. Dlatego Amerykanie, Francuzi, Niemcy czy Chińczycy testują je w krajach o dużej gęstości zakażenia. Polska na razie – i na szczęście – nie nadsię do takich badań, bo odsetek chorych

względem populacji nie jest duży, ale przestrzegam przed zbytnim optymizmem, bo on usypia ostrożność. Wirusa pozbedziemy się na stałe, dopiero gdy wynalezionej i sprawdzonej szczepionkę połączymy z dystansem.

Czy, póki nie ma szczepionki na koronawirusa, pomocna może być szczepionka na grypę? To są dwa odrębne wirusy. Jedyne dystans i izolacja pozwalają przerwać zakażenie – każdym wirusem. Na tej zasadzie wiosenna izolacja z powodu koronawirusa spowodowała spadek zachorowań na grypę.

Początkowo mówiło się, że bezobjawowe przejście SARS-2 daje odporność na resztę życia, teraz niektórzy utrzymują, że skutkuje ono większymi komplikacjami. Te kompli-

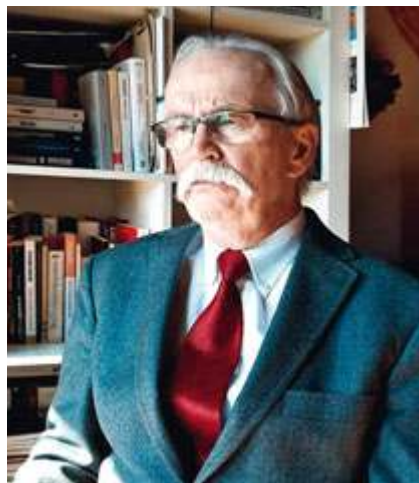
nawirusa SARS-CoV-2, przenoszona z człowieka na człowieka drogą kropelkową. Ponieważ wirus namnaża się w organizmie nieodpornego nosiciela, pandemia skończy się, gdy 60-70 proc. populacji będzie na niego odporna i transmisja wirusa zostanie zablokowana. Na razie, zanim będzie dostępna skuteczna szczepionka, możemy polegać tylko na odporności wrodzonej, ale ona nie jest w pełni skuteczna przy tak groźnym przeciwniku, jak koronawirus. SARS-CoV-2 jest szczególnie groźny dla osób w podeszłym wieku.

W przypadku znanych wirusów oddechowych reakcja organizmu na za-

Jak się bronić przed epidemią?

kacje zauważono, owszem, ale przy SARS-1, zresztą u niewielkiego odsetka ozdrowieńców. Ale uwaga: nie ma takiej choroby wywołanej przez czynnik zabijający komórki, która nie zostawiłaby śladów w organizmie.

Ludzie powinni przestrzegać zasad sanitarnych nie z obawy przed mandatem, ale z przekonania. Podsumowując: wszystko w naszych rękach.

fot. Biały Kruk

Prof. Janusz Marcinkiewicz

immunolog, kierownik
Katedry Immunologii Wydziału
Lekarskiego Collegium Medicum
Uniwersytetu Jagiellońskiego

COVID-19 jest wysoce zakaźną chorobą wirusową wywołaną przez koro-

każenie – ból gardła, kaszel – jest zwiastunem choroby, który skłania chorego do izolacji. W przypadku koronawirusa w pierwszych dniach, a niekiedy przez cały cykl choroby, brak tego ostrzeżenia. Dlatego jedynym skutecznym sposobem obrony przed nim jest unikanie go, a więc dystans oraz stosowanie dezynfekcji i prawidłowe noszenie maseczki (nie przyłbicy).

Należy zapobiegać przedostaniu się wirusa do górnych dróg oddechowych. Jak najczęściej myjmy lub dezynfekujemy ręce. W każdym pomieszczeniu publicznym przebywamy jak najkrócej i zawsze w maseczce zasłaniającej zarówno usta, jak i nos i zdejmowanej za gumki. Jeśli musimy kichnąć lub zakasleć, lepiej wyjść na zewnątrz, niż robić to do maseczki. Maseczka chroni także przed mimowolnym dotykiem ust i nosa.

Uprawiający sport, spacerujący w ludnionych miejscach mogą maseczkę zdjąć, natomiast na szlaku górskim, zwłaszcza tak zatłoczonym, jak teraz szlaki tatrzańskie, dystans dwumetrowy nie wystarczy. Jedną ścieżką idzie tysiąc osób, jeśli kichnie ta z przodu, po kilku sekundach w wytworzoną chmurę aerozolu wydechowego wejdą kolejni ludzie.

Smog i palenie papierosów powoduje wysuszenie i uszkodzenie śluzówki dróg oddechowych i ułatwia zagnieżdżenie się wirusa. Dlatego należy stale ją nawilżać. Niektórzy twierdzą, że alkohol

zabija wirusy – tak, ale dopiero ten o stężeniu 70 proc. i to nie doustnie. Niekorzystne jest gwałtowne i częste zmienianie otoczenia z ciepłego na zimne oraz ekspozycja na suche czy zimne powietrze z nawiewu.

Osoby niedożywione łatwiej zapadają na różne schorzenia. Witaminy najlepiej dostarczać z owocami i warzywami, zwłaszcza zawierającymi wit. C (kiwi) i karoten (marchew). Dietę złożoną z odpowiedniej ilości białka oraz dużej ilości warzyw i owoców należy suplementować witaminą D3, której niedobór zwiększa ryzyko zachorowania na COVID-19.

Na odporność wpływa też sen, zapewniający właściwy rytm dobowy hormonów. W USA zaszczepioną grupę osób podzielono na grupę śpiących po 7-8 godzin i śpiących o wiele krócej. Ci ostatni wytworzyli wielokrotnie mniej przeciwciał niż wyspani.

Elementem chroniącym przed światem zewnętrznym – prócz układów: nerwowego, hormonalnego i odpornościowego – są nasze własne bakterie obecne w przewodzie pokarmowym i układzie oddechowym. By dostatecznie chroniły nas przed drobnoustrojami chorobotwórczymi, należy wspomagać je probiotykami zawartymi w kiszonkach lub suplementach diety.

W ciężkich postaciach COVID-19, gdy wirus dostanie się do pęcherzyków płucnych, układ odpornościowy reaguje nadmiernym stanem zapalnym (burza cytokinowa): wymiana gazowa między pęcherzykami płucnymi a krwią jest utrudniona. Pacjent się dusi, a niedotlenienie oraz zatrzymanie we krwi dwutlenek węgla powoduje uszkodzenie wielonarządowe. Dodatkowo u osób otyłych komórki tłuszczowe uwalniają substancje prozapalne. Utrzymująca mięśnie w ruchu aktywność fizyczna powoduje wydzielanie substancji antyoksydacyjnych i przeciwzapalnych, dlatego tak ważny jest ruch.

Mówienie, że pacjent zakażony koronawirusem zmarł na choroby współtowarzyszające jest nieporozumieniem. Ostatecznie zabija nie cukrzyca czy nadciśnienie, z którymi współczesna medycyna sobie radzi; zabija właśnie koronawirus, a choroba współtowarzyszająca ułatwia jego namnażanie lub osłabia układ odpornościowy. A kwestionującym pandemię i zasadność wprowadzanych restrykcji proponuję zapoznać się z przypadkiem Polinezji Francuskiej, która na wiosnę – póki zamknięte były granice – nie miała ani jednego zachorowania. W czasie wakacji, gdy po otwarciu

granic i zlikwidowaniu restrykcji zjechali do niej turyści, zachorowało ponad 2 tys. osób, z których zmarło dziesięć.

Obecnie, po powrocie z urlopów i otwarciu szkół, pandemia COVID-19 gwałtownie narasta w Polsce i całej Europie. W dużej mierze od naszego zachowania zależy, czy ją pokonamy.

Mateusz Banaszkiewicz
psycholog zdrowia

fot. arch. prywatne

Jeśli na szczeblu państwowym brakuje odpowiedniego zarządzania kryzysem, pojawia się chaos, niekonsekwencja i dezinformacja, a w konsekwencji budzi to w ludziach lęk. Różne są mechanizmy radzenia sobie z nim. To może być szukanie informacji niekoniecznie wiarygodnych, ale dających poczucie bezpieczeństwa, np. że pandemia to „spisek medyków” albo że chroni przed nią wit. C.

Na innych osobach powtarzające się informacje przestają robić wrażenie. Ignorują je lub blokują ich źródła, np. przestają o pandemii czytać. Wśród nich zdarzają się tacy, którzy przyzwyczajają się do tych informacji i luźno traktują zarówno je, jak i – niestety – ostrzeżenia. Są osoby, które w konfrontacji z zagrożeniami same zaczynają generować informacje, mówiąc np. o „spisku Billa Gatesa”.

Jeszcze inni szukają merytorycznych informacji w zaufanych źródłach – u wirusologów czy immunologów – i tę drogę polecam. W naszym codziennym działaniu dużo jest spontaniczności – nie zawsze mam wpływ na to, jakie treści do mnie docierają. Nie należy się od nich izolować, ale obserwować swoje reakcje na nie. Jeśli zauważam, że

przeczytanie o nowym rekordzie zachorowań po godz. 21 powoduje u mnie problemy z zaśnięciem, mogę przyjąć zasadę, że przed zaśnięciem czytam tylko książkę.

Jeśli jednak informacje napływające w ciągu dnia stanowią zbyt duże obciążenie, należy znaleźć dla nich przeciwwagę w sprawdzonych źródłach. To brzmi banalnie, ale wielu osobom tej umiejętności brakuje.

Zamartwianie się nie jest najlepszym rozwiązaniem. Wysoki poziom lęku i napięcia obciąża układ sercowo-naczyniowy i odpornościowy. Należy nauczyć się sobie z nimi radzić. Są zawody, np. strażacy czy ratownicy medyczni, które mają na to wypracowane procedury. My możemy skorzystać z metod sprzyjających regulacji napięcia czy wręcz relaksacji.

Do klasycznych metod relaksacyjnych zaliczam trening Jakobsona, polegający na napinaniu i rozluźnianiu kolejnych partii mięśni, wizualizację, ćwiczenia oddechowe. Polecam także techniki oparte na akceptacji i kontemplacji, czyli treningi uważności. Służą nie tyle relaksacji, ile skupieniu się na tym, co się ze mną w danej chwili dzieje. Nie zmieniam myśli, które się pojawiają, nie ignoruję i nie wypieram ich, ale dostrzegam zarówno je, jak i moje reakcje na nie.

Pomocna jest także psychoterapia poznawczo-behawioralna, pomagająca dojść do źródła lęku czy depresji. Niektórzy boją się takiej wizyty, jednak warto skonsultować się z psychologiem czy psychiatrą, który po zebraniu wywiadu umówi się z nami, czy terapia jest potrzebna. Szczególnie warto zgłosić się po pomoc, jeśli u kogoś cierpienie powoduje zakłócenia w życiu domowym, zawodowym czy towarzyskim. Czasem trudno dostrzec to samej osobie w kryzysie, dlatego może mu to zasugerować otoczenie. W kilkunastu miejscach w Polsce działają centra zdrowia psychicznego, umożliwiające dostęp do specjalisty w ciągu 72 godzin. W Warszawie działa Centrum Interwencji Kryzysowej, które w ramach NFZ oferuje szybki dostęp do 10 sesji terapeutycznych w formie rozmowy telefonicznej, na Skypie lub osobistego kontaktu.

Choć to w aktualnych warunkach bardzo trudne, do lekarzy z kolei apeluję, by w odpowiedzi na irracjonalne reakcje na pandemię uspokajali, dając racjonalne argumenty, robiąc to z szacunkiem. To ich wielka rola.

Oprac.
Monika Odrobińska

W SKRÓCIE

■ **JP2 na uczelniach.** Pod międzynarodowym apelem profesorów i nauczycieli akademickich o promowanie wśród studentów nauczania Karola Wojtyły można podpisać się na stronie: https://www.petycjeonline.com/apel_profesorow_i_nauczycieli_akademickich_w_roku_setnej_rocznicy_urodzin_w_jana_pawla_ii.

■ **Bez maseczek – tylko do zdjęcia.** Na komentarz wp.pl: „Koronawirus szaleje. Episkopat ignoruje zalecenia”, dotyczący zdjęcia biskupów bez maseczek, KEP odpowiada: „(...) Biskupi, na otwartej przestrzeni na placu przy katedrze łódzkiej, poproszeni przez fotografa, zdjęli maseczki na moment wykonania wspólnego zdjęcia. (...) Komentarz wp.pl jest zatem nieuzasadnioną próbą manipulacji i wprowadzenia opinii publicznej w błąd”.

■ **Dochodzenie ws. biskupa.** Stolica Apostolska upoważniła metropolitę krakowskiego abp. Marka Jędraszewskiego do przeprowadzenia dochodzeń w sprawie zasygnalizowanych zaniedbań bp. Tadeusza Rakoczego w prowadzeniu spraw o nadużycia seksualne.

■ **Więzień na studiach.** KUL podpisał umowę z Aresztem Śledczym w Lublinie, która reguluje warunki prowadzenia studiów dla więźniów z zakresu nauki o rodzinie o specjalności asystent osoby niesamodzielnej.

■ **Amerykańska kuracja.** – Z kolejnej partii amerykańskiego remdesiviru – leku na COVID-19 – Polska powinna otrzymać nie mniej niż 6–10 tys. dawek miesięcznie. Umowa będzie obowiązywać pół roku – zapewnił wiceminister zdrowia Maciej Miłkowski.

■ **Respiratory i maseczki.** W magazynach Agencji Rezerw Materiałowych jest zapas około 1,5 tys. respiratorów i zapas środków ochrony, m.in. maseczek, na 2–3 miesiące.

■ **Dwa tygodnie Wszystkich Świętych.** – Cmentarzy raczej nie zamkniemy, ale rozłożymy wizyty na grobach bliskich na tydzień czy dwa – zaapelował w Radiu Zet wiceminister zdrowia Waldemar Kraska w kontekście zbliżającego się dnia Wszystkich Świętych.

■ **Człowiek niezwykły.** Bronisław Wildstein został tegorocznym laureatem Nagrody im. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego, wręczanej w ramach Kongresu „Polska Wielki Projekt”. – To człowiek niezwykły, znakomity eseista, publicysta, który idzie „pod prąd” – mówił prezes PiS Jarosław Kaczyński, który wręczył nagrodę.

fot. PAP/Tomasz Gągalski

DZIEŃ Z PAPIEŻEM

„Totus Tuus” – biskupie zawołanie Karola Wojtyły było hasłem XX Dnia Papieskiego, który zorganizowano w niedzielę 11 października w całej Polsce. Poprzez szereg wydarzeń duchowych i kulturalnych przypomniane było nauczanie św. Jana Pawła II. – Jan Paweł II zawierzył wszystko Matce Chrystusa, bo wiedział, że Ona prowadzi go do swego Syna. Te słowa wyrażają jednocześnie radykalizm życia służby Ojca Świętego. Mierzył zawsze wysoko, nie zadawał się przeciętnością – mówił kard. Stanisław Dziwisz, przewodniczący uroczystej Eucharystii w sanktuarium św. Jana Pawła II w Krakowie na Białych Morzach (na zdj.). Podkre-

ślił także znaczenie dorocznych obchodów Dnia Papieskiego, które od dwudziestu lat związane są z troską o formację młodego pokolenia Polek i Polaków.

Kard. Nycz podczas Mszy św. w intencji darczyńców Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, sprawowanej w Świątyni Opatrzności Bożej, przypomniał, że papież rozpoczął swój pontyfikat od słów: „Nie lękajcie się”. Wskazał, że wybór Jana Pawła II był historycznie ważny dla Kościoła, świata i naszej ojczyzny, istniejącej wówczas „po niełatwej stronie podzielonej Europy”, oczekując na wyzwolenie, którego iskrę rozpałała jego pierwsza pielgrzymka do Polski.

DZIECI BOHATERÓW

Świętująca w tym roku 10-lecie, Fundacja „Dorastaj z Nami” przyjęła pod swoje skrzydła kolejnych podopiecznych – dzieci bohaterów, których rodzice polegli na służbie: rodzeństwo Kubę (5 l.), Martynkę (8 l.), Kacpra (10 l.), Alicję (12 l.), a także rodzeństwo Agatkę (4 l., na zdj.) i Jasia (2 l.) oraz Amelię (17 l.). Uroczystość odbyła się w Pałacu Prezydenckim w ramach „Ogólnopolskiego Programu Pomocy Systemowej – Koalicja: Razem dla Bohaterów”. Dzieci odebrały dyplomy stypendialne z rąk Pary Prezydenckiej. – Od początku istnienia Fundacja objęła opieką 255 podopiecznych – mówi Magdalena Pawlak, prezes zarządu Fundacji. – Mam nadzieję, że dzięki naszej pracy, a także ofiar-

fot. arch. Fundacji „Dorastaj z Nami”

ności darczyńców biznesowych i indywidualnych, pomożemy podopiecznym nie tylko uporać się z traumą, ale też śmiało i z sukcesami przejść przez życie.

– Ci, którzy służą polskiemu państwu, mogą iść na służbę spokojnie, bo wiedzą, że jest ktoś, kto będzie pamiętał o ich najbliższych – mówił prezydent.

SKARBY Z BRĄZU

Ponad 150 zdobionych fragmentów uprzęży końskiej z brązu odkryto w Cierpicach pod Toruniem. Zdaniem badaczy przedmioty były zawinięte w liście i włożone do skórzanego worka. Znaleźisko ma ponad 2,5 tys. lat.

fot. PAP/Tytus Zmijewski

NIEMIEC W FORCIE

Ambasador Republiki Federalnej Niemiec w Polsce, Arndt Freytag von Loringhoven, odwiedził Muzeum Martyrologii Wielkopolan w Forcie VII w przeddzień 81. rocznicy utworzenia KL Posen w Poznaniu. Złożył kwiaty pod Ścianą Śmierci oraz spotkał się z przedstawicielami środowisk kombatanckich.

Fot. PAP/Marek Zakrzewski

NAŁKOWSKA Z CERAMIKI

Fot. PAP/Andrzej Gogiel

Na bloku mieszkalnym w Tychach pojawił się mural z wizerunkiem Zofii Nałkowskiej. Autorami dzieła są mieszkańcy w tej okolicy malarz Marek Grela i projektantka ceramiki Marta Piróg, tworzący wspólnie pracownię artystyczną pod nazwą „Czary-Mury”. Unikatowość liczącego 180 m²

muralu, przedstawiającego pisarkę na parkowej ławce, polega m.in. na użyciu elementów ceramicznych. Do stworzenia płatków użyto 300 kg gliny i kilkanaście litrów szkliwa. Ich wypalenie w piecu zajęło w sumie ok. 80 godz., natomiast do namalowania obrazu zużyto ok. 100 l farby.

Fot. PAP/Tomasz Waszczuk

■ **Cena Igi.** Rośnie potencjał marketingowy Igi Świątek. Za udział w reklamie w Polsce zarobić może 1 mln zł rocznie, na rynkach międzynarodowych – jeszcze więcej – twierdzą eksperci Wirtualnych Mediów.

■ **Dokument w TVP.** 19 listopada wystartuje TVP Dokument, którego szefem został Tomasz Piechal, dotychczasowy kierownik działu dokumentu TVP. Kanał będzie dostępny satelitarne i w sieciach kablowych; emitowane będą produkcje z gatunku factual entertainment, filmy przyrodnicze klasy premium, podróżnicze, popularnonaukowe i biograficzne oraz archiwalne produkcje TVP; od 2021 r. – także produkcje własne.

■ **Koronawirus osłabia złotókę.**

Pogarszająca się sytuacja związana z koronawirusem i w konsekwencji dalsze osłabienie koniunktury spowodują, że na koniec kwartału dolar wzmocni się do euro, a złoty osłabiać się będzie wobec europejskiej waluty – przewiduje Biuro Strategii Rynkowych PKO BP.

Fot. PAP/Mateusz Marek

■ **Odzyskali wolność, młodości nie.**

Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych Jan Józef Kasprzyk odznaczył medalami Stulecia Odzyskanej Niepodległości podczas uroczystości wręczenia odznaczeń państwowych i resortowych zasłużonych członków Związku Młodocianych Więźniów Politycznych lat 1944–1956 „Jaworzniacy” w Muzeum – Zamku Królewskim w Warszawie.

SZLAKIEM ŚW. WARMII

U „Wrót Warmii”, w alei biskupów warmińskich w Bałdach, powitano pierwszą zorganizowaną grupę turystów. Szlak turystyczno-pielgrzymkowy jest projektem promocji subregionu Warmii, opracowanym w Starostwie Powiatowym w Olsztynie. Tworzy go szesnaście stacji, obejmujących nie tylko znane lokalne sanktuaria, ale także miejsca związane z ludźmi i historią biskupiego księstwa warmińskiego.

Jacek Karnowski

Wokół pieniądza

Świat anglosaski krąży wokół pieniądza w sposób dla nas, Polaków, jednak mało wyobrażalny. Niby wiemy, niby też żyjemy w kapitalizmie, ale jednak nasza duchowość, świat naszych pojęć i wyobrażeń są znacząco inne.

Nie weszliśmy i nigdy nie wejdzemy na taki poziom celebracji kapitału, dochodu, dóbr materialnych, jak ma to miejsce w Stanach Zjednoczonych czy – w nieco tylko mniejszym stopniu – w Wielkiej Brytanii. Nie znaczy to, że są to kraje/cywilizacje pozbawione wartości wyższych. Wręcz przeciwnie, często przodują globalnie w sferze kultury, bywają gotowe do poświęceń i ofiarności, ale jednocześnie stale pamiętają, że to pieniądze tworzą siłę narodów i państw, dają przywileje, wpływy, władzę, bezpieczeństwo i wygodę.

My, Polacy, udręczeni przez historię, przez dwa wieki walczący jedynie o przeżycie, bardzo długo bez szans na wielkie bogactwa, albo podświadomie lekceważymy kwestie majątkowe, albo popadamy w drugą skrajność, czyli w prymitywne dobrokiewiczostwo. A nie o to tu chodzi. Chodzi o takie wyważenie spraw, w którym wszystko jest na swoim miejscu, ale to my mamy kapitał, nie inni.

Dlaczego właśnie teraz o tym piszę? Bo właśnie teraz wszyscy mierzymy się z najważniejszym dylematem tego roku, związanym oczywiście z epidemią koronawirusa. Jak zapewnić bezpieczeństwo najbardziej zagrożonym, a jednocześnie nie zamordować gospodarki? Przecież po obu stronach tej szali jest, finalnie, ludzkie życie.

Kraj, który gwałtownie zbiednieje, nie będzie w staniełożyć na służbę zdrowia, obniży poziom życia obywateli i finalnie też zapłaci wysoką cenę, również liczoną w ofiarach śmiertelnych. Z drugiej strony – młodym i zdrowym łatwo szafować życiem schorowanych i starych,

a przecież wszystkich nas czeka jesień życia. Jak to wszystko wyważyć?

Polska próbuje balansować na tej cienkiej linii. „Potrzebujemy tych restrykcji i zakazów, ale w takim zakresie, który nie doprowadzi, albo doprowadzi w niewielkim stopniu do zamknięcia gospodarki. Ono odbędzie się z ogromną szkodą

dla setek tysięcy miejsc pracy, życia ludzi, dla możliwości finansowych państwa polskiego i dlatego te raczej trzeba koniecznie wyważyć” – mówi premier Mateusz Morawiecki. Zapewne ma świadomość, że w naszym wypadku, kraju wciąż na dorobku, stawka jest szczególnie wysoka. Po pierwsze, nie mamy tyle finansowego „tłuszcza” co Brytyjczycy, Niemcy i Francuzi i w razie przedłużającego się zamrożenia gospodarki szybciej popadniemy w duże kłopoty. Po drugie, wielkie kryzysy mają to do siebie, że osłabiają słabszych i wzmacniają silnych. Dobrze byłoby nie ulec tej logice, złamać ją. W Wielkiej Brytanii konserwatywny rząd Borysa Johnsona miota się od ściany do ściany. Wysłał niejasne komunikaty i zalecenia, często zmienia zdanie, ale ostatecznie, teraz, w obliczu drugiej fali pandemii, mocno przykreca śrubę. Zamyka puby, zakłady bukmacherskie, ogranicza swobodę przemieszczania się. Ku rozpaczy dużej części swojej bazy społecznej, mocno skupionej na pieniądzach. W krajach bogatych całe grupy społeczne to przecież w istocie rentierzy, żyjący z inwestycji w różne branże, w tym w gastronomię, biura podróży, nieruchomości, sieci

sklepów. Teraz to wszystko się wali, błyskawicznie traci na wartości. Czy można się dziwić, że torysowski dziennik „The Daily Telegraph” alarmuje, rozpacza, wzywa do zmiany kursu? I co ważne, ma całkiem solidne argumenty.

„Sądząc po sondażach, rząd zdołał przerazić wystarczająco wiele osób, i opinia publiczna popiera nawet ostrzejsze środki niż te, których wdrożenie ma dziś ogłosić premier Johnson. Ludzie zostali przekonani, że to racjonalne, ponieważ szczepionka jest rzekomo za rogiem” – pisze dziennik w odrędkacyjnym wstępniaku, ostrzegając: „Ministrowie pozwalają, by to przekonanie narastało w społeczeństwie, nawet jeśli wiedzą, że to bardziej nadzieja niż realne oczekiwanie”. A więc

Polska próbuje balansować na cienkiej linii.

do szczepionki daleko. Co więcej, nawet jeśli szczepionka będzie dostępna, na począt-

ku trafi do niewielkiej części populacji, najpierw do najstarszych i chorych, ponieważ to oni cierpią najbardziej w razie zainfekowania wirusem. Młodzi dorosli, którzy ponoszą największą odpowiedzialność za obecny wzrost zakażeń, nie zostaną zaszczepieni, i dalej będą łapali wirusa, tak jak obecnie.

„To z kolei wzmacnia konieczność rozważenia alternatywy, czyli chronienia osób szczególnie zagrożonych, przy jednoczesnym pozwoleniu pozostałej części społeczeństwa na prowadzenie ogólnie normalnego życia, oczywiście przy zachowaniu podstawowych środków ostrożności” – pyta „Telegraph”. Pytanie jak najbardziej zasadne, ale zanim zostanie na serio postawione, świat musi sprawdzić, czy za pomocą surowych ograniczeń można pokonać wirusa. Osobiście wątpię, ale rozumiem, że politycy nie mają innego wyjścia i muszą próbować tej drogi.

Nie zazdroszczę dziś politykom. Wybory, przed którymi stają, brzmią coraz dramatyczniej.

Autor jest redaktorem naczelnym tygodnika „Sieci”

Modlitwa o życie

Zbliża się 22 października, tego dnia Trybunał Konstytucyjny ma wydać orzeczenie w sprawie aborcji eugenicznej.

Bp Wiesław Śmigiel, przewodniczący Rady ds. Rodziny KEP, zwrócił się do wiernych z prośbą o włączenie się w nowennę za życie za przyczyną św. Jana Pawła II od 13 do 21 października. Podobny apel wystosowali: biskup warszawsko-praski Romuald Kamiński oraz metropolita krakowski abp Marek Jędraszewski. Także Chrześcijański Kongres Społeczny apeluje o mobilizację duchową. Podpisali się pod nim m.in. Marek Jurek, pełnomocnik Komitetu „Tak dla rodziny, nie dla gender”, Paweł Wosicki – Polska Federacja Ruchów Obrony Życia, Wojciech Zięba – Polskie Stowarzyszenie Obrońców Życia Człowieka, Tymoteusz Zych – Instytut Ordo Iuris.

Kara za Nordstream 2

Spółki finansujące gazociąg Nordstream 2 działały umyślnie, jak stwierdził UOKiK, i zostały ukarane maksymalnymi karą wynoszącymi 10 proc. rocznego obrotu: Gazprom – 29 mld zł, Engie Energy – 55 mln zł, Uniper – 29 mln zł, OMV – 87 mln zł, Shell – 30 mln zł, Wintershall – 30 mln zł. Kara dla Gazpromu jest najwyższą karą nałożoną do tej pory przez UOKiK. Urząd nakazał też rozwiązać umowy zawarte na finansowanie gazociągu.

Do domu

Stado tysięcy owiec zeszło z hal po letnim wypasie i przeszło ulicami Szczawnicy. Jest to wielkie wydarzenie skierowane również do turystów. W kulturze pasterskiej jest to największe święto wsi, podczas którego bacomie z juhasami przepędzają owce z hal. Na wiosnę zwierzęta powrócą na pastwiska.

fot. PAP/Grzegorz Mordak

fot. Fundacja Dzieło Nowego Tysiąclecia

TOTUSY 2020

Barbara Wiśniowska

Doroczna gala rozdania nagród Totus, nazywanych czasem katolickimi Noblami, odbyła się 10 października na Zamku Królewskim w Warszawie. Nagrody przyznaje Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia” osobom i instytucjom, które na różne sposoby promują nauczanie świętego Jana Pawła II, chrześcijańską kulturę, oddają się bezinteresownej służbie bliźniemu i krzewią dobro w mediach. Wincenty Kućma, tworząc przed dwudziestu laty statuetkę, nadał jej postać anioła.

Gałę poprowadzili Paulina Guzik i Grzegorz Miśtał, a uświetnili ją swoim śpiewem Piotr Cugowski, Julia i Wiktoria Szlachta oraz Kamil Czeszel, laureat nagrody im. Anny Jantar na festiwalu w Opolu. Obecni byli: kard. Kazimierz Nycz, metropolita warszawski, abp Wojciech Polak, prymas Polski, abp Salvatore Pennacchio, nuncjusz apostolski w Polsce, przedstawiciele episkopatu, władz państwowych oraz Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”.

Tęgoroczna gala była szczególna, nie tylko ze względu na dwudziestolecie istnienia Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, ale również z powodu epidemii koronawirusa. Spotkanie odbyło się w zastrzeżonym reżimie sanitarnym, zaproszono mniejszą liczbę gości, którzy musieli pojawić się w maseczkach. Niemniej radość i wzruszenie laureatów były ogromne. Należy zauważyć, że jury szczególnie doceniło w tym roku osoby, które z narażeniem życia zaangażowały się w walkę z epidemią, wypełniając tym samym ewangeliczne przykazanie miłości bliźniego.

W kategorii „Promocja godności człowieka” statuetki otrzymały siostry dominikanki i ks. Piotr Dydo-Roźniński za

heroiczną pomoc osobom z niepełnosprawnością intelektualną w Domu Pomocy Społecznej w Bochni. W czasie szerzącej się pandemii, podczas choroby i kwarantanny pracowników DPS, siostry przez miesiąc pełniły heroiczną, ochotniczą służbę, opiekując się pięćdziesięciorgiem chorych. Dołączył do nich ks. Piotr, pochodzący z diecezji tarnowskiej, obecnie misjonarz w Kazachstanie.

– Z ogromnym wzruszeniem i wdzięcznością przyjmujemy tę nagrodę, ale i z pewnym zażenowaniem, gdyż zrobiliśmy to, co do nas należało. Rozumiemy, że ten przykład przyniósł owoce w postaci większego dobra, które się rozszerzało i nadal rozszerza. Wraz z ks. Piotrem dedykujemy nagrodę wszystkim, którzy niosą pomoc potrzebującym i wspierają ich modlitwą. Życzę nam wszystkim, abyśmy byli świadkami miłosierdzia i rozszerzali wyobraźnię miłosierdzia – powiedziała m. Aleksandra Zaremba OP.

W kategorii „Osiągnięcia w dziedzinie kultury chrześcijańskiej” nagrodę otrzymał prof. Kazimierz Gustaw Zemła „za znakomite rzeźby tworzone na chwałę Bożą, łączące sferę sacrum z doskonałym warsz-

tatem rzeźbiarskim”. Prof. Zemła jest rzeźbiarzem, absolwentem warszawskiej ASP i jej wieloletnim wykładowcą na wydziale rzeźby, autorem wielu pomników, m.in.: Powstańców Śląskich, Polegli Niepokonani, Czynu Polaków, Dekalogu, Ernesta Malinowskiego, Bitwy o Monte Cassino, Henryka Sienkiewicza, a także kompozycji rzeźbiarskich. – Wolę dziękować różnymi dziełami niż słowami. Dla każdego twórcy, który pracuje po cichu, gdy zobaczy, że jego dzieło żyje, to właśnie jest największą radością. Za tę radość, którą mi sprawiliście, Bóg zapłać! – powiedział prof. Zemła.

W kategorii „Propagowanie nauczania świętego Jana Pawła II” nagrodzono Grzegorza Górnego – „za twórczość pisarską i publicystyczną inspirowaną nauczaniem św. Jana Pawła II, podejmującą problemy, wyzwania oraz nadzieje współczesnego Kościoła i świata”. Laureat jest pisarzem, publicystą, dziennikarzem, autorem wielu filmów dokumentalnych i audycji radiowych, współtwórcą czasopisma i programu telewizyjnego „Frona”. – Bardzo dziękuję za tę nagrodę – podsumował laureat. – Tak wiele od Jana Pawła II otrzymałem, że staram się za to odwdzięczać w swojej działalności publicznej, ale nie dam rady nigdy się odwdzięczyć, gdyż cały czas wiele od niego otrzymuję – powiedział red. Górny.

W kategorii „Totus Tuus medialny im. bpa Jana Chrapka” nagrodę otrzymały osoby świeckie i duchowne zaangażowane w tworzenie różnych form komunikacji wewnątrzparafialnej podczas pandemii koronawirusa. – Nie pozostawili wiernych bez związku z Chrystusem i Kościołem. Dziękujemy jeszcze raz wszystkim z nadzieją, że to doświadczenie okaże się owocne i przydatne – powiedział abp Wojciech Polak.

Rada Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia” zdecydowała także o przyznaniu nagrody specjalnej z okazji dwudziestolecia działalności Fundacji. Otrzymał ją nasz autor, o. prof. Jacek Salij OP, „za całokształt dorobku naukowego, kształtowanie katolickich elit oraz pomoc osobom prześladowanym”. Laureat jest wybitnym teologiem, pisarzem i publicystą, autorem setek publikacji i artykułów. Statuetkę wręczyli mu kard. Kazimierz Nycz i abp Salvatore Pennacchio. – Czuję się wyjątkowo zaszczycony. Wszyscy wiemy, ale warto powtórzyć, że Totus Tuus to było hasło pontyfikatu Jana Pawła II, a święty przyznawał się, że już w czasie wojny odkrywał szczególne maryjne znaczenie tego hasła i programu. Odkrywał, że ponieważ stworzył nas Ten, który jest miłością, to człowiek nie zrealizuje się inaczej niż przez bezinteresowny dar z samego siebie. Życmy sobie, byśmy byli naśladowcami Jana Pawła II – powiedział o. Salij.

Błyskawicznie docierają z pomocą, by być blisko człowieka chorego, ubogiego, samotnego, skrzywdzonego. Od 30 lat Caritas jest wizytówką miłosierdzia Kościoła.

Jubileuszowej Mszy świętej dziękczynnej za 30 lat działalności Caritas w Polsce przewodniczył 9 października w katedrze Polowej WP w Warszawie abp Stanisław Gądecki. Podczas wieczornej gali wręczono medale 30-lecia Caritas za długotrwałą i owocną współpracę

foto: www.caritas.pl

CARITAS – wyobraźnia miłosierdzia

Irena Świerdzewska

w misji niesienia pomocy najbardziej potrzebującym. Medale otrzymali byli dyrektorzy Caritas Polska, kierujący organizacją w latach 1990-2017: ks. Wojciech Łazewski, ks. Adam Dereń i ks. Marian Subocz, a także Aloysius John, sekretarz generalny Caritas Internationalis, i ks. Michael Landau, prezydent Caritas Europa.

Medalami nagrodzono również partnerów, instytucje i przedsiębiorców, którzy wspierają Caritas Polska w niesieniu pomocy potrzebującym: Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Jeronimo Martins Polska SA, Lidl Polska, PKN Orlen, Redakcję Audycji Katolickich TVP oraz Katolicką Agencję Informacyjną. Podczas gali dyrektorom diecezjalnych Caritas wręczono srebrne i złote medale „In caritate servire”.

Dyrektor Caritas Polska ks. Marcin Iżycki został uhonorowany medalem Gloria Caritas, ustanowionym przez biskupa polowego Józefa Guzdkę. Odznaczenie przyznawane jest osobom, które znacząco przyczyniły się do realizacji celów i zadań Caritas Ordynariatu Polowego.

GODNI ZAUFANIA

– Jestem pod ogromnym wrażeniem inicjatyw Caritas, w całym kraju jest około 5 tys. rodzin, dzięki czemu pomoc kierowana jest do 3 mln potrzebujących – mówi bp Wiesław Szlachetka, przewodniczący Komisji Nadzorczej Caritas Polska przy Episkopacie Polski.

Bp Szlachetka podkreśla, że Caritas jest obecnie największą w Polsce organizacją charytatywną. Działała już przed II wojną światową,

ale w 1950 r. została zlikwidowana przez ówczesne władze. Po reaktywacji Caritas w 1990 r. trzeba było odbudować jej strukturę, wypracować system organizowania pomocy, rozpoznawania środowisk, gdzie wsparcie jest najbardziej potrzebne. – Oceniam, że przez 30 lat udało się zrobić bardzo wiele. Działalność Caritas stoi na coraz wyższym poziomie, a organizacja dysponuje coraz lepszymi narzędziami niesienia pomocy, o czym świadczą liczne dzieła, projekty, programy pomocowe zarówno w kraju, jak i za granicą. W ciągu 30 lat Caritas zbudowała przekonanie, że jest instytucją godną zaufania, a posiadane środki są dobrze przez nią dystrybuowane – mówi bp Szlachetka.

Nie sposób wymienić wszystkich dzieł – od tych służących niesieniu pomocy osobom ubogim, chorym, niepełnosprawnym, przez wspierające rozwój dzieci i młodzieży, aż po podejmujące interwencje humanitarne w krajach dotkniętych skutkami wojen i klęsk żywiołowych. Do największych należą program „Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom”, „Rodzina Rodzinie” oraz wsparcie dla seniorów „Na codzienne zakupy”. Coraz więcej programów w Polsce skierowanych jest do osób starszych i samotnych, to grupa potrzebująca szczególnego wsparcia.

– Nie moglibyśmy pomagać, gdyby nie otwarte serca Polaków. 70 proc. funduszy pochodzi

od darczyńców indywidualnych i od firm. Chcę im wszystkim podziękować – mówi ks. Iżycki.

Caritas to dzisiaj marka, a niektóre programy żyją już własnym życiem. „Jałmużna Wielkopostna”, „Tornister pełen uśmiechów” czy program stypendialny „Skrzydła” na stałe wpisały się w świadomość Polaków, wspierających te dzieła rokrocznie.

Dzięki wypracowanej marce Caritas stała się partnerem dla instytucji rządowych i tych działających na poziomie ministerialnym. – Od 2014 r. Caritas Polska jest zaangażowana w realizację Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD) – informuje nas Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, które w programie pełni funkcję instytucji zarządzającej. Rocznie Caritas przekazuje ok. 14 tys. ton żywności 280 tys. potrzebujących. W okresie pandemii Caritas Polska rozszerzyła akcję o inicjatywę #PomocDlaSeniora.

MRiPS z uznaniem wyraża się też o wspólnych działaniach Caritas we wspieraniu osób bezdomnych. – W programie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej „Pokonać bezdomność. Program pomocy osobom bezdomnym” w tym roku dziewięć instytucji Caritas realizuje projekty na kwotę 1,5 mln zł.

**Caritas od lat
jednoczy we
wspólnych projektach
chrześcijańskie
wspólnoty wyznania
prawosławnego
i ewangelicko-
augsburskiego.**

Znaczące jest, że w obecnej IX kadencji w Radzie Pomocy Społecznej – organie opiniotwórczo-doradczym Ministra Rodziny i Polityki Społecznej – zasiada czterech przedstawicieli Caritas.

Kontakty z Caritas chwali Michał Woś, były minister ds. pomocy humanitarnej. – Współpraca układała się wzorowo. Jestem pod wrażeniem działań pomocowych podejmowanych przez Caritas Polska. Zaangażowanie pracowników oraz wolontariuszy pozwala otrzeć łzy z oczu dzieci, cierpiących z powodu wojny i głodu. Jeden z naszych najważniejszych wspólnych projektów dotyczył bezpośredniej pomocy materialnej i psychologicznej dla ludności zamieszkującej w obwodzie donieckim i ługańskim na terenach kontrolowanych przez rząd Ukrainy – mówi min. Michał Woś.

PRAKTYCZNY EKUMENIZM

Caritas od lat jednoczy we wspólnych projektach chrześcijańskie wspólnoty wyznania prawosławnego i ewangelicko-augsburskiego. Dziś mówi się, że Caritas prowadzi praktyczny ekumenizm. – Przekazuję Caritas Polska serdeczne podziękowania za współpracę ekumeniczną, realizowaną od 21 lat – mówi Wanda Falk, dyrektor generalny Diakonii Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP. – Od 20 lat re-

ni, którzy na co dzień żyją obok siebie, a są różnych wyznań. Otrzymują przykład, że sensem ludzkiego życia jest szukanie tego, co łączy. Zdarzało się, że za pośrednictwem Caritas Polska przekazywaliśmy środki pieniężne na tereny, gdzie Kościół Prawosławny nie ma swoich struktur – mówi ks. Doroteusz Sawicki.

Dyrektor prawosławnej Eleos wskazuje też na wymiar ekonomiczny wspólnych przedsięwzięć. Składając wspólnie w jednej firmie zamówienia na produkcję świec „Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom”, jako organizatorzy, stają się większym partnerem, otrzymują lepszy produkt za niższą cenę, przez co pozostaje więcej środków na pomoc potrzebującym. – Jesteśmy jak dwie współdziałające dłonie. Gratuluję Caritas pięknego jubileuszu – dodaje ks. Doroteusz Sawicki.

SPRAWDZIAN W PANDEMII I ŻYWIŁACH

Pandemia koronawirusa w Polsce była sprawdzianem możliwości organizacji charytatywnych w Polsce, z których część zamknęła biura. Caritas Polska stanęła na wysokości zadania. Zwraca-

bistej, które zostały ufundowane przez Polskie Sieci Energetyczne – dodaje Robert Rychel.

Po eksplozji 4 sierpnia br. w porcie w Bejrucie pomoc poszkodowanym Libańczykom uruchomiona została natychmiast. Nieprzerwanie niesione jest wsparcie ofiarom wojny w Syrii, gdzie z pomocy wycofały się światowe organizacje charytatywne. – Straciliśmy dom. Żadna z naszych dwóch córek nie wie, co to prawdziwe dzieciństwo i beztrudna zabawa. Z żoną Ewą

jesteśmy jedną z pierwszych rodzin, które otrzymały wsparcie w ramach programu „Rodzina Rodzinie” w grudniu 2016 r. i otrzymujemy je do chwili obecnej. Comiesięczna pomoc finansowa daje nam poczucie bezpieczeństwa. Jestem stolarzem, przyjmuję każdą ofertę pracy, ale pracy jest mało. Stabilność daje nam wsparcie finansowe od polskich darczyńców – mówi Georg z Aleppo.

Fares Sayes, pracownik Hope Center, realizujących w Aleppo programy finansowane przez Caritas Polska, często widzi uśmiech na twarzach ludzi wyczerpanych wojną. – Caritas Polska trafia z pomocą do najbardziej potrzebujących. Oni w podziękowaniu mówią, że modlą się za polskich darczyńców. W mojej pra-

Caritas to wyobraźnia miłosierdzia, szeroko otwarta na potrzeby drugiego człowieka.

alizujemy wspólnie Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom, od 14 lat Wielkopostną Skarbonkę Diakonią, w Kościele rzymskokatolickim znaną pod nazwą Jajmużna Wielkopostna, a także galę Ubi Caritas. Wspólna droga dzieła miłosierdzia, wspólne inicjatywy umożliwiają zbliżanie się ludzi do siebie, są świadectwem rozwoju ekumenicznego dialogu. Jesteśmy wdzięczni, że przywracanie nadziei na lepsze jutro i czynienie dobra na rzecz naszych potrzebujących braci i siostr mogą być realizowane w duchu ekumenizmu i ze wskazaniem na chrześcijańskie wartości – mówi Wanda Falk.

Ks. Doroteusz Sawicki, dyrektor Prawosławnego Metropolitalnego Ośrodka Miłosierdzia Eleos, podobnie ocenia współpracę. – Dzięki temu, że działamy ekumenicznie, możemy znacznie szerzej docierać do potrzebujących. Jednocześnie, jeśli pokazujemy, że jako organizacje charytatywne różnych wyznań potrafimy ze sobą współpracować, to tym bardziej wier-

ząc się do swoich stałych partnerów i pozyskując nowych, zachęcając indywidualnych darczyńców, niesie pomoc medynom. Dostarcza respiratory, środki ochrony do placówek medycznych. Zakupy są celowane, nie było żadnych pomyłek przy wyborach renomowanych dostawców.

– W ramach akcji „#Wdzięczni medynom”, organizowanej przez Caritas Polska, Wojewódzki Szpital Specjalistyczny nr 2 w Jastrzębiu-Zdroju otrzymał m.in. dziesięć respiratorów transportowych, które w walce z COVID-19 stanowią sprzęt ratujący życie. Aparatura jest bardzo uniwersalna i znalazła zastosowanie w oddziałach m.in. wewnętrznych, neurochirurgii, intensywnej terapii dla dzieci i dla dorosłych, na izbie przyjęć – mówi Robert Rychel, dyrektor szpitala. – Nie byłoby to możliwe bez wsparcia Fundacji Jastrzębskiej Spółki Węglowej, która od lat jest zaangażowana w pomoc naszemu szpitalowi. W ramach tej akcji szpital otrzymał ogromną ilość środków ochrony oso-

cy wolontariusza nie widziałem wcześniej tak wielu programów pomocowych jak te realizowane przez Caritas Polska – mówi Fares Sayes.

Ks. Marcin Iżycki zapowiada uruchomienie od stycznia 2021 r. programu dla Libanu „Rodzina Rodzinie”, analogicznego do realizowanego w Syrii, oraz drugiego dla irackiego Kurdystanu. – Nie wybieramy, komu pomagamy, w Kościele powszechnym miłosierdzie jest dla wszystkich i pomoc okazujemy każdemu potrzebującemu. Dlatego równocześnie realizujemy znane od lat akcje i organizujemy nowe. Chcielibyśmy działać coraz bardziej profesjonalnie – deklaruje ks. Marcin Iżycki.

Bp Wiesław Szlachetka ocenia, że działalność Caritas uczy korzystać z dóbr w taki sposób, by zapobiegać biedzie. – Caritas dociera tam, gdzie jest ubóstwo, często nie zauważane przez innych. Caritas to wyobraźnia miłosierdzia, szeroko otwarta na potrzeby drugiego człowieka.

Jakie były cele strajkujących na Wybrzeżu w sierpniu 1980 r.?

Żeby odpowiedzieć na to pytanie, zacytuję robotnika ze stoczni, który w czasie przerwy w rozmowach powiedział do mnie: „Andrzej, najważniejsze jest, żeby gazety prawdę pisały i żebyśmy mieli swoje związki zawodowe, a podwyżki to możecie olać, bo to sobie później załatwimy”. Solidarność była narzędziem, którym Polacy mogliby realizować swoje cele. I było to skuteczne narzędzie walki. Poszliśmy na daleko idący kompromis, bo nie zażądaliśmy wolnych wyborów i niepodległości. Z analizy ekonomiki nawet małej fabryczki wynikała konieczność uzyskania niepodległości, bo dopiero ona pozwoliłaby faktycznie realizować cele związkowe. Był to okres romantyczny, bo bycie na barykadach jest romantyczne. To fizyczne poczucie wspólnoty, że każdy człowiek, z którym rozmawiasz, z którym się mijasz, obok którego stoisz, to więcej niż przyjaciel. Można sobie wyobrazić, dlaczego komuna, mająca czołgi, ustępowała.

foto. Paweł Kęska

Popiełuszko — prorok wolności

Z **Andrzejem Gwiazdą**, członkiem Prezydium MKS w Stoczni Gdańskiej w sierpniu 1980 r. i wiceprzewodniczącym NSZZ „Solidarność”, rozmawia Paweł Kęska

„Karnawał Solidarności” zniszczyła siła czy wewnętrzna erozja?

Ci, dla których Solidarność była karnawałem, byli przyczyną jej upadku. Dla mnie Solidarność to był chyba najcięższy okres pracy w życiu. Kiedyś pod rząd 31 nocy spędziłem w pociągu, jadąc, żeby nie tracić czasu. Bo człowiek miał do załatwienia sprawy Solidarności w różnych końcach Polski, a utrzymanie tego wszystkiego w ryzach nie było łatwe. I to zostało zagubione, nie przez czoł-

gi, nie przez bandy ZOMO, tylko przez zdradę.

Na czym polegała ta zdrada?

Ponieważ „na bagnietach wygodnie jest się oprzeć, ale nie sposób usiedzieć”, „komuna”, która miała siłę, ale nie miała koniecznego do rządzenia zaufania, zaproponowała osobom, które zaufanie zyskały, handel: „My wam damy stanowiska i pieniądze, wy nam przekazacie zaufanie”. Po 30 latach znamy skutki. „Plan Balcerowicza”, czyli profesjonalny plan znisz-

czenia gospodarki, w rankingu ekonomistów zachodnich cofnął nas z 10. pozycji rozwiniętych gospodarek na 53. czy 67. miejsce. Polska była ostatnim krajem „wyzwolonym” spod okupacji ZSRR, w którym nastąpiły wolne wybory, w którym dokonano próby ujawnienia agenty.

Kiedy po raz pierwszy usłyszał Pan o księdzu Jerzym Popiełuszcze?

Internowany byłem 13 grudnia w Gdańsku, ale naszą czternastkę przewieźli do Białogóry na oddział dla niebezpiecznych. Potem przenieśli nas do ośrodka, gdzie była większa swoboda. Informacje zza muru przenikały tam

Solidarność była narzędziem, którym Polacy mogliby realizować swoje cele.

Andrzej Gwiazda współpracownik KOR, współzałożyciel WZZ, członek Prezydium MKS w Stocznii Gdańskiej w sierpniu 1980 r., współautor listy 21 postulatów, wiceprzewodniczący NSZZ „Solidarność”. Aresztowany 13 grudnia 1981 r. Internowany i oskarżony o „próbę obalenia ustroju siłą”. Sprzeciwiał się rozmowom Lecha Wałęsy z władzami PRL-u oraz obradom Okrągłego Stołu.

dość swobodnie. Przenikały również teksty kazań księdza Jerzego Popiełuszki z Mszy św. za Ojczyznę. Te kazania Seweryn Jaworski czytał głośno przez otwarte okno. Wszyscy ich słuchaliśmy. Człowiek na podstawie słów wyobraża sobie autora. Na podstawie ich głębokiej mądrości, wnikliwości i trafności wyobraziłem sobie... biblijnego proroka z długą, siwą brodą. W tych kazaniach było powiedziane wszystko, czego inni bali się mówić, ale w sposób nieprocesowy, tak że „czerwony” mógł zgrzytać zębami, a nie mógł się zaczepić. Na Mokotowie kiedyś mnie wezwali ubecy, cali w skowronkach: „No, panie Andrzeju, pobieraliśmy wszystkie te pana przemówienia i teraz to sobie zsumujemy”. To ja im mówię: „No to życzę powodzenia i się cieszę, bo to wam zajmie miesiąc i będziecie musieli dać spokój kołegom z podziemia”. Po miesiącu mnie znówu wzywają. Siedzą takie te ubeki skapciani. Ja mówię: „No to co, to żeście już przeczytali wszystko?”. „No, pan jeden wiedział jak to się skończy”.

Kiedy Pan spotkał „proroka”?

Dopiero w 1984 r. Ponieważ mama była bardzo chora, Kiszczak dał mi przepustkę. W pierwszym wywiadzie dla zachodniej prasy podziękowałem Kiszczakowi i powiedziałem, że jeżeli on znajdzie się w podobnej sytuacji, też może liczyć na moją pomoc. Nie wiem, czy była godzina 11 czy już 12, powlokłem się na Żoliborz, zastukałem. Otworzył mi młody chłopak w dżinsach, w koszuli khaki z zawiniętymi rękawami. Mówię: „Czy mógłbym się z księdzem Popiełuszką zobaczyć?”. A on odpowiada: „To ja”. Zamieniłem się w słup soli. Ten kontrast między biblijnym prorokiem a tym chłopakiem w dżinsach... No to mówię: „Jestem Andrzej Gwiazda, właśnie wyszedłem z Mokotowa”.

Byłem pierwszym więźniem zwolnionym z tej jedenastki oskarżonej o próbę obalenia ustroju. Byłem źródłem in-

formacji, jak sprawy po tamtej stronie muru wyglądają. On miał skądś butelkę świętego francuskiego wina... No więc żeśmy siedli i chyba przegadali do rana. Z nim się rozmawiało jak z kolegą, jak z przyjacielem. Zupełnie szczerze, bez żadnych póż. Miałem wrażenie, że on akceptuje moje poglądy, a w pewnej części na pewno podziela.

Słuchał Pan potem kazań z Mszy św. za Ojczyznę na żywo?

Oczywiście. To był obowiązek. Nawet jak nie było pieniędzy, to na powiedzenie konduktorowi: „No wie pan, nie mam, ale... jadę na Mszę za Ojczyznę...”, on odpowiadał: „No... to idź pan na koniec pociągu”.

Ksiądz Jerzy przyjął dewizę, że będzie mówić prawdę. Ta prawda była śmiertelna dla komuny.

Ksiądz Jerzy przyjął dewizę, że będzie mówić prawdę. No i ta prawda była śmiertelna dla komuny. Myśmy czuli, że w homiliach wyraża nasze opinie, nasze dążenia, to wszystko, czego nie mogliśmy głośno powiedzieć. Msze św. za Ojczyznę były również demonstracją. Kościół był otoczony ludźmi. Wszyscy wiedzieli jak bezpieka stała, filmowała, ale ludzie byli odważni. Pokazywali, że właśnie tu przyszli i właśnie tego chcą. Jego zasada: „Zło dobrem zwyciężaj” oddziaływała bardzo silnie i była konkretną propozycją działania. Poza tym wystarczyło się tam znaleźć i człowiek rozmawiał z całą Polską. Ludzie mówili bez oglądania się. To była taka wolna republika. Był to niesłychanie ważny ośrodek, który promieniował na cały kraj.

Kim był dla was, ludzi opozycji, ksiądz Jerzy?

Św. Jerzy był natchnieniem, był sztandarem, duchowym przywódcą opozycji. On już wtedy stał na czele pierwszego szeregu, bo już dawno tam nie stała Tymczasowa Komisja Koordynacyjna, a już na pewno nie Wałęsa. On stał nawet przed pierwszym szeregiem i ten szereg prowadził. Osiągnął status wyroczni, ludzie byli przekonani, że on nie mówi tego we własnym imieniu, że ma wsparcie Ducha Św. Ludzie ze świadomości, że istnieje i że jest z nami, czerpali siłę duchową.

Jego wyjazd z Polski byłby ciosem dla podziemia...

Myśmy byli tą informacją przerażeni. Jak tylko się dowiedziałem, że dostał propozycję wyjazdu do Rzymu, to wsiałem w pociąg do Warszawy. Zastuka-

łem na plebanię i zadałem tylko jedno pytanie: „Czy ksiądz może, czy ksiądz musi?”. A on na to: „Nie, to jest tylko propozycja”. Odpowiedziałem: „To chwała Bogu! Z Bogiem!” i wróciłem do Gdańska. Potem zdałem sobie sprawę, że ta wizyta poniekąd uniemożliwiła mu skorzystanie z ratunkowej opcji. On był jak Korczak – nie zostawił dzieci, nie chciał uciekać i zapłacił za to życiem. Ja mam pełną świadomość, że św. Jerzy poświęcił się dla nas i umarł za nas, żebyśmy my nie stracili wiary, nie tylko w Boga, ale wiary również w prawdę sumienia. Żebyśmy nie stracili ducha...

Co Pan myślał, co Pan czuł, kiedy porwano księdza Jerzego?

Byłem przerażony i nic nie mogłem zrobić, poza demonstracją, że jestem, że jesteśmy, i okazało się, że to była warta honorowa. Nasza obrona polegała na tym, że jego idea nie zostanie zapomniana, że będą ludzie, którzy będą ją nieść dalej i „nie da im się gęby zatkać”. Jedno ze strasniejszych wydarzeń w Polce było po tym, jak po pogrzebie tłum poszedł pod Stołeczną Komendę Milicji i skandował: „Przebaczymy! Przebaczymy!”. Wydaje mi się, że to było, można powiedzieć, gwałtownie niechrześcijańskie.

Dlaczego?

Bo ci ludzie nie mieli prawa przebaczać, ci ludzie mieli chrześcijański obowiązek domagać się sprawiedliwości.

Kiedy się Pan dowiedział o Jego śmierci?

O śmierci św. Jerzego dowiedziałem się cztery dni przed oficjalnym ogłoszeniem. Podszedł do mnie ksiądz, którego nie znam i w tajemnicy mi powiedział, że ksiądz Jerzy nie żyje. Wziąłem Anię Walentynowicz pod rękę, uklękliśmy na stopniach kościoła, który już był zamknięty, i mówię: „Zmówmy »Wieczny odpoczynek«”, no i Ania wiedziała za kogo. Ja wtedy poprosiłem św. Jerzego, żeby został moim patronem, bo od bierzmowania mam imię Jerzy, ale nie miałem patrona.

To z tego powodu mówi Pan o nim „święty Jerzy”?

Prawo kanoniczne pozwala świeckim wyrażać swoje przekonania, ja wierzę, że ks. Popiełuszko jest świętym. Mamy szereg przypadków, których oczywiście Kongregacja Spraw Kanonizacyjnych za cuda nie uzna, ale są dla mnie dowodem, że św. Jerzy się nami opiekuje.

Marek Jurek

Rozejm w Karabachu

Po wielu dniach bierności Rosja włączyła się w konflikt azersko-ormiański. Ministrowie spraw zagranicznych Armenii i Azerbejdżanu zostali zaproszeni do Moskwy i po wielogodzinnych rozmowach uzgodnili zawieszenie broni.

Rosja zapewne pozostałaby obojętna, gdyby obojętny był Zachód. Jednak oświadczenie pre-

Efektywność interwencji Putina pokazuje, jak wielki wpływ Rosja może ciągle wywierać na politykę Azerbejdżanu.

zydenta Macrona („Francja nie opuści Ormian”) czy deklaracja amerykańskich kongresmenów potępiająca Turcję i wzywająca do zawieszenia wszelkiej pomocy dla Azerbejdżanu skłoniły Moskwę do zainteresowania się losem formalnie sprzymierzonej Armenii. Nic tak skutecznie nie przekonuje jak fakty, nawet fakty dyplomatyczne.

Efektywność interwencji Putina pokazuje zaś, jak wielki wpływ Rosja może ciągle wywierać na politykę Azerbejdżanu. Z pewnością wojny w Górskim Karabachu nie byłoby bez poparcia Turcji dla azerskiej agresji, ale również bez przekonania, że Rosja zachowa neutralność. Zawarty rozejm zakłada, że rozmowy pokojowe toczyć się będą pod przewodnictwem Grupy Mińskiej OBWE, a więc w praktyce USA, Rosji i Francji. Taki format to wyraźne ograniczenie roli Turcji, której ekspansjonizm jest coraz bardziej odbierany jako zagrożenie dla bezpieczeństwa regionalnego.

W tej sprawie potrzebne jest stanowisko władz Rzeczypospolitej i polskiej opinii publicznej, choć oba podmioty mają tu wyraźnie odrębne zadania. Zasadniczym motywem polskiej opinii powinna być solidarność z narodem, z którym wiąże nas wiara, histo-

ria oraz łącząca nasze narody społeczność Polaków-Ormian. Jeśli chodzi o oficjalną politykę Rzeczypospolitej – musimy zajmować stanowisko na forum organizacji międzynarodowych, przynajmniej odnosić się do stanowiska decydujących podmiotów. A podstawą polityki Zachodu wobec Armenii powinny być zasady podstawowe. Naród ormiański, po doświadczeniu ludobójstwa podczas pierwszej wojny światowej, ma szczególne prawo do pokoju, bezpieczeństwa i obrony. Społeczność międzynarodowa nie może udzielać żadnego przyzwolenia na używanie wobec niego przemocy. Prezentowanie tej doktryny otwarcie lub pośrednio nadaje polityce czytelność i przewidywalność. To znacznie lepsze niż symetryczne uniki.

Jednak prawa narodów (tak często konfliktowe) to problematyka zbyt trudna dla jednomyślnych umysłów. Róża Luksemburg na przykład uważała, że po stu latach zstania z gospodarkami państw, do których poszczególne ziemie polskie należały, niepodległość Polski stała się ekonomicznie nieracjonalna. Podobnie rozumują dziś ci, dla których jedynym wymiarem polityki jest walka z Rosją, we wszystkim i wszędzie. Dla nich Armenia, chrześcijański cypel w oceanie islamu, geopolityczna osobliwość skazana na rosyjską pomoc – w zasadzie w ogóle nie powinna istnieć. Dobrze, żeby sobie uświadomili tę logiczną konkluzję swego stanowiska (a przy okazji także – znakomitą patronkę logiki, która do takich wniosków prowadzi).

KOŚCIÓŁ ŚW. JANA PAWŁA II

fot. PAP/Tomasz Czeli

Prośba złożona rok temu przez Episkopat Polski do Stolicy Apostolskiej w sprawie ogłoszenia św. Jana Pawła II patronem Europy została rozpatrzona negatywnie, a sekretarz stanu kard. Pietro Parolin zwrócił uwagę, że grono patronów Europy jest wystarczająco duże. Nie odniósł się natomiast do prośby o ogłoszenie papieża z Polski doktorem Kościoła.

Poinformował o tym podczas konferencji „Kościół św. Jana Pawła II – niepodległość ducha”, która odbyła się 9 października w Warszawie, abp Stanisław Gądecki. Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski uzasadniał, dlaczego Jan Paweł II zasługuje na obydwie tytuły. Poinformował też, że niewielki był odzew episkopatów innych krajów, do których biskupi polscy zwrócili się o wsparcie w tej sprawie. Jedyne siedem z nich odpowiedziało pozytywnie, a episkopaty m.in. ze Szwajcarii czy Francji odpowiedziały negatywnie, argumentując, że myśl o tytule doktora Kościoła została podjęta zbyt wcześnie. Czy idea polskich biskupów sformułowana została przedwcześnie? Jak podkreślił abp Gądecki, ziarno zostało zasiane. Teraz potrzeba cierpliwości i czasu, by wydał owoc.

W roku setnej rocznicy urodzin Karola Wojtyły dyskutowano o wizji Kościoła, jaką pozostawił zmarły 15 lat temu papież. Długoletni sekretarz

papieża kard. Stanisław Dziwisz wskazywał na oryginalność wizji Kościoła Jana Pawła II. Abp Stanisław Budzik, metropolita lubelski, wskazywał na papieża jako człowieka dialogu. Abp Grzegorz Ryś, metropolita łódzki, mówił o wizji wolności papieża z Polski. Przypomniawszy, że prawdziwa wolność człowieka polega na wolności wewnętrznej, bez której wolność zewnętrzna jest w istocie krucha i zagrożona.

Dominikanin o. Maciej Zięba zachęcał do refleksji o tym, na ile jesteśmy Kościołem, o którym nauczał nas Jan Paweł II. Historyk dr Andrzej Grajewski mówił o trzech pierwszych pielgrzymkach papieża do Polski, a polityk Paweł Kowal przekonywał, że Kościół ma być sumieniem demokracji. O dialogu z judaizmem mówił Stanisław Krajewski, o kobiecie w nauczaniu papieża – s. Jolanta Olech, a reżyser Krzysztof Zanussi wygłosił wykład „Kościół i wolność kultury”. Konferencję zakończyła debata „Czy Kościół w Polsce jest Kościołem św. Jana Pawła II?” z udziałem s. Małgorzaty Chmielewskiej, red. Pawła Milcarka, ks. prof. Andrzeja Szostka i red. Michała Szuldrzyńskiego.

Okolicznościowy list premiera Mateusza Morawieckiego odczytał uczestnikom konferencji wicepremier Piotr Gliński.

Tygodnik „Idziemy” był patronem medialnym sesji. **wf**

Wyobraźnia miłości

Fernando Ocariz
prałat Opus Dei

W ciągu tych miesięcy, podczas których świat został z powodu pandemii poddany wielkiej próbie, byliśmy świadkami heroicznych postaw ze strony osób ze wszystkich sektorów społecznych. Personel medyczny pięciu kontynentów pokazał ofiarność, która wywo-

ływała oklaski z balkonów wielu miast; środki społecznego przekazu przekazywały wiadomości pokazujące głębokie człowieczeństwo, opowiadając o solidarnych działaniach wielu osób, które podjęły – i nadal podejmują – kroki, aby zaspokoić pilne potrzeby wynikłe z sytuacji sanitarnej; także Kościół podjął hojne działania i są setki księży, którzy oddali życie, aby udzielić chorym pomocy duchowych. Ból i cierpienie łączą i wiele razy zdarzyło się, że sąsiedzi, którzy wcześniej się nie znali, obecnie są złączeni więzami przyjaźni, dzięki temu, że pomagali sobie w najbardziej krytycznych momentach.

Podczas audyencji ogólnej 23 września Papież Franciszek przypomniał, że „albo będziemy wspólnie pracować na rzecz wyjścia z kryzysu, na wszystkich szczeblach społeczeństwa, albo nigdy [z niego] nie wyjdziemy”. Rozpoczęliśmy ten artykuł, podkreślając przykłady służby innym, które miały miejsce podczas obecnego kryzysu sanitarnego. Nie możemy jednak zamknąć oczu na rzeczywistości przeciwstawne wobec tych postaw służby. Współczesna kultura, która posiada tak wiele pozytywnych wartości, jest jednocześnie naznaczona pewną ciężką chorobą, do której odnosi się Ojciec Święty – indywidualizmem. Jeśli nie połączymy się, jeśli nie popatrzymy na innych jako na naszych bliźnich, jako na osoby, które mają same w sobie wyjątkową wartość, które są godne szacunku, zrozumienia, bliskości, kiedy kryzys sanitarny już przeminie, rany społeczeństwa indywidualistycznego,

anonimowego pozostaną. A społeczeństwo takie w końcu przekształci się w pole bitwy pomiędzy egoistycznymi interesami.

Praca jest jednym z kluczowych wymiarów życia społecznego. Kryzys sanitarny spowodował w wielu krajach duży kryzys bezrobocia. Wyzwania, jakie stoją przed nami, są różnorakie i pilne. W obecnych okolicznościach nabierają znaczenia niektóre cechy pracy, które mogą załagodzić negatywne konsekwencje kryzysu. Myślę w pierwszej kolejności o duchu służby. Praca służy dobru wspólnemu i osoby ludzkiej, rozumianej całościowo. Tworzenie nowych miejsc pracy, utrzymanie istniejących, a przede wszystkim zmiana mentalności, która postawiłaby w centrum ludzką osobę, a nie jedynie ekonomiczną logikę, są lekarstwami na dominujący indywidualizm. Aż narzuca się zastosowanie, używając słów świętego Jana Pawła II, „wyobraźni miłości”.

Wszyscy marzymy o sprawiedliwym społeczeństwie. Sytuacja wielu społeczeństw po tym długim cierpieniu ludzkości została naruszona. Jeśli sprawiedliwość polega na „oddaniu każdemu tego, co mu się należy”, konieczne jest, aby ci, na których spoczywa odpowiedzialność podejmowania decyzji w życiu społecznym, zastosowali tę „wyobraźnię miłości”. Ponieważ, jak mówił św. Josemaría Escrivá, „bądźcie pewni, że sama sprawiedliwość nigdy nie rozwiąże wielkich problemów ludzkości”. I dodawał, że godność osoby ludzkiej wymaga więcej – miłości, „która jest jak hojne przelewanie się sprawiedliwości”. Miłość, która przekłada się na dobre wykonanie pracy, jaka jest nam powierzona, nastawiona na służbę wobec tych potrzeb innych, które stały się w tym momencie pilniejsze. Pracować dobrze to w pełni wykorzystać nasze możliwości – w rodzinie, w przedsiębiorstwie, w szkole, we wszystkich sferach ludzkiego działania – aby pokazać bliskość i przezwyciężyć miłością fizyczny „dystans społeczny”, którego wymagają okoliczności.

Jesteśmy wezwani, aby żyć „wyobraźnią miłości”, aby rozwiązać wyzwania jakie stawia przed nami świat, który chcemy ulepszać, idąc śladami Tego, który dał przykład zapomnienia o sobie, aż do oddania życia za innych.

I

Po zimie zawsze przychodzi wiosna!

Magdalena Wołochowicz

Przyszła jesień. Z zaskoczeniem odkryłam, że za-

częły już grać kaloryfery; wstałam pierwszy w tym sezonie porządny rosół; wróciłam też do dodawania świeżego imbiru do mojej porannej zielonej herbaty – na rozgrzanie.

Kiedyś zmiana pór roku na te chłodniejsze kompletnie mnie nie przejmowała. Brak słońca? Krótki dzień? Zimno? Ludzie wokół mnie narzekali, a ja nie za bardzo rozumiałam, o co im w ogóle chodzi.

Dziś jest inaczej. Może to ze względu na moje zawirowania zdrowotne, może jeszcze z innego powodu. Teraz zdecydowanie wolę te cieplejsze miesiące i dłuższe dni, na myśl o zimnie, a jeszcze bardziej o ciemności już po południu, wcale nie robi mi się przyjem-

nie. Odliczam dni do tego najkrótszego, by znów cieszyć się ich wydłużaniem.

Z jakiegoś powodu Pan Bóg jednak stworzył pory roku. W jednym z Psalmów przeczytałam: „Ty utworzyłeś lato i zimę” (Ps 74, 17b). Zatrzymałam się na chwilę na tej prawdzie.

Każda z pór roku jest dobra. Co więcej – potrzebna! W naszej strefie klimatycznej dla prawidłowego rozwoju roślin i funkcjonowania całej przyrody potrzebujemy zarówno czasu chłodu, wręcz mrozu, jak i ciepła. Tak naprawdę sezonowość jest wspaniała – co za radość cieszyć się wiosną czy latem na nowo, rok w rok, różnymi warzywami, owocami czy kwiatami, jesienią jej kolorami, a zimą np. narzucami. Gdyby zawsze wszystko było dostępne, poziom radości nie byłby tak wysoki! W końcu wiele rzeczy by nam spowszedniało.

Tak sobie myślę, że zmiana sezonów obrazuje nasze życie. W różnych okresach przeżywamy różne etapy.

Radość budzenia się do życia na wiosnę, gdy spotyka nas coś świeżego i ekscytującego; piękne i gorące lato, gdy czujemy się pełni energii i życie wydaje się prawie idealne; bardziej deszczowa i zimniejsza jesień, gdy doświadczamy trudności, może nie tak wielkich, ale jednak nie wszystko się układa; i zima, mroźna i ciemna, gdy jest bardzo trudno, boleśnie i mocno cierpimy.

Każdy z nas wolałby uniknąć tych trudnych sezonów, a jednak Słowo Boże obiecuje: „Bóg z tymi, którzy Go miłują, współdziała we wszystkim dla ich dobra” (Rz 8, 28a). Więc

nawet podczas trudnej jesieni lub ostrej zimy Bóg może wyciągnąć dobro. Co więcej pewne etapy są potrzebne, by nas wzmocnić.

To, co dodaje mi nadziei i czego mogę być zawsze pew-

Pewne problemy nie zostaną nigdy rozwiązane tu na ziemi, ale ostatecznie przyjdzie ich koniec w Niebie.

na, to fakt, że po zimie zawsze przychodzi wiosna! Może pewne problemy nie zostaną nigdy rozwiązane tu na ziemi, ale ostatecznie przyjdzie ich koniec w Niebie. A tu na ziemi wiosna wróci za pół roku na 100%!

Dziś więc, ze względu na pewność Bożej miłości do mnie, patrząc na kolejne miesiące, ale też wyzwania, jakie obecnie przechodzę w życiu, decyduję się być wdzięczna i skupiać się na tym, co pozytywne! Wybieram szukanie dobrych rzeczy, nawet tych najmniejszych, także w trudniejszym czasie. Przyłaczysz się?

I

Ach, te seriale...

ODPOWIADA **ks. Marek Kruszewski**

Czy oglądanie seriali może być grzechem? Moi rodzice oglądają „Modę na sukces”. Czy śledzenie losu bohaterów przez setki odcinków nie jest jakąś formą ucieczki?

Oglądanie serialu samo z siebie, jako forma wypoczynku, jest dopuszczalne moralnie. Teoretycznie może też mieć funkcję pożyteczną, informacyjną, wychowawczą. W pewnych sytuacjach zajęcie głowy jakimś filmem stanowi ochronę przed cierpieniem.

W mojej ocenie jednak, w dużej części społeczeństwa, oglądający seriale zwyczajnie grzeszą. Lekko, ale często. Po pierwsze, popełniają grzech tracenia czasu danego nam przez Boga na prawdziwe życie i na prawdziwą miłość. Liczba godzin, które statystyczny Kowalski spędza przed telewizorem, a młody Kowalski analogicznie przed monitorem czy ekranem komórki, pokazuje chorobliwy psychologicznie nadmiar. Zdrowy człowiek potrzebuje modlitwy, medytacji, rozwoju talentów, ruchu fizycznego, działania dla innych, snu, relaksu, a traci czas na coś, co jest przyjemne, ale proporcjonalnie bardzo mało pożyteczne.

Po drugie, treści oglądane przez nas mogą być szkodliwe. Jest to ewidentne, kiedy oglądamy pornografię. Pewne filmy służą nam do podtrzymywania grzesznych myśli, mściwych, złośliwych, przewrotnych. Niekorzystnie zazwyczaj oddziałują na nas horrory, sceny brutalne, agresywne, zawierające mocne elementy erotyki. Kto ogląda te sceny, karmi zmysły intensywnymi doświadczeniami i silnie pobudza emocje. To źle wpływa na jego wrażliwość, sen. Przede wszystkim jednak zamyka się na delikatne piękno codzienności. Oglądający wciąż mocne obrazy rzadko zachwycą się kroplą deszczu, barwą nieba, kształtnym obłokiem, przyulicznym drzewem, udanym budynkiem.

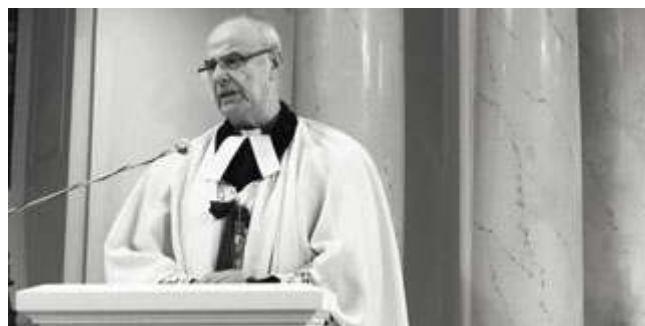
Niektóre filmy stanowią ważny element kultury. Niekiedy ważne jest porozumienie z innymi członkami społeczeństwa czy swoją rodziną. Uzasadnione jest wtedy, że oglądamy razem Universum Marvella czy DC, „Grę o tron”, choć mamy tam do czynienia z bardzo dużą ilością scen wulgarnych i brutalnych. Zapewne jeden odcinek „Mody na sukces” można obejrzeć z ciekawości. Natomiast obejrzenie wszystkich odcinków... ja bym się chyba z tego wypowiadał. Każdy ma swoje sumienie i sytuację życiową, ale przy włączaniu telewizora, internetu zachowajmy ostrożność. Pytanie „co w tym złego?” zamieńmy na pytanie „a co w tym dobrego?”.

xmarekk@o2.pl

Autor jest proboszczem parafii św. Patryka w Warszawie

Zmarł bp Jan Szarek

W szpitalu w Cieszynie zmarł zakażony koronawirusem bp Jan Szarek, w latach 1991-2001 zwierzchnik Kościoła ewangelicko-augsburskiego w Polsce, zasłużony ekumenista.

Urodzony w 1936 r. w Bielsku-Białej, w 20. roku życia rozpoczął studia w Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie. W 1960 r., po uzyskaniu stopnia magistra, bp Andrzej Wantuła ordynował go na duchownego w Kościele ewangelicko-augsburskim. Przez dziesięć lat pracował na terenie diecezji mazurskiej (w Niewiadach k. Mrągowa i Giżycku). Był też duszpasterzem młodzieży.

W 1970 r. przeniósł się do diecezji cieszyńskiej. W rodzinnym Bielsku był wikariuszem, a następnie proboszczem. W 1979 r. został konsenior (zastępcą biskupa) diecezji cieszyńskiej i przewodniczącym Diece-

zjalnej Komisji Ewangelizacyjnej. W 1980 r. został seniorem diecezji cieszyńskiej. Dał się poznać jako dobry organizator. Utworzył pierwszą w Polsce księgarnię ewangelicką, rozbudował Ośrodek Wydawniczy „Augustana”, był organizatorem ewangelickich spotkań młodzieży w Dzięgielowie. Angażował się też w dzieła charytatywne Kościoła.

W 1991 r. Synod wybrał go na urząd biskupa Kościoła. Ordynacji udzielił mu poprzednik w urzędzie bp Janusz Narzyński. Wiele miejsca w swojej posłudze poświęcał nie tylko działalności wewnętrzkościelnej wśród luteran, ale także działalności eku-

menicznej, zwłaszcza od kiedy w 1993 r. został prezesem Polskiej Rady Ekumenicznej.

Już wcześniej, bo 9 czerwca 1991 r., jako zwierzchnik Kościoła ewangelicko-augsburskiego gościł papieża Jana Pawła II w luterńskiej świątyni Świętej Trójcy w Warszawie. – Dzisiejsze nabożeństwo ekumeniczne, włączone w program pielgrzymki Jego Świątobliwości w naszym kraju, napawa nas szczerą radością i budzi najlepsze nadzieje. (...) Proszę być pewnym naszych gorących modlitw przyczynnych o błogosławieństwo dla wszystkich poczyną Jego Świątobliwości dla dobra Kościoła Chrystusowego i dla naszego wspólnego domu, które-

mu na imię Polska” – mówił bp Szarek. Później jeszcze dwukrotnie, w 1997 r. we Wrocławiu i w 1999 r. w Drohiczynie, brał udział w ekumenicznych spotkaniach z Janem Pawłem II.

Jego zaangażowanie, jako współprzewodniczącego Komisji KEP i PRE do spraw Dialogu, zaowocowało podpisaniem wspólnej deklaracji o wzajemnym uznaniu chrztu.

Po przejściu na emeryturę w 2001 r. aktywnie uczestniczył w pracach Światowej Federacji Luterńskiej. Był kawalerem Krzyża Komandorskiego Orderu Odrodzenia Polski oraz doktorem honoris causa Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej./wś

W kościele parafii św. Katarzyny Aleksandryjskiej i Niepokalanego Poczęcia NMP znajduje się krzyż karawaka (zwany krzyżem morowym), który słynie z cudownego powstrzymywania zarazy i uzdrawiania chorych.

Krzyż karawaka
(krzyż morowy)

neoromańskim. Niedawno rozpoczął się remont plebanii i figur na elewacji kościoła. Parafia posiada dwa cmentarze: stary w pobliżu kościoła i nowy przy ul. Wałbrzyskiej z 1900 r.

NABOŻEŃSTWO PANDEMICZNE

– Czas pandemii wymusił nowe formy oddziaływania duszpasterskiego. Postanowiliśmy na kanale YouTube umieszczać krótkie nabożeństwa i fragmenty modlitw. Stwierdziłem, że aby dodać ludziom nadziei, podtrzymać oraz umocnić słabszych, właściwe będzie pisanie przeze mnie raz w tygodniu refleksji – mówi proboszcz ks. Wojciech Gnidziński.

Świątynia na czas zarazy

tekst i zdjęcia
Patrik Lubryczyński

Pierwowzorem krzyża jest relikwiarz, w którym przechowywane są domniemane drzazgi z krzyża męczennika Chrystusa. Relikwiarz kształtem przypomina krzyż patriarchalny (dwa poprzeczne ramiona, z których te położone wyżej jest krótsze).

Według legendy krzyż ma cudowne pochodzenie. Mieli go przynieść aniołowie, gdy podczas prześladowań chrześcijan, pod panowaniem arabskim, władca zażądał z ciekawości odprawienia przez uwięzionego kapłana Mszy św., a nie było w pobliżu krzyża.

Na zachodzie Europy znany jest jako krzyż lotaryński. Karawaka zasłynęła jako cudowny środek chroniący przed epidemią. Dotarła do Polski z Włoch w 1545 r. jako relikwiarz oraz krzyż kamienny stawiany przy wsiach i miastach, aby obronić je przed wszelką zarazą.

MÓWIĄ WIEKI

Już w 1065 r. istniał na terenie Służewa ośrodek misyjny benedyktynów. Parafia św. Katarzyny została ufundowana w 1238 r. przez księcia Konrada Mazowieckiego, a erygowana przez biskupa poznańskiego Pawła

Ks. proboszcz Wojciech Gnidziński

Bnińskiego. Była jedyną na południe od Warszawy do Czerska. W ciągu długiej historii w świątyni modlili się m.in.: Jan III Sobieski, Tadeusz Kościuszko, Julian Ursyn Niemcewicz, Romuald Traugutt, Józef Piłsudski i Ryśzard Kaczorowski.

Największy wpływ na obecną postać świątyni miał XVIII-wieczny włoski architekt Franciszek Lanci, który przebudował kościół w stylu

Ks. proboszcz zaznacza, że od 16 października inicjuje cykliczne nabożeństwa, rozpoczynające się Mszą św. o godz. 18.00. – Chcielibyśmy, aby jak największa rzesza ludzi przybyła modlić się do naszej parafii – tłumaczy ks. Wojciech Gnidziński. – W programie „morowego nabożeństwa” znajdzie się: wystawienie Najświętszego Sakramentu, litania do Najdroższej Krwi Chrystusa, modlitwa na różańcu św. Jana Pawła II oraz słowo do wiernych – dodaje ks. proboszcz.

Ks. Gnidziński zauważa, że przed pandemią do świątyni chodziło ok. 1/10 parafian, teraz wiernych jest mniej. Pocieszający jest jednak fakt, że na mszach „dziecięcych” widzimy wiele młodych małżeństw z dziećmi.

WSPÓŁPRACOWNICY

W pracy duszpasterskiej wspomagają ks. proboszcza trzej księża i ks. rezydent. – Ks. Tytus Tomasz Zdeb pracuje w parafii już 6 lat. Jest księdzem, który bardzo ofiarnie i gorliwie służy, dobrze się nam współpracuje. Nowym wikariuszem jest ks. Tomasz Wicherek, to osoba otwarta i zaangażowana, która służy we wspólnocie parafialnej dopiero od dwóch miesięcy. Od kilku dni jest w naszej wspólnocie ks. student Adrian Czerwiński z diecezji łowickiej. Będzie studiował na UKSW i posługiwał duszpastersko w parafii. Ks. Adrian ma w sobie dużo dynamiki, dlatego planujemy skierować go do pracy z duszpasterstwem akademickim – opowiada ks. proboszcz.

Wieloletnią tradycją w parafii św. Katarzyny jest inauguracja roku akademickiego przez SGGW, znajdującą się na obszarze parafii, z udziałem władz uczelni, profesorów, studentów, ze śpiewem chóru akademickiego. – Utrzymujemy z uczelnią i jej władzami bardzo dobre relacje – puentuje ks. Wojciech Gnidziński.

Tryptyk, na środku przedstawienie św. Katarzyny Aleksandryjskiej

W SKRÓCIE

■ **COVID-19 w parafiach.** Do odwołania pozostaje zamknięty kościół oo. paulinów przy ul. Długiej w Warszawie, po wykryciu zakażenia koronawirusem. W Zalesiu Górnym, w związku z chorobą księży pracujących w parafii NMP Wspomożenia Wiernych w Zalesiu Dolnym i pozytywnym wynikiem testu na COVID-19 u proboszcza, aż do odwołania w kościele nie będzie sprawowana Eucharystia oraz inne nabożeństwa. Zawieszono jest również działanie kancelarii parafialnej. Parafia Opatrzności Bożej w Wilanowie przekazała ogłoszenie Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej, aby osoby, które od 3 października miały kontakt z wikariuszem ks. Bartoszem Kuczmarskim, w razie wystąpienia niepokojących objawów skontaktowały się niezwłocznie z lekarzem i powiadomiły sanepid. Msze św. i nabożeństwa w Świątyni Opatrzności Bożej odprawiane są bez zmian.

■ **Święto patrona medyków.** Bp Romuald Kamiński 20 października o godz. 18, w święto patrona medyków św. Łukasza, będzie sprawował Eucharystię w praskiej katedrze, ul. Floriańska 3. Po Mszy św. odbędzie się koncert „Wdzięczni medykom”.

■ **Eucharystia dla duszpasterstwa medyków.** 18 października o godz. 17.30 kard. Kazimierz Nycz w kościele św. Zygmunta na Bielarach odprawi Mszę św. w intencji pracowników i wolontariuszy służby zdrowia. W Eucharystii udział wezmą także profesorowie i studenci wydziałów medycznych UKSW oraz Uczelni Łazarskiego, którzy w ten sposób zainaugurują nowy rok akademicki.

■ **Kurs lektorski w dekanacie rembertowskim.** W parafii św. Hieronima, ul. Rumiankowa 2/4 w Warszawie-Starej Miłośnie, rozpocznie się 25 października w godz. 15.00-17.00 kurs przygotowujący do posługi lektorskiej. Zbiornicze zgłoszenia zapisu z danej parafii dekanatu, podpisane przez ks. proboszcza, należy wysłać na adres parafia@swhieronim.pl lub przesłać pocztą na adres parafii do 20 października.

■ **Kurs przedmałżeński.** Parafia bł. Władysława z Gielniowa, ul. Przy Bażantarni 3 w Warszawie zaprasza na kurs przedmałżeński składający się z 10 tygodniowych spotkań odbywających się w kolejne czwartki w godz. 19.30-21.30. Rozpoczęcie kursu: 15 października. Po każdym spotkaniu narzeczeni realizują zadania domowe, które są integralną częścią kursu. Zapisy przyjmowane są za pośrednictwem adresu e-mail: narzeceniprzybazantarni@gmail.com. Szczegółowe informacje na stronie parafii: <https://blwlad.mkw.pl/sakramenty/malzenstwo/>.

foto: <https://www.facebook.com/swszczepan/>

KRZYŻ MISYJNY

W parafii św. Szczepana Pierwszego Męczennika na ul. Głębockiej w Warszawie 11 października bp Romuald Kamiński odprawił Mszę św. i poświęcił krzyż misyjny. W czasie Mszy św. zostały wprowadzone relikwie bł. Karoliny Kózkówny, peregrynujące w związku z trwającym w diecezji Synodem Młodych. Parafia od 4 października przez cały tydzień przeżywała rekolekcje misyjne, które poprowadził ks. Bogusław Kowalski, proboszcz parafii katedralnej św. Floriana w Warszawie.

foto: PAP/Rafał Guz

MURAL NA PRÓŻNEJ

Na warszawskim Śródmieściu, na tylnej ścianie kamienicy przy ul. Próżnej 12, powstał mural autorstwa Tytusa Brzozowskiego, który przypomina o historii i losie mieszkającej tu niegdyś społeczności żydowskiej. – Mural, który dziś prezentujemy, przypomina o wyrwie, jaką w tkance naszego miasta uczyniły druga wojna światowa i Holocaust – mówił burmistrz Śródmieścia Aleksander Ferens.

W DUSZPASTERSTWIE RODZIN

W sanktuarium Matki Bożej Różańcowej na warszawskim Bródnie odbyło się 8 października rozpoczęcie roku formacyjnego Duszpasterstwa Rodzin diecezji warszawsko-praskiej. Mszę św. odprawił bp Romuald Kamiński. – Przyzwyczajmy się do tego, że powołanie do życia w rodzinie, czyli bycie matką, ojcem, żoną i mężem, jest królewskie – mówił bp Kamiński.

foto: www.radiowarszawa.pl

RZECZNIICY DIECEZJI

Ponad 30 rzeczników i kierowników biur prasowych diecezji w Polsce zjechało w minionym tygodniu do ośrodka konferencyjno-rekolekcyjnego w Porszewicach K. Łodzi na spotkanie z nowo wybranym rzecznikiem Konferencji Episkopatu Polski – ks. dr. Leszkiem Gęsiakiem SJ. Tematem spotkania była

wzajemna wymiana doświadczeń, polityka medialna Kościoła w Polsce oraz przepływ informacji pomiędzy diecezjami i informacją medialną na zewnątrz. Tego typu spotkania były organizowane już wcześniej, co pozwala rozwijać politykę medialną w Polskim Kościele. /xpk

foto: ks. Paweł Klys

fot. PAP/Marcin Obara

KRÓLEWSKI OGRÓD ŚWIATŁA

Królewski Ogród Światła otworzony został ponownie 10 października. Wystawa jest udostępniona w Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie do końca lutego 2021 r. Odwiedzających park po zmroku prowadzi 75-metrowy świetlisty tunel, w którym roz-

brzmiewa muzyka klasyczna. Na dziedzińcu czeka strzeżona przez orły rozświetlona pergola, za którą rozpościera się Zimowy Ogród Króla, gdzie można spacerować aleją obsadzoną pnączami i podziwiać rozkwitające światłem drzewka pomarańczowe.

JUBILEUSZOWY CZAS

fot. ks. Paweł Klys

Archidiecezja łódzka przygotowuje się do obchodów stulecia. Stąd w dniach 5-6 października w Łodzi i Pabianicach odbyło się 387. Zebranie Plenarne Konferencji Episkopatu Polski. – To był bardzo dobry czas – podsumowuje abp Grzegorz Ryś. – Wielu księży biskupów miało okazję poznać Ko-

ściół łódzki, jego radości i problemy. To, jak sądzę, było budującym doświadczeniem – dodał. W czasie obrad arcybiskupi i biskupi podejmowali bieżące tematy z życia Kościoła w Polsce oraz uczestniczyli w celebracjach liturgicznych związanych z obchodami jubileuszowymi. **xpk**

POWTÓRKA Z CZAJKI

fot. PAP/Tomasz Czeil

– Znow nieoczyszczone ścieki leją się wprost do Wisły – poinformował 6 października rzecznik Wód Polskich Sergiusz Kieruzel. Nieczystości zostały skierowane bezpośrednio do rzeki po ulewach, które przeszły 5 października nad Warszawą. Natomiast rzecznik Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji m.st. Warszawy Marek Smółka dodał, że nastąpiła przerwa w działaniu tymczasowego kolektora odprowadzającego ścieki z lewo-brzeżnej Warszawy do oczyszczalni Czajka.

■ **Święcenia diakonatu.** W bazylice archikatedralnej św. Jana Chrzciciela na Starym Mieście 19 października o godz. 16.30 kard. Kazimierz Nycz udzieli święceń diakonatu alumnom Archidiecezjalnego Seminarium Misyjnego „Redemptoris Mater” w Warszawie.

■ **Wieczory dla zakochanych.** Kościół akademicki św. Anny na ul. Krakowskie Przedmieście 68 zaprasza na Wieczory dla Narzeczonych. To 9 cotygodniowych spotkań – każde ok. 2,5 godz. Rozpoczęcie spotkań: 16 października, godz. 18.30. Zapisy osobiste w kancelarii rektoratu od wtorku do piątku w godz. 17.00-18.00. Szczegóły na stronie rektoratu: <https://swanna.waw.pl/przygotowanie-do-malzenstwa-w-semestrze-zimowym-2020/2021>.

■ **Koncert „Jan Paweł II. Patron Europy”.** 18 października o godz. 19.00 w Świątyni Opatrzności Bożej w Wilanowie odbędzie się koncert znakomitej orkiestry symfonicznej „Filarmonica della Scala” z Mediolanu, prowadzonej przez Fabia Luisiego. Orkiestrze towarzyszyć będzie Chór Filharmonii Narodowej. Koncert organizowany jest w ramach obchodów stulecia urodzin Karola Wojtyły oraz 42. rocznicy inauguracji pontyfikatu Jana Pawła II. Bilety (cena 250 zł) można zakupić poprzez www.patroneuropy.eu oraz w salonach sieci Empik.

■ **30-lecie Cantores Minores.** W bazylice archikatedralnej św. Jana Chrzciciela na Starym Mieście odbędzie się 17 października o godz. 15.00 Msza św. dziękczynna z okazji 30-lecia Archikatedralnego Chóru Męskiego „Cantores Minores”, której będzie przewodniczyć kard. Kazimierz Nycz. Po Eucharystii odbędzie się część oficjalna i koncert.

■ **Przy Sercu Jezusa.** Wspólnota rodzin Matki Teresy zaprasza na Wieczór „Przy Sercu Jezusa”, spotkanie odbędzie się w piątek 16 października o godz. 19.15 w kościele pw. św. Antoniego Marii Zaccarii, ul. Jana III Sobieskiego 15 w Warszawie.

■ **Dzień Dziecka Utraconego.** W parafii św. Dominika, ul. Dominikańska 2 w Warszawie, 16 października o godz. 19.30 odbędzie się Msza św. za zmarłe dzieci oraz ich rodziców. Imiona i nazwiska dzieci, do wyczytania w czasie modlitwy powszechnej, można przesyłać na adres: ddu.warszawa@gmail.com do dnia 15 października.

■ **Nie wszędzie dronem.** W trosce o bezpieczeństwo warszawiaków Urząd m.st. Warszawy wspólnie z Urzędem Lotnictwa Cywilnego przygotował kampanię społeczną „Sprawdź, czy możesz TU latać dronem”. Kampania ma uświadomić osobom latającym bezałogowymi statkami powietrznymi istnienie stref z zakazem lotów dronami oraz zachęcić do sprawdzania, czy lot w danym miejscu jest dozwolony.

Modlitwa za życie

9 października bp Romuald Kamiński wystosował list obejmujący temat modlitwy za życie nienarodzonych, który 11 października został odczytany wiernym w parafiach diecezji warszawsko-praskiej. Poniżej publikujemy pełną treść listu:

Czcigodni Duszpasterze, umiłowani Diecezjanie,

w wielu miejscach w Polsce podejmowane są modlitwy w intencji życia dzieci nienarodzonych. Jedną z takich inicjatyw jest Nowenna za życie za przyczyną św. Jana Pawła II. Proszę Was o włączenie się w to dzieło w dniach od 13 do 21

października, czyli w przeddzień liturgicznego wspomnienia Papieża Polaka, który przez całe swoje życie był orędownikiem świętości życia od poczęcia do naturalnej śmierci.

W ramach modlitwy różańcowej, za wstawiennictwem św. Jana Pawła II, prosimy o pełną ochronę dla osób nienarodzonych i poszanowanie życia wszystkich obywateli w naszej Ojczyźnie.

Z pasterskim błogosławieństwem

+ Romuald Kamiński

Biskup Warszawsko-Praski

Promocja lektorska

fot. <https://pl-pl.facebook.com/DiecezjaWarszawskoPraska>

W katedrze św. Michała Archaniola i św. Floriana Męczennika 9 października bp Romuald Kamiński sprawował Mszę św., podczas której promował do posługi lektorskiej 150 ministrantów z parafii diecezji warszawsko-praskiej. – Wielki to dar i wdzięczność dla Was, którzy pragniecie przyjąć to posłannictwo, a także dla osób, które Was przygotowywały i wspierały – powiedział do lektorów bp Romuald Kamiński. W wygłoszonej homilii prosił lektorów, aby czuli się częścią wielkiej społeczności diecezjalnej, ze szczególnym zadaniem do wypełnienia. Wyjaśnił, że uznanie za godnych głoszenia Słowa Bożego jest cudowną przygodą, i zachęcił lektorów do wykonywania posługi z radością.

W imieniu nieobecnego diecezjalnego duszpasterza lektorów ks. Konrada Biskupa podziękowania dla lektorów wygłosił diecezjalny duszpasterz młodzieży ks. Michał Dziedzic. – Ks. Konrad Biskup pamięta o was w modlitwie i nosi głęboką

radość z waszego zaangażowania w kurs lektorski. Chce w tym miejscu was pozdrowić oraz podziękować za wysiłek w formacji serc. Ks. Konrad dziękuje też duszpasterzom, którzy do tego dzieła przykładają rękę, wspomagając służbę liturgiczną, oraz rodzicom, których trud jest widoczny i potrzebny – mówił ks. Dziedzic.

Głos zabrał także przedstawiciel lektorów, który podziękował bp. Kamińskiemu za promocję lektorską. – Jest to dla nas ogromny zaszczyt, że dzięki wsparciu księdza biskupa zostajemy lektorami. Jesteśmy gotowi, aby głosić Chrystusa w Słowie Bożym. Składamy podziękowania księżom proboszczom i księżom opiekunom. Dziękujemy wam za wysiłek i umiejętności oraz dostrzeżenie w nas potencjału. Kierujemy podziękowania do wszystkich osób, które przyczyniły się do tego, że jesteśmy na tej pięknej i niezwykle ważnej dla nas uroczystości. Wszystkim składamy serdeczne Bóg zapłać! – powiedział lektor.

Patryk Lubryczyński

Do pracowników szkół i uczniów

Bp Romuald Kamiński 9 października wystosował list do dyrektorów szkół, katechetów, nauczycieli i maturzystów:

„Od początku istnienia naszej diecezji tradycją jest pielgrzymowanie młodzieży maturalnej na Jasną Górę przed oblicze Matki Bożej – Królowej Polski. Młodzież od samego początku licznie przybywała do domu Matki, by w tym świętym miejscu zawierzać Jej swoje wybory życiowe. Nadal chcemy zawierzać się naszej Orędownicze, jednak w tym roku musimy naszą modlitwę dostosować do panujących warunków epidemiologicznych.

Drodzy Maturzyści, modłę się za Was, prosząc o światło Ducha Świętego w egzaminach maturalnych, o dobry wybór drogi życiowej, a także o wszelkie potrzebne łaski w codziennym życiu. Będę przed obliczem Matki Bożej, w kaplicy Cudownego Obrazu, sprawował w intencji Waszej, Waszych rodzin, nauczycieli i katechetów Mszę Świętą w środę 21 października o godz. 12.00. Eucharystia będzie transmitowana przez media jasnogórskie, na kanale YouTube Jasna Góra Klasztor Ojców Paulinów – on-line. Serdecznie zachęcam dołączenie się we wspólnej modlitwie indywidualnie lub wspólnotami klasowymi. Podziękujemy Panu Bogu za łaskę wiary, za Wasze rodziny, rówieśników, środowiska parafialne i szkolne. Na zakończenie Eucharystii zawierzę Was i Wasze wybory życiowe dobremu Bogu przez wstawiennictwo naszej Pani i Królowej.

Zachęcam Was, Kochani, by wcześniej przystąpić do sakramentu pokuty i pojednania oraz przyjąć Komunię Świętą. Pozwoli to nam głębiej jednożyć się we wspólnej modlitwie, będąc w różnych miejscach naszej Ojczyzny.

Już dziś życzę Wam jak najlepszych wyników. Niech Matka Boża pomoże nam wszystkim ponownie odkryć, co w życiu ma najwyższą wartość, dla kogo warto żyć. Na czas nauki i naszych spotkań modlitewnych z serca Wam błogosławieństwo” – napisał bp Romuald Kamiński.

fot. diecezja.waw.pl

organizacji. Skazano go na półtora roku więzienia w zawieszeniu i wypuszczono. Pracował potem w parafiach w Sochaczewie i św. Jakuba w Warszawie. Stąd w 1967 r. trafił na probostwo do parafii Świętej Trójcy w Ząbkach, gdzie stworzył niezwykłą wspólnotę. Bywało, że na apel o pomoc w parafii przychodziło po 150 osób. Uporządkowali teren kościelny, wykończyli plebanie i dom zakonny, wybudowali kościelną wieżę. W świątyni wykończono prezbiterium, zakrystię, boczną kaplicę, zamówiono nowe organy. Powstał budynek szkoły

nie służby porządkowej. – Milicja pytała, ile ludzi jestem w stanie dać. Pomyślałem: „ze dwustu”, ale wystrzeliłem: „tysiąc mężczyzn”. Na to oni ze śmiechem, że najlepiej od razu 20 tysięcy. Podjęliśmy więc wyzwanie. Każda parafia oddelegowała kilku panów. Tak zebrało się ich 12 tysięcy – opowiadał ks. Karolak tygodnikowi „Idziemy”. Panowie ponownie stanęli do służby przed następną wizytą papieską, a ks. Karolak wystąpił do kurii z wnioskiem o formalne powołanie Kościelnej Służby Porządkowej (KSP). Tak powstał ruch „Totus

ŻEGNAMY KS. KAROLAKA

Legendarny kapłan z Ząbek ks. prałat Tadeusz Karolak wyprzedzał czasy i kierunki zmian w Kościele. Był inicjatorem papieskiej Służby Porządkowej Totus Tuus, Pieszej Praskiej Pielgrzymki Rodzin, a kiedy przeszedł na emeryturę, wyjechał na misje na Białoruś.

Ksiądz prałat Tadeusz Karolak, po długiej i ciężkiej chorobie, zmarł 8 października w wieku 87 lat, w 63. roku kapłaństwa, w Domu Księżych Emerytów w Kiełpinie. Zostały dzieła, przykład życia niezwykłego kapłana i żywa pamięć o nim.

Skończył technikum w klasie radio-technicznej i planował studia na Akademii Wojskowej. Jak opowiadał przed laty tygodnikowi „Idziemy”, myślał o kapłaństwie przyszła znielak i była nieustępliwa. Wstąpił do seminarium w 1953 r. W seminarium powierzono mu prowadzenie drukarni. 3 sierpnia 1958 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk kard. Stefana Wyszyńskiego.

Na swojej pierwszej parafii w Jósefowie, chcąc wspomóc w pracy duszpasterskiej swoich seminaryjnych kolegów, powiełał dla nich materiały. Został aresztowany i postawiony przed sądem z absurdalnymi zarzutami drukowania bez cenzury, rzekomej działalności dywersyjnej, przynależności do nielegalnej

katechetycznej z biblioteką i salą widowiskową, a nawet kort tenisowy.

Oczkiem w głowie ks. Karolaka była grupa ministrancka. Zebrało się dwustu chłopców, podzielonych formacyjnie na pięć grup wiekowych. Stąd w parafii nie brakowało powołań. W ciągu dziesiętnastu lat probostwa ks. Karolaka z parafii wyszło dwunastu kapłanów. Dla nich stworzył „małe seminarium parafialne”, gdzie wprowadzał ich w zagadnienia życia kapłańskiego. Pod jego okiem w życie kapłańskie wchodziłi neoprezbiterzy: ks. Jerzy Popiełuszko (w latach 1972-1975), ks. prof. Waldemar Chrostowski, ks. Stanisław Małkowski.

Ks. Chrostowski wspominał na łamach „Idziemy”, że posługa duszpasterska ks. Karolaka była prawdziwie posoborowa i kompleksowa. Podzielił parafię na rejony, za które byli odpowiedzialni poszczególni wikariusze. – Co rok przychodziliśmy z kołędą do tych samych rodzin, więc znaliśmy parafian. Pozwalał wszystkim, którzy z nim pracowali, księżom wikariuszom i osobom świeckim, wykazywać i rozwijać talenty, jakie posiadali. Odchodziliśmy z tej parafii z żalem i wielką wdzięcznością – mówił ks. prof. Chrostowski.

Ks. Karolak wystąpił też z nowatorskim pomysłem zorganizowania w Ząbkach synodu parafialnego, czym zdobył sobie uznanie prymasa Wyszyńskiego. Synod trwał tydzień, dwanaście grup tematycznych omawiało wszystko to, czym żyła parafia: sprawy liturgii, sprawy prawne Kościoła, historię i struktury organizacyjne.

Przed pierwszą wizytą Jana Pawła II w Polsce kuria zleciła mu zorganizowa-

Tuus”. – Chcieliśmy, żeby to była nie tylko służba porządkowa, ale jednocześnie ruch odnowy religijnej mężczyzn, stąd nazwa – mówił ks. Karolak.

Na prośbę ks. bp. Zbigniewa Kraszewskiego podjął się przywrócenia pielgrzymki praskiej, którą zorganizowała KSP „Totus Tuus”. W sierpniu 1984 r. Piesza Praska Pielgrzymka Rodzin ruszyła po raz pierwszy na Jasną Górę pod duchową opieką ks. Karolaka.

W 1987 r. ks. Karolaka przeniesiono na pięć lat z Ząbek do parafii Wszystkich Świętych w Warszawie, a stamtąd na probostwo do kościoła Narodzenia NMP, tzw. „przesuwanego”, przy al. Solidarności.

W 2001 r. przeszedł na zasłużoną emeryturę. Rok później, na prośbę biskupa witebskiego Władysława Błina, pojechał na misje na Białoruś, do Hermanowicz. Dostał najtrudniejszą parafię – z 60 wioskami odległymi nawet o 18 km od kościoła. Dopiero stan zdrowia w 2009 r. zmusił go do powrotu do Polski. Osiadł w „swojej” parafii, Ząbkach. Tutaj 14 października na godz. 12 zaplanowano uroczystości pogrzebowe ze złożeniem ciała ks. Karolaka na miejscowym cmentarzu.

Pozostanie w życzliwej pamięci wielu. W 1994 r. Rada Miasta Ząbki nadała mu pierwszy w swojej historii tytuł Honorowego Obywatela. Ks. Karolak mówił o sobie: – Dziś często kapłani zajęci są sobą, dokształcaniem się. Dobry kapłan to niekoniecznie ten mądrzejszy, świetnie wykształcony. Jeśli mi się coś w życiu udało, to nie dlatego, że byłem mądry, ale z działania Boga./oprac. is

W parafii Przemienienia Pańskiego w Radzyminie bp Marek Solarczyk odprawił 7 października Mszę św. w intencji ofiar Bitwy Warszawskiej 1920 r. i bohaterów walk pod Radzyminem: mjr. Stefana Waltera, kpt. Ryszarda Downara-Zapolskie-

foto: <https://pl-pl.facebook.com/bpmsolarczyk>

go, kpt. Stefana Pogonowskiego. W kruchcie kościoła bp Solarczyk poświęcił tablicę pamiątkową uprowadzonych i zamordowanych przez bolszewików: ks. Andrzeja Rudzkiego, wikariusza z Radzymina, i Dominika Rusiniaka, kierownika szkoły powszechnej.

Ks. Andrzej Rudzki i dyr. Dominik Rusiniak zostali uprowadzeni 15 sierpnia 1920 r. przez wycofującą się bolszewicką 27. dywizję. Zachowała się relacja naocznych świadków: ówczesnego burmistrza Radzymina Stanisława Marszałka i Aleksandry Dytrych – córki orga-

Bohaterom 1920 r.

nisty Antoniego Winiarskiego, który w 1920 r. prowadził również kancelarię parafialną: „(...) Około godz. 13.00 w dniu 15 sierpnia, gdy oddziały 85. pułku strzelców wileńskich zostały zmuszone do odwrotu, żołnierze sowieccy schwytali na rynku radzyminskim, pod zarzutem współpracy z oddziałami wojska polskiego, miejscowego wikarego ks. Andrzeja Rudzkiego – lat 29 i kierownika miejscowej szkoły powszechnej 48-letniego Dominika Rusiniaka. Zostali oni później zabrani przez wycofujące się wojska nieprzyjaciela i wszelki ślad o nich zaginął”.

Z relacji Magdaleny Zagrajek, wnuczki Dominika Rusiniaka, wynika, że rodzina podjęła poszukiwania i wyruszyła szlakiem zaginionych. Ostatnią miejscowością na trasie wycofujących się oddziałów bolszewickich, gdzie widziano jeszcze uprowadzonych, był Slonim na Białorusi. Bolszewicy przemieszczali się tam z uprowadzonymi w drugiej połowie sierpnia 1920 r. Po zakończeniu działań wojennych rodzina podjęła poszukiwania, które doprowadziły śladami cofających się wojsk do Borysławia na Ukrainie. Tam ks. Andrzeja

foto: <https://pl-pl.facebook.com/bpmsolarczyk>

Rudzkiego i dyr. Dominika Rusiniaka widziano po raz ostatni, ich dalsze losy są nieznane.

Kpt. Ryszard Downar-Zapolski był dowódcą I batalionu 85. pp strzelców wileńskich. 14 sierpnia w czasie bitwy o Radzymin uratował położenie pułku podczas wycofywania się na drugą linię obrony w Strudze. Kpt. Stefan Pogonowski walczył w czasie walk jako dowódca 1. batalionu 28. pułku strzelców kaniowskich. Był wówczas w stopniu porucznika.

Mjr Stefan Walter był dowódcą 29. pułku strzelców kaniowskich. W stulecie jego bohaterskiej śmierci, 4 października br. w Mokrem, przy obelisku mjr. Waltera odsłonięta została jedna z siedmiu tablic „Miejsca pamięci Bitwy Warszawskiej 1920 roku”. Tablicę władzom Radzymina wręczył prezydent Andrzej Duda w ramach projektu upamiętniającego zwycięską bitwę i wszystkich tych, którzy w czasie wojny polsko-bolszewickiej obronili wolność i suwerenność Rzeczypospolitej.

REKLAMA

**DOBRE SŁOWO
NA FALI**

„Runda pytań” -
Piotr Wróblewski,
poniedziałek - piątek,
godz. 16.15

„Złością czy miłością” -
Elżbieta Stawińska i Jan Sędek
piątek, godz. 18.20

SŁUCHAJ NAS ONLINE

www.radiowarszawa.com.pl

Jak Feniks z popiołów

tekst i zdjęcia
Patrik
Lubryczyński

Plac Zamkowy

Warszawska Starówka oczarowuje niepowtarzalnym klimatem, sprawiając, że jest miejscem chętnie wybieranym przez polskich i zagranicznych turystów. W tym roku mija 40 lat od wpisania Starego Miasta na listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego UNESCO.

To ewenement, że dopiero co odbudowana po II wojnie światowej warszawska Starówka trafiła na listę kilkusetletnich zabytków. – Podstawowym warunkiem był autentyzm obiektów. Warszawa była pod tym względem kontestowana, wymagało udowodnienia, że jest to dzieło konserwatorskie najwyższej próby, a nie sztuczna rekonstrukcja pewnego obszaru – podkreśla prof. Krzysztof Pawłowski, który był pomysłodawcą i inicjatorem wpisu. Dzięki jego wysiłkom 2 września 1980 r., na IV sesji Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO, postanowiono wpisać historyczne centrum Warszawy na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego. Był to trzydziesty wpis na liście i piąty z Polski.

PERŁY ARCHITEKTURY

Jednym z najbardziej znanych obiektów Starówki jest kolumna Zygmunta III Wazy. Pomnik powstał na zamówienie króla Władysława IV dla uczczenia jego ojca i gloryfikacji dynastii Wazów. – W czasie powstania warszawskiego, 2 września 1944 r., figura króla spadła na bruk. Po wojnie wymagała renowacji, a trzon kolumny został wymieniony – opowiada Hanna Dzielińska, przewodnik po Warszawie, autorka bloga www.hankawarszawianka.com.

Uwagę przykuwa bazylika archikatedralna św. Jana Chrzciciela. Przewodniczka przypomina, że w pierwszej połowie XIX w. Adam

Idźkowski przebudował archikatedrę w stylu neogotyku angielskiego. Znaczącymi wydarzeniami, które miały miejsce w świątyni, były koronacje Stanisława Leszczyńskiego w 1705 r. i Stanisława Augusta Poniatowskiego w 1764 r. oraz zaprzysiężenie w archikatedrze Konstytucji 3 Maja w 1791 r.

Na sąsiedniej ulicy Piwnej znajduje się średniowieczny kościół św. Marcina. W czasach monarchii odbywały się w nim sejmiki mazowieckie. Kościół w stylu barokowym został zniszczony podczas II wojny światowej i odbudowany w latach 1950–1959.

– Nierozerwalnie związany z Warszawą jest także pomnik Syrenki, znajdujący się na rynku Starego Miasta, wykonany w 1855 r. według projektu K. Hegla – dodaje Hanna Dzielińska.

Perłą Starego Miasta jest Zamek Królewski, którego początki sięgają XIV w., kiedy to powstała Wieża Wielka. Rozbudowywany w XVI i XVII w., za panowania Zygmunta III Wazy, był rezydencją królewską, miejscem obrad sejmu. We wrześniu 1944 r. zamek został wysadzony przez wojska niemieckie. – Odbudowa została zakończona dopiero w latach 1971–1984. O odtworzenie zamku walczył przedwojenny historyk sztuki, prof. Stanisław Lorentz. Fundusze na odbudowę do 1980 r. zawdzięczano wyłącznie ofiarności

Tablica upamiętniająca odbudowę Rynku Starego Miasta

społecznej, szczególnie Polonii – tłumaczy przewodniczka.

ZAPĄŁ ARCHITEKTÓW

Miasto w czasie II wojny światowej utraciło 85 proc. zabudowań. Szacuje się, że z Warszawy po wojnie wywieziono ponad pół miliona metrów sześciennych gruzów. – Już w czasie II wojny światowej istniało kilka grup zrzeszających polskich architektów, m.in. w Podkowie Leśnej czy w Milanówku. Po wojnie połączonymi siłami przyjeżdżali do zrujnowanej Warszawy, aby przeprowadzić inwentaryzację Starego Miasta. Jak podkreśla przewodniczka, do architektów dołączali się także studenci architektury. Pod koniec stycznia 1945 r. prof. Janowi Zachwatowiczowi powierzono zadanie organizacji Biura

Kamienice wokół Rynku Starego Miasta

Odbudowy Stolicy (BOS). – Z Biura Odbudowy Stolicy do pomiarów i dokumentacji szedł każdy, kto miał buty. Prof. Zachwatowicz ze współpracownikami zaproponował stworzenie miasta wyglądającego jak stare, ale jednocześnie bez niedogodności, które były w okresie międzywojennym. Stare Miasto miało ciasne podwórka, obfitowało w bród i ubóstwo, dlatego nie było miejscem prestiżowym przed II wojną światową – stwierdza Hanna Dzielińska.

Przewodniczka zauważa, że kamienice staromiejskie odrestaurowano na wzór XVII-wiecznych – tak jak wyglądały w złotym wieku Warszawy. – Miasto wyglądało w tym czasie najbardziej spektakularnie, ponieważ w tym okresie przybył dwór Wazów wraz z ośrodkiem władzy – puentuje przewodniczka.

1 września 1947 r., w rocznicę wybuchu II wojny światowej, zaczęła się oficjalna odbudowa Starego Miasta, która nie miała szybkiego przebiegu. Zasadnicze prace rekonstrukcyjne Starego Miasta zostały zakończone dopiero w 1953 r. – W dniu 22 lipca 1953 r. kamienice Starego Miasta zostały odsłonięte w obecności władz państwowych, m.in. prezydenta Bolesława Bieruta, premiera Józefa Cyrankiewicza i pracobników pracy. Niezwykle istotny jest fakt, że został zachowany układ ulic i kamienic z czasów średniowiecznych. Odbudowa Starego Miasta była potrzebna władzy w celach propagandowych, aby utrzymać poparcie ludu – dodaje Hanna Dzielińska.

Kultura Afryki i Azji

Nową, stałą galerię zaprezentowało Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie. Pokazano na niej bogactwo różnorodnych tradycji oraz kultury materialnej i duchowej Afryki i Azji. W obu możemy odnaleźć nie tylko unikatowe eksponaty, ale także poznać historię, dzięki multimedialnym stanowiskom.

Afrykańska część wystawy objęta jest patronatem Leopolda Janikowskiego. Ten polski podróżnik, eksplorujący Afrykę, związany był z Państwowym Muzeum Etnograficznym w Warszawie. To on pod koniec XIX wieku zorganizował pierwszą w Warszawie wystawę etnograficzną poświęconą Afryce.

fol. Przemysław Walczak/Państwowe Muzeum Etnograficzne

W kulturze azjatyckiej głęboko zakorzenione jest przemieszczanie się, stąd też znaczenie wizerunku butów i odcisku stóp. Stopy w butach pokonują drogę fizyczną, ale słowo „droga”, „ścieżka” ma też znaczenie religijne i przenośne. Azjatycka część wystawy poświęcona jest właśnie tym drogom.

– Obie ekspozycje pokazują najcenniejsze obiekty ze zbiorów i kolekcji muzeów poświęconych Afryce i Azji – tłumaczy pełniący obowiązki dyrektora placówki Tadeusz Zajac. – Mimo tego, że wystawa ma charakter historyczny, wierzymy, że pokazane na niej archetypy bogatych kultur Azji i Afryki wpłyną na wyobraźnię naszej publiczności. Do współpracy przy wystawie chcemy zaprosić społeczności afrykańskie i azjatyckie mieszkające w Warszawie i na Mazowszu. Mamy nadzieję, że nasza wystawa wpłynie na lepsze rozumienie się i poszanowanie przedstawicieli różnych kultur.

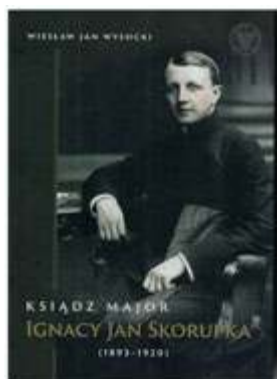

fol. Przemysław Walczak/Państwowe Muzeum Etnograficzne

Inwestycja zrealizowana w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko ma jednak szerszy zakres działania niż tylko wystawa. Dzięki niej zostały wyposażone w nowoczesny sprzęt sale wystawowe, pomieszczenia edukacyjne oraz magazyny muzealne. Pozwoli to na realizację planów rozwoju muzeum przygotowanych na najbliższe lata. Jedną z ważniejszych zmian w tym kontekście jest nowo powstająca, profesjonalna pracownia ceramiczna./ws

W hołdzie bohaterowi

W 1920 r. bolszewików zmierzających do zrewolucjonizowania Europy powstrzymał wysiłek zbrojny odradzającego się po latach zaborów państwa polskiego. Zwycięska bitwa o Warszawę w sierpniu 1920 r. zyskała miano „Cudu nad Wisłą”, wydarzenia, które wpłynęły na bieg dziejów nie tylko Polski, ale i całej Europy. W setną rocznicę tych wydarzeń, Instytut Pamięci Narodowej opublikował album autorstwa historyka prof. Wiesława Jana Wysockiego ukazujący sylwetkę ks. Ignacego Skorupki, ochotniczego kapłana WP, który zginął na polu walki 14 sierpnia 1920 r. pod Ossowem. Jego śmierć stała się symbolem bohaterstwa i poświęcenia w służbie ojczyzny.

Znaczenie ks. mjr. Ignacego Skorupki dla niepodległościowej tradycji Polaków podkreślili kolejno w swoich przedmowach: dr Jarosław Szarek, prezes Instytutu Pamięci Narodowej, Mariusz Błaszczak, minister obrony narodowej, oraz bp Romuald Kamiński, ordynariusz diecezji warszawsko-praskiej.

Prof. Wiesław Jan Wysocki w swoim bogato ilustrowanym albumie zaprezentował drogę życiową ks. Ignacego Skorupki, formację w seminariach duchownych Warszawy i Petersburga, posługę duszpasterską w Bogorodsku pod Moskwą, Klińcach koło Homla, Łodzi i w Warszawie. Tutaj w obliczu rosnącego zagrożenia bolszewickiego zgłosił się w szeregi WP, zostając kapłanem jednego z ochotniczych pułków piechoty. 14 sierpnia 1920 r.

zginął w czasie bitwy pod Ossowem, która była pierwszą porażką bolszewików w zmaganiach na przedpolu Warszawy. W opinii jednego z ówczesnych dowódców wojskowych „ojcem duchowym zwycięstwa był kapłan. Niespostrzeżona przez nikogo śmierć na polu bitwy była tak cicha, jak on sam i jego praca kapłańska”. Na kolejnych kartach albumu prof. Wysocki ukazał ks. Skorupkę jako symbol Bitwy Warszawskiej, prezentując m. in. pamięć o nim w okresie wojny i komunistycznej dyktatury, w okresie III RP, okoliczności uhonorowania go w 2010 r. Orderem Orła Białego oraz starania o rozpoczęcie jego procesu beatyfikacyjnego podjęte w 2012 r.

Mariusz Krzysztofiński

Autor jest pracownikiem Instytutu Pamięci Narodowej Oddziału w Rzeszowie

Wiesław Jan Wysocki
„Książd Major Ignacy Jan Skorupka
(1893–1920)”
Warszawa 2020
Instytut Pamięci Narodowej
– Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko
Narodowi Polskiemu

Lewica atakuje Amerykę

Mirosław Winiarczyk

Amerkańska lewica w Hollywood robi dziś wszystko, żeby zaszkodzić obozowi konserwatywnemu i prezydentowi Trumpowi. Temu celowi służy strumień medialnej propagandy i liczne filmy.

Wśród nich jest dramat sądowy „Proces siódmki z Chicago”. Widzowie przenoszą się do Chicago w 1969 r., gdzie doszło do głośnego procesu grupy zbuntowanych studentów i działaczy lewicowych, którzy przybyli tam w celu sprowokowania rozruchów i starć z policją. Niby pokojowy protest przeciwko wojnie w Wietnamie i wybranemu właśnie republikańskiemu prezydentowi Nixonowi nabrał jednak charakteru wojny kontrkulturowej przeciwko tradycyjnej Ameryce. Prokuratura oskarżyła przywódców rozruchów o sprytne sprowokowanie zajść i ataki na policję,

foto: www.kinomurawow.pl

k którą brutalnie rozprawiła się z agresywnymi demonstrantami.

W filmie oglądamy przebieg tego procesu. Nie wychodzimy praktycznie z sali sądowej, podobnie jak to było w klasycznych hollywoodzkich dramatach sądowych, jak „Dwunastu gniewnych ludzi” i „Anatomia morderstwa”. Paradoxem jest fakt, że chociaż autorzy stoją po stronie lewicowych oskarżonych, pokazując stronnictwo sędziego i rozmaite prawne kruczki prokuratorów i obrony, to w gruncie rzeczy możemy tu zobaczyć mechanizmy zręcznej rewolucyjnej prowokacji.

foto: www.kinomurawow.pl

Stało się tak zapewne dlatego, że scenariusz w poważnej mierze został oparty na aktach sądowych tej sprawy. Niektórzy z oskarżonych prowokują sąd głupawymi dowcipami, inni dopuszczają się, z dyskretną pomocą obrony, nawet rękoczynów. Zwraca uwagę agresywnie zachowujący się na sali sądowej przywódca ruchu Czarnych Panter, ówczesnej organizacji terrorystycznej. Film „Proces siódmki z Chicago”, zrealizowany na średnim poziomie telewizyjnym, można obejrzeć jako przykład lewicowej propagandy, skierowanej dziś przeciwko prezydentowi Trumpowi i usprawiedliwiającej obecne dewastowanie Ameryki przez bandy komunistycznych chuliganów.

Z drugiej jednak strony w obrazie tym paradoksalnie ukazany został jak na dłoni mechanizm lewackiej rewolucji. Film wyświetlany jest obecnie w wybranych kinach, po czym będzie prezentowany na platformie Netflix.

„Proces siódmki z Chicago (The Trial of the Chicago 7)”;
USA – Wielka Brytania – Indie; 2020;
reżyseria: Aaron Sorkin;
aktorzy: Eddie Redmayne, Sacha Baron Cohen, Jeremy Strong, Mark Rylance i inni;
dystrybucja: Netflix

Ostatnie dni walki

Obrazy ukazujące zrujnowaną po okupacji i powstaniu Warszawę, Exodus jej mieszkańców, a także ich powrót do ukochanego, zniszczonego miasta znalazły się na wystawie „Ostatnie dni walki” w Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej.

Wystawa została zorganizowana w związku z rocznicą zakończenia powstania warszawskiego. „W nocy z 2 na 3 października 1944 r. została podpisana kapitulacja stolicy. Chcieliśmy przybliżyć ten moment poprzez obrazy, jednak nieco inne od tych, które dotychczas były wystawiane zarówno w Muzeum Niepodległości, jak i prezentowane w przestrzeni publicznej” – powiedziała PAP Beata Michalec, zastępca dyrektora ds. programowych Muzeum Niepodległości, którego oddziałem jest Muzeum X Pawilonu.

W Galerii Malarstwa Historycznego wystawione zostały cztery obrazy olejne: Józefa Młynarskiego „Warszawa 1945”, Hanny Żółkowskiej „Powrót. Ludzie Warszawy”, Józefa Skrobińskiego „Exodus – Okupacja” oraz Stanisława Żółtowskiego „Wola 1944”.

Obrazy przypominają nie tylko o mieszkańcach stolicy wymordowanych i wypędzonych ze swojego miasta, które zostało doszczętnie zniszczone i zrujnowane przez niemieckiego okupanta, ale także o ich powrotach do ukochanego Warszawy już w styczniu 1945 r. i wierze, że odbudują tu życie. Pokazane jest miasto, które powstało z ruin jak feniks z popiołów. **WŚ**

Wystawa „Ostatnie dni walki” będzie dostępna do końca października.

KONKURS

Filharmonia Narodowa zaprasza na koncert symfoniczny w wykonaniu Orkiestry FN pod dyktando Przemysława Neumanna (na fot.), na oboju – Aleksandra Rojek. Utwór „3 for 13” Pawła Mykietyna z 1994 r., składający się z 3 części przeznaczonych dla 13 wykonawców, jest zabawą z konwencjami. Koncert na obój i małą orkiestrę D-dur TrV 292 Richarda Straussa ma melodyjną partię solową i nostalgiczne elementy muzyki XVIII w. Przywołuje do myśli W. A. Mozarta, do którego u schyłku życia Strauss nawiązywał, a którego XXIX Symfonia A-dur KV 201 będzie wykonana jako ostatnia podczas koncertu. Napisana przez 18-letniego geniusza pozostaje jedną z ważniejszych w jego twórczości. Wśród czytelników, którzy 19 października między godz. 13 a 13.15 zadzwonią pod nr (22) 512 00 95 i odpowiedzą na pytanie – **Ile zasłon towarzyszy tańcowi głównej bohaterki w operze „Salome” R. Straussa?** – rozlosujemy 2 podwójne zaproszenia na koncert Filharmonii Narodowej 24 października o godz. 18. Odpowiedź na pytanie konkursowe nr 41: „Innym razem” św. Pawła posłuchać chcieli Ateńczycy. Zwycięzcom gratulujemy!

Z początkiem października Asyż przeżywał nowe ożywienie duchowe i poruszenie pielgrzymkowe, którego teraz tak bardzo we Włoszech brakuje. W sobotę 10 października został beatyfikowany Carlo Acutis, 15-letni mediolańczyk, który ukochał miasteczko św. Franciszka i tu został pochowany.

Powoli jego postać nie musi być przedstawiana ani w Polsce, ani w świecie, bo historia jego życia, w związku z wyniesieniem na ołtarze, zdominowała internet. Nic dziwnego, w końcu to był świat, w którym objawił się jego geniusz już od dziecka. Pasje informatyczne przekuł na apostołat. Dlatego realizował wystawę o cudach eucharystycznych, która obiegła cały świat. I właśnie tu tkwi klucz do zrozumienia jego fenomenu, nie talenty, dokonania, pasje, ale umiłowanie Pana Boga i pragnienie, by każdy człowiek do Niego powrócił. Eucharystia i Matka Boża były centrum jego życia.

DUCHOWE BRATERSTWO

Świadectwo życia nowego błogosławionego może stać się impulsem do odkrycia na nowo bogactwa duchowego św. Franciszka. Zaprasza ono do radykalnego odejścia od siebie i oddania się Jezusowi. Nie jest to wezwanie jedynie dla zakonników. Życie Carla Acutisa pokazuje, że jest to możliwe dla każdego. Kluczem do zrozumienia jego duchowej spuścizny na wzór Biedaczyny z Asyżu jest „obnażenie”. Obnażenie z samego siebie dla Chrystusa.

Na ten duchowy wymiar zwrócił uwagę biskup Asyżu, Domenico Sorrentino, który za zadanie postawił sobie przywrócenie całego duchowego dziedzictwa św. Franciszka, by ono nie tylko zachwycało przybywające tu osoby, ale i je przemieniało, prowadząc do Chrystusa. Stąd jego decyzja, by przenieść ciało Carla z rodzinnego grobowca w Asyżu do nowego Sanktuarium Obnażenia, które ustanowił w 2018 r. w dawnej asyjskiej katedrze Matki Bożej Większej, w naszych czasach zapomnianej i popadającej w ruinę. Decyzja ta została bardzo ciepło przyjęta przez papieża Franciszka.

Obnażenie się jest decyzją odnośnie do mojego życia. My również jesteśmy wezwa-

foto: <http://www.carloacutis.com/pl>

Franciszek i Carlo

Anna Artymiak

ni do podjęcia konkretnej decyzji pójścia za Chrystusem, zostawienia samego siebie, ogłoszenia się z nas samych, by przyodziać nową szatę ucznia Chrystusowego. Tego dokonał na początku swej drogi nawrócenia św. Franciszek, co zszokowało mu współczesnych. Tego w swej dziecięcej i młodzieńczej prostocie podjął się również bł. Carlo. „Być zawsze zjednoczonym z Jezusem, oto mój plan na życie” – brzmiało jego życiowe motto. Bp Sorrentino podkreśla, że ten aspekt z życia św. Franciszka nam umyka. Wiele mówi się o wezwaniu Chrystusa do św. Franciszka, by odbudował Jego Kościół, a zapomina się, jak Biedaczyna odpowiedział na to wezwanie. Ogłoszenie się z samego siebie w symbolicz-

nym geście obnażenia się z szat. Przemianę zaczął od siebie. Zostawił starego człowieka i obłócił się w nową szatę.

Z pozoru wstęp ten może wydawać się nie na temat, bo co ma do wielkiego św. Franciszka współczesny nastolatek, żyjący w świecie i bez żadnego wielkiego zadania w Kościele, umierający niespodziewanie w krótkim czasie na nowotwór. Jak wskazuje biskup Asyżu, św. Franciszek i bł. Carlo „z pozoru wydają się nie mający ze sobą nic wspólnego, ale jak się zgłębi życie Carla, to widać wiele elementów, które łączą go ze św. Franciszkiem”.

„Jest to wielkie świadectwo na dzisiejsze czasy – dodaje. – Do świętości wszyscy jesteśmy powołani, bo jest w nas tendencja do

myślenia, że świętość jest rzeczą nadzwyczajną, zarezerwowaną dla niewielu. Carlo swoim życiem mówi: »Nie poddawaj się, świętość jest możliwa w zwyczajnych warunkach naszego życia«. Wierzę, że Carlo dopełni krąjobraz Asyżu osób rozkochanych w niebie. Ukazał, jak niebo może zamieszkać na naszej ziemi». Bo właśnie świętość jest misją do podjęcia przez każdego z nas, nie tylko przez nielicznych, wybranych przez Boga do szczególnych zadań.

Bp Sorrentino napisał książkę o duchowym braterstwie między św. Franciszkiem a Carlem, która wkrótce ma ukazać się w Polsce, pt. „Originali e non Fotocopie – Carlo Acutis e San Francesco d'Assisi” („Autentyczni, nie fotokopie – Carlo Acutis i św. Franciszek z Asyżu”), a która prezentuje elementy łączące obie postaci. Centrum ich życia chrześcijańskiego był Jezus Chrystus, z którym jednoczyli się w Eucharystii. Następnie obaj odznaczeni się wielkim nabożeństwem do Matki Bożej. Owocem tej drogi duchowej było otwarcie się na biednych. „Gdyż – jak wskazuje bp Asyżu – nie można być prawdziwie rozkochanym w Jezusie, nie dostrzegając biednych. Św. Franciszek odpowiedział na to w sposób nadzwyczajny, sam stając się biedakiem. Carlo w zwyczajny sposób stał się przyjacielem biednych, dostrzegając w nich twarz Chrystusa”.

ŚWIADECTWO NA DZISIEJSZE CZASY

Carlo Acutis przyszedł na świat w Londynie, wymownie w święto Matki Bożej Królowej Polski, 3 maja 1991 r. jako jedynak. Ze strony ojca ma polskie korzenie i to właśnie od niego nauczył się pobożności. Mama, Antonia Salzano, stała się praktykująca dzięki świadectwu życia syna i dziś sama za jego przykładem zachęca innych do pójścia za Chrystusem. Carlo od dziecka odznaczał się wielką wrażliwością na innych. Dziś jego mama przyznaje, że sama pytała siebie, skąd on to ma. Widziała, że był wyjątkowy. Już w wieku 7 lat przystąpił do Pierwszej Komunii Świętej i od tego dnia nie opuścił nigdy codziennej Eucharystii, zatrzymywał się też na adoracji Jezusa w Najświętszym Sakramencie. Zachęcał nienachalnie kolegów z podwórka do towarzyszenia mu. „Pójdźcie razem ze mną?” – mawiał.

Bardzo wcześniej wykazał ogromne zdolności informatyczne, zadziwiając studentów. A internet stał się dla niego aeropagiem głoszenia Chrystusa. Ogromna pobożność eucharystyczna i wystawy Meetingu w Rimini w 2002 r. skłoniły go do opracowania wy-

stawy o cudach eucharystycznych, zajęło mu to prawie 2,5 roku. Wystawa zrobiła furorę i szybko wywołała wielkie zainteresowanie. Z okazji Roku Eucharystii, ogłoszonego jeszcze przez Jana Pawła II w 2005 r. i zakończonego już za Benedykta XVI, obiegała cały świat. W 2006 r. rozpoczął prace nad wystawą o Maryi Pannie, której tytuł nawiązywał do Dantego Alighieri – „Korna i wyższa nad stworzenie wszelkie”. Z powodu nagłej choroby nie ukończył jej osobiście. Bardzo wcześnie zaczął praktykować w swoim życiu cnoty Matki Bożej. Codziennie odmawiał różaniec.

Carlo był chłopcem energicznym, pogodnym, otwartym na innych. Wcześniej zaczął odznaczać się wrażliwością na ludzi potrzebujących, zwłaszcza bezdomnych. Znał ich osobiście, wiedział, co lubią najbardziej i to im przynosił do jedzenia. W Asyżu zjednał sobie wiele osób. Lubiał gotować. Zaprzyjaźnił się ze sklepikarza-

mi. S. Giovanna Negrotto, która część życia zakonnego spędziła na misjach w Indiach i za znajomości z Carlem otrzymała przydomek jego przyjaciółki, wspomina, że nowy błogosławiony był bardzo ciekawy świata i wiary. Nie pytał tylko o Indie, ale zadawał również trudne pytania. Jak to ostatnie, zadane na krótko przed śmiercią, pod wpływem opowieści o jej pracy wśród trędowatych: „Co jest bliższe Bogu – modlitwa czy posługa miłosierdzia?”. Gdy dowiedziała się, że umierając, ofiarował swoje życie za papieża i Kościół, zrozumiała, że tym gestem sam sobie odpowiedział na to pytanie.

CIESZĘ SIĘ, ŻE UMIERAM...

Acutis zmarł nagle na postępującą białaczkę, mając zaledwie 15 lat. Odszedł 12 października 2006 r. o 6:45 rano w Monzy. Mawiał, że umrze młodo i że „śmierć jest początkiem nowego życia”. Był gotowy na śmierć. Powiedział: „Cieszę się, że umieram, ponieważ nie zmarnowałem ani chwili mojego życia na rzeczy, które nie podobają się Bogu”. Został pochowany w rodzinnym grobowcu w Asyżu, który zakupiła rodzina, nie myśląc, że Carlo będzie pierwszą osobą, która w nim spocznie.

Jego mama przyznaje, że czuła, iż jest wyjątkowym dzieckiem i że został powołany do wyjątkowej misji w Kościele, ale nigdy nie przypuszczała, że z Nieba. Carlo myślał bowiem o kapłaństwie, a babcia żartowała, że zostanie papieżem.

Jego proces beatyfikacyjny rozpoczął się nadzwyczaj szybko, bo już 6 lat po śmier-

ci. 5 lipca 2018 r. papież Franciszek podpisał dekret stwierdzający heroiczną jego cnotę. Ciało Carla zostało przeniesione do kościoła Matki Bożej Większej 6 kwietnia 2019 r., a 16 listopada 2019 r. został pozytywnie zaopiniowany cud uczyniony za jego wstawiennictwem, który dotyczył uzdrowienia poważnie chorego chłopca w Brazylii. Acutis został ogłoszony błogosławionym w Asyżu 10 października przez kard. Agostino Vallini, legata papieskiego ds. Bazyliki św. Franciszka oraz Bazyliki Najświętszej Maryi Panny od Aniołów w Asyżu, w miejsce kard. Angelo Becciu, który ustąpił z urzędu prefekta Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych.

Papież Franciszek wspominał o Carlu w adhortacji postsynodalnej „Christus vivit” w punktach 104-106, wskazując ludziom młodym jego świadectwo dobrego wykorzystania możliwości współczesnych mediów: „Bardzo dobrze wiedział on, że te mechanizmy komunikacji, reklamy i sieci społecznościowych mogą być wykorzystane, by uczynić nas ospałymi, uzależnionymi od konsumpcji i nowości, które możemy kupić, mającymi obsesję na punkcie czasu wolnego i zamkniętymi w negatywności. Potrafił jednak wykorzystać nowe technologie komunikacji, aby nieść Ewangelię, przekazywać wartości i piękno”. Ostrzegając młodych słowami Carla: „Wszyscy rodzą się jako oryginały, ale wielu umiera jak kserokopie. Nie pozwól, aby tobie to się przydarzyło”.

Jak wyznaje bp Sorrentino, Asyż powoli dojrzuje do nowego błogosławionego. Carlo był przez wielu postrzegany jako wyjątkowe dziecko. Ale na początku, gdy zmarł, był traktowany przede wszystkim jako chłopak z sąsiedztwa. Dopiero napływ pielgrzymów przybywających do jego grobu zaczął zwracać większą uwagę mieszkańców. Takim świadectwem podzieliła się m.in. obecna burmistrz Asyżu, Stefania Proietti, która oso-

biście nie знаła Carla, ale od swojej mamy dowiedziała się o rzeszach ludzi nawiedzających jego grób. Na kilka dni przed beatyfikacją dała

świadectwo o dniu przeniesienia trumny z jego ciałem z cmentarza do kościoła Matki Bożej Większej. Prognozy przewidywały wielką burzę w całym regionie. Z trwogą myślano o tak trudnej i delikatnej operacji, którą nie jest łatwo przełożyć. Tymczasem nie tylko wyszło piękne słońce i nie spadła ani kropla deszczu, ale jeszcze w chwili wyciągania trumny zabyły dzwony kościoła.

Bł. Carlo Acutis jest przykładem dla współczesnych, jak prawdy ewangeliczne można wprowadzić w czyn, prowadząc zwyczajne życie.

Walki w Górskim Karabachu to nie jakiś mało znaczący, lokalny konflikt, ale wojna, która może doprowadzić do zmiany układu sił nie tylko w tym regionie.

Muzułmański Azerbejdżan walczy z najstarszym, chrześcijańskim państwem świata – Armenią. Ten pierwszy wspierany jest przez muzułmańską Turcję, a Armenia przez chrześcijańską Rosję. Turcja i Rosja od wieków były wrogami. W ostatnim okresie doszło do wyraźnego ocieplenia stosunków

nią – Nizinny Karabach, gdzie żyją wyłącznie Azerowie.

Karabach był w przeszłości peryferyjną prowincją Persji. W początku XIX wieku został zdobyty przez Rosję i znalazł się w guberni jelizawietpolskiej (Jelizawietpol – dziś Gandza w Azerbejdżanie). Po upadku cesarstwa rosyjskiego stanowił obszar sporny między Armenią a Azerbejdżanem. Na początku lat 20. XX wieku, po opanowaniu Zakaukazia przez bolszewików, spór został rozstrzygnięty przez władze Rosji sowieckiej na korzyść Azerbejdżanu. Na obszarze Górskiego Karabachu utworzono w 1923 r. Nagorno-Karabachski Obwód Autonomiczny, zaś Nizinny Karabach włączono bezpośrednio do Azerbejdżanu.

W 1989 r. 76 proc. ludności obwodu stanowili Ormianie, 22 proc. Azerowie,

śnią, że rankiem tego dnia siły zbrojne Azerbejdżanu rozpoczęły ostrzał artyleryjski i naloży lotnicze na stołeczny Stepanakert i inne miejscowości. Władze w Baku upowszechniły zupełnie inny przekaz – według nich o świcie wojsko armeńskie rozpoczęło intensywny ostrzał pozycji armii azerbejdżańskiej. A skoro doszło do ofensywy Ormian, Azerbejdżan rozpoczął kontrofensywę.

Potem wypadki potoczyły się szybko. W Górskim Karabachu wprowadzony został stan wojenny i ogłoszona mobilizacja powszechna. Po południu stan wojenny ogłoszono też w Azerbejdżanie, wprowadzono godzinę policyjną. Azerowie poinformowali o swoich sukcesach – zajęciu siedmiu wiosek oraz szczytu górskiego. Zaprzeczyli temu Ormianie.

Nie ma dokładnych informacji o tym, co właściwie działo się w kolejnych dniach. Każ-

Wojna o przyszłość Kaukazu

Piotr Kościński

między tymi krajami, a prezydenci Recep Tayyip Erdogan i Władimir Putin znajdowali sposoby, by się porozumieć. Ale teraz chodzi o coś zupełnie innego.

Dla Moskwy i Armenii, i Azerbejdżan leżą w strefie jej wpływów. Dostarczała broń jednym i drugim i nie dopuszczała do pogłębiania się konfliktów między nimi. Gdy Armenia gotowa była podpisać układ stowarzyszeniowy z Unią Europejską, Moskwa zmusiła ją do wycofania się, grożąc utratą wsparcia. Teraz Azerbejdżan najwyraźniej usiłuje się wydostać spod rosyjskiej kurateli. I Turcja mu w tym pomaga. Jest to więc wojna o to, jaki ma być Kaukaz – muzułmański, jak chcą tego Turcy, czy też związany z Rosją, jak pragnie tego Kreml. Pamiętajmy przy tym, że na Kaukazie obok Azerów żyją inne ludy wyznające islam, w tym Czeczeni i Dagestańcy – a obok Ormian także taki starożytny, chrześcijański naród jak Gruzini.

CO TO NAGORNY KARABACH?

Gdy na początku lat 90. poprzedniego stulecia do Polski dotarły informacje o konflikcie w tym regionie, nie bardzo było wiadomo, jak tłumaczyć rosyjską nazwę „Nagorny Karabach”. Jedni pisali „Górny Karabach”, a inni „Górski Karabach”. Okazało się, że ta druga nazwa jest właściwa, bo Karabach dzieli się na dwie części o odmiennym charakterze geograficznym i narodowościowym: zachodnią – zamieszkaną niemal wyłącznie przez Ormian Górski Karabach oraz wschod-

a wśród pozostałych byli m.in. Rosjanie i Kurdowie. W grudniu 1991 r. zorganizowano referendum w sprawie niepodległości, wygrane przez jego zwolenników. Baku nie uznało tych wyników i zlikwidowało autonomiczny obwód. Doszło do walk, w których kluczowe było opanowanie rejonu Laczinu, wąskiego przesmyku oddzielającego Górski Karabach od Armenii. Wsparta przez Rosję Armenia okazała się skuteczniejsza – dostawy broni za miliard dolarów i lepsze wyszkolenie oficerów i żołnierzy dało jej przewagę. Wiosną 1994 r. doszło do rozmów pokojowych. Ormianie chcieli uznania Górskiego Karabachu za niepodległe państwo – ostatecznie podpisano jedynie zawieszenie broni. W wyniku wojny ok. 750 tys. osób zostało przesiedlonych, zginęło 6 tys. Ormian i 11 tys. Azerów, odpowiednio 20 i 30 tys. odniosło rany.

Napięcie między Armenią i Azerbejdżanem narastało w 2008 r., doszło wówczas do starć – byli zabici i ranni. Kolejne walki wybuchły w połowie 2010 i 2014 r. Kolejne miały miejsce w 2016 r. Baku poinformowało o śmierci 12 swoich żołnierzy, a Erywań o utracie 18 swoich.

SPRZECZNE INFORMACJE

Nie jest do końca jasne, jak wybuchł nowy konflikt. Urząd prezydenta samostanowiczej Republiki Arcach (jak Ormianie nazywają Górski Karabach) poinformował 27 wrze-

da ze stron publikowała swoje informacje, zdjęcia i filmy – zestrzelone samoloty i śmigłowce, zniszczone czołgi i pojazdy opancerzone. Te wiadomości były szybko dementowane przez przeciwnika. Wzajemnie oskarżano się o fabrykowanie nieprawdliwych informacji.

29 września Ormianie opublikowali informację, która zelektryzowała światową opinię publiczną: turecki myśliwiec F-16 (takie same samoloty posiada Polska) zestrzelił armeński samolot typu Su-25. Zaprzeczyła temu zarówno Ankara, jak i Baku. Sensacją stała się jednak informacja o udziale w walkach po stronie azerskiej najemników syryjskich. 1 października wspominał o tym podczas szczytu UE w Brukseli prezydent Francji Emmanuel Macron, mówiąc o „syryjskich bojownikach z grup dżihadystów”, którzy mieli dotrzeć poprzez tureckie miasto Gaziantep.

Według źródeł rosyjskich do strefy konfliktu przybyło co najmniej 430 Syryjczyków. Gdy poprzedni numer tygodnika „Idziemy” oddawany był do druku, zginęło ich około stu. „Nowaja Gazieta” pisała o tym, jak wygląda mechanizm ich przerzutu do Azerbejdżanu. Ochotników poszukuje Syryjczyk pochodzenia tureckiego Seif abu Bakr. Jest on podobno rekruterem brygady „Chamzat” działającej w ramach tzw. Wolnej Armii Syryjskiej. Ochotnicy docierają do osiedla Afrin w prowincji Idlib. Przyjmowani są zarówno wojskowi, jak i cywile. Następnie

Uszkodzone budynki mieszkalne w centrum miasta Gandży w regionie Agdam w Górskim Karabachu

Źródło: PAP/EPA/Aziz Karimov

przyjści wysyłani są do miasta Kilis w Turcji, położonego niecałe 70 km od syryjskiego Aleppo. Tam otrzymują wojskową odzież ochronną bez żadnych oznaczeń i odlatują do Baku z przesiadką w Stambule. Przelot odbywa się nad terytorium Gruzji. Azerbejdżan podobno przyjął już do tysiąca syryjskich najemników, którzy ochraniają rurociągi do przesyłu gazu i ropy naftowej.

Z najemnikami miał na Bliskim Wschodzie rozmawiać korespondent telewizji CNN. Powiedzieli mu podobno, że dostają miesięcznie 1,5 tysiąca dolarów. Jak na warunki panujące na Bliskim Wschodzie, to duża kwota.

WALKA O ZIEMIĘ

Sytuacja wydaje się jasna: o ile Erywań podkreśla potrzebę uznania granic etnicznych, o tyle Baku wskazuje na swoje historyczne prawo do terytorium Górskiego Karabachu.

– Do nowej wojny doszło właśnie teraz, bo Azerbejdżan postanowił usunąć Ormian z Górskiego Karabachu – powiedział tygodnikowi „Idziemy” Stepan Grigorian, szef Analitycznego Centrum Globalizacji i Współpracy Regionalnej w Erywanii. – Korzystając ze wsparcia Turcji, zdecydowali się siłą rozwiązać konflikt. Uznali, że sytuacja jest sprzyjająca, bo świat zajęty jest koronawirusem, wyborami prezydenckimi w USA i wydarzeniami na Białorusi. Ale jestem pewien, że wojskom karabachskim uda się obronić Górski Karabach – dodał.

I Stepan Grigorian ma rację, bo świadczą o tym wypowiedzi Azerów. Dążenia Azerbejdżanu bardzo dobitnie określił ambasador tego kraju w Moskwie, Poład Bulbul-Ogły.

– Na terenach Azerbejdżanu okupowanych przez siły zbrojne Armenii trwa operacja antyterrorystyczna. Można ją też nazwać wymuszeniem pokoju na Armenii, ale w istocie jest to wojna ojczyzniana o wyzwolenie ziem naszych przodków, uznanych przez całą społeczność światową za terytorium Azerbejdżanu. Zdołaliśmy już wyzwoić część okupowanych terenów, sukcesy naszej armii trwają. Jesteśmy zdeterminowani, aby przywrócić naszą integralność terytorialną – powiedział. Potwierdził to prezydent Azerbejdżanu Ilham Alijew: „Nasz podstawowy cel to przywrócenie integralności terytorialnej”.

A co może się stać w razie wygranej sił azerskich? Można się spodziewać masowej ucieczki Ormian z Górskiego Karabachu, co oznacza pojawienie się nowych, ogromnych skupisk uchodźców. Według władz nieuznanej republiki z regionu miało już uciec 75 tys. ludzi.

Jak napisał w „Wall Street Journal” Walter Russel Mead, znany amerykański naukowiec, specjalista w dziedzinie stosunków międzynarodowych, „wojna (w Górskim Karabachu – red.) wygląda na działania prezydenta Tur-

cji Recepty Tayyipa Erdogana, zmierzające do umocnienia jego władzy w kraju, przy równoczesnej zmianie statusu jego kraju w regionie. Konflikt jest wyzwaniem dla Rosji

w być może najbardziej wrażliwym miejscu na jej granicach: na Kaukazie Południowym. Kreml chce dobrych stosunków zarówno z Armenią, jak i Azerbejdżanem. Kosz-

marnym scenariuszem jest dla niego konflikt na południowym Kaukazie, który rozszerzy się na Rosję, w której Czeczeni nie są jedyną muzułmańską mniejszością etniczną, niepokojącą władze w Moskwie”.

STARANIA O POKÓJ

Trwają intensywne wysiłki dyplomatyczne, by doprowadzić do przerwania wojny. Działają tzw. mińska grupa Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. Oprócz Moskwy, co jest oczywiste, szczególnie aktywna jest Francja. Rozwojem wydarzeń zaniepokojony jest Iran, graniczący ze zwaśnionymi krajami. Być może uda się powstrzymać rozlew krwi, ale sytuacja wciąż będzie groźna. Górski Karabach należał do grupy tzw. zamrożonych konfliktów (innym przykładem może być Naddniestrze, samowznająca republika w Mołdawii). Ale ten konflikt właśnie uległ „rozrożeniu”. A pomysłów na jego skuteczne rozwiązanie nie ma.

Pustelnica z Żaru

tekst i zdjęcia ks. Paweł Kłys

Prawdopodobnie po raz pierwszy w blisko 100-letniej historii archidiecezji łódzkiej miały miejsce śluby pustelnicze, które na ręce metropolity łódzkiego w święto Narodzenia Najświętszej Maryi Panny złożyła s. Anuncjata Piętka.

Uroczystość odbyła się w nowo powstałej pustelni położonej we wsi Żar k. Belchatowa. – Pustelnia nie jest odejściem donikąd. To przestrzeń, gdzie siostra będzie słuchać Słowa Bożego, które jest stwórcze, mocne, pełne miłości – o to ostatecznie chodzi. Nie żeby uciec, tylko żeby wejść w słuchanie Słowa! – mówił abp Grzegorz Ryś. – Na terenie naszej kaszewickiej parafii w małej wiosce Żar znajduje się kaplica dojazdowa pw. św. Franciszka z Asyżu, wybudowana lata temu przez mieszkańców, do której co tydzień w niedzielę przyjeżdżam, by odprawić Mszę Świętą – tłumaczy ks. Zdzisław Kuropatwa. – Do niedawna w niewielkim domku przy kaplicy mieszkał ksiądz emeryt, ale po jego śmierci dom pozostał niezamieszany – dodaje dziekan szczercowski.

Kiedy zapadła decyzja, że siostra Anuncjata rozpocznie życie pustelnicze, gdy wybrano miejsce jej pustelni, najbliżsi siostry, bracia i szwagrowie, zabrali się za remont budynku. – Wymieniliśmy okna, ociepliliśmy bu-

dynek, zrobiono podłogi oraz nowe drzwi. Przed nami jeszcze remont poddasza, ale to na spokojnie – dodaje s. Anuncjata.

W niewielkim domku – pustelni – znalazły się: kuchnia, pokój dzienny, niewielka

sypialnia oraz kaplica, gdzie nie ma jeszcze Najświętszego Sakramentu. Natomiast na poddaszu – choć to jeszcze w planach, jak zaznacza łódzka pustelnica – będzie niewielki pokój dla tych, którzy chcieliby na chwilę przyjechać, zatrzymać się nad Słowem Bożym, odpocząć lub przeżyć swój czas pustyni.

To właśnie w kaplicy w pustelni 8 września celebrowana była Msza św., która zgromadziła rodzinę siostry Anuncjaty oraz mieszkańców parafii, którzy już od blisko pół roku wspierają pustelniczkę.

W homilii, podczas celebry, ksiądz abp Grzegorz Ryś zauważył: – Bóg Ojciec ma pewną formę, która jest przeznaczona

dla człowieka. Tą formą jest człowieczeństwo Syna Bożego. Święty Paweł mówi do nas, że Bóg nas od wieków poznaje – niezależnie jak postępujemy – niezależnie ile mamy na sumieniu – ile w życiu popełniliśmy grzechów.

Bóg, jak nas poznaje, to widzi w nas obraz swojego jedynego Syna.

Hierarcha zwrócił uwagę na to, że: – Bóg nas wszystkich przeznacza do zbawienia. Zbawienie to nie abstrakt, to bycie takim człowiekiem, jakim był Syn Boży we Wcieleniu. Św. Paweł mówi, że przeznaczenie jest naszym powołaniem. Człowiek nie ma innego tytułu do chwały, jak rozpoznać w sobie rysy Syna Bożego.

Inna jest droga małżonków, inna jest droga biskupów, inna siostr zakonnych, inna księży, a jeszcze inna jest droga, jaką wybrała siostra Anuncjata. To są wszystkie formy, powołanie co do istoty jest jedno – być z tej samej formy co Jezus. Po homilii siostra pustelniczka, klęcząc przed ołtarzem, złożyła swoje śluby, potwierdzając je własnoręcznym podpisem. Dokument – podpisany również przez metropolitę łódzkiego, który jest bezpośrednim przełożonym pustelniczki – pozostał na ołtarzu, na którym następnie sprawowano Najświętszą Ofiarę. Przed błogosławieństwem końcowym ksiądz arcybiskup odmówił modlitwę błogosławieństwa habitu oraz nowo powstałej pustelni.

– Regułę i opis mojego stylu życia napisałam sama, wzorując się na moim dotychczasowym życiu zakonnym, przystosowując je do życia w samotności – tłumaczy pustelnica. – Regułę zatwierdził ksiądz arcybiskup, dlatego też on jest moim przełożonym – dodaje.

Habit pustelnicy z Żaru to szara tunika z kapturem, przepasana białym pasem, na

którym znajdują się trzy węzłki symbolizujące trzy śluby rad ewangelicznych – czystości, ubóstwa i posłuszeństwa. Na piersi siostra nosi drewniany krzyżyk, który jest pamiątką z pierwszej rodziny zakonnej, w której wzrastała, a było to Zgromadzenie Sióstr Felicjanek.

Jak informuje siostra Anuncjata: – Po 34 latach życia we wspólnocie Sióstr Felicjanek Pan Bóg powołał mnie do życia w samotności. Usłyszałam to wezwanie dwa lata temu i już wtedy wiedziałam, że odpowiedź jest jedna – niech mi się stanie! To jest wezwanie do codziennego oddania się Jemu w modlitwie, milczeniu i samotności. Chcę, żyjąc w tej pustelni, czynić obecnym żar Bożej miłości – podkreśla pustelniczka.

W niewielkim domku – pustelni – znalazły się: kuchnia, pokój dzienny, niewielka sypialnia oraz kaplica.

Zapytana, czym będzie się zajmować w pustelni, natychmiast odpowiada: – Zbieram zioła i suszę je, przygotowuję herbaty, napary, mieszanki ziołowe. Chcę służyć mieszkańcom okolicy nie tylko moją modlitwą, duchową poradą, ale także tym, co potrafię.

– Naszą siostrę można zobaczyć codziennie rano, jak w habitcie jedzie rowerem do oddalonego o kilka kilometrów od miejsca jej zamieszkania kościoła, by tam uczestniczyć w codziennej Eucharystii – mówią mieszkańcy Żaru. – Dla nas to wielka radość, że mamy tutaj w naszej wiosce siostrę zakonną. Dbamy o nią, przynosimy jej to, czym możemy się z nią podzielić, ale także czujemy się wyróżnieni tym, że nasza miejscowość ma swoją pustelnicę. To styl życia, który nie jest w dzisiejszym świecie czymś popularnym – dodają.

Życie pustelnicze to wyjątkowa droga, na którą Pan Bóg wybiera nielicznych. To wyjątkowy czas, kiedy w milczeniu, samotności, poprzez modlitwę, umartwienia i pokutę człowiek poświęca się Bogu. Siostrze Anuncjacie życzymy wytrwania na obranej drodze oraz siły do codziennego oddawania się na służbę Bogu.

WSZYSTKO POCHODZI OD BOGA

Dzisiejsza Ewangelia przenosi nas w czasy, gdy ojczyzna Pana Jezusa okupowana jest przez władcę Imperium Rzymskiego. Wyraźnym symbolem panowania cezara jest posługiwanie się monetami z podobizną władcy. Codzienny obrót gotówki miał przypominać, kto naprawdę rządzi w królestwie i od kogo pochodzą wybite monety.

Przybyli do Jezusa posłańcy Heroda i uczniowie faryzeuszów nieudolnie próbują przypodobać się Jezusowi, mówiąc, że „drogi Bożej w prawdzie naucza”. Czuli, że Jezus, mówiąc o swoim boskim posłaniu, może widzieć w cesarzu konkurenta czy uzurpatora. Jest to tym bardziej uzasadnione faktem, że w samym Rzymie cesarz odbierał wręcz boską cześć. Co więcej, nawet sama moneta ówczesnego władcy Tyberiusza posiadała napis „Pontifex Maximus” dla ukazania, że cesarz jako najwyższy kapłan pełni w imperium również władzę nad kultem.

Ziemska władza i polityczna sytuacja zdają się i dzisiaj uzurpować sobie nieograniczone panowanie. Prawo, ustawodawstwo, podejmowane decyzje zawsze mogą nieść pokusę wykorzystania ich do panowania nad ludźmi i ich losami. Nie takiej władzy pragnie Jezus i żadna ziemska monarchia nie stanowi dla niego alternatywy.

Oddanie cesarowi tego, co jest mu należne według prawa, stanowi dobre i uczciwe spełnianie swoich ziemskich zobowiązań. Chrystus nie krytykuje władcy, nie wzbudza patriotycznych nastrojów, jedynie kieruje wzrok ku Bogu i temu, co od Niego pochodzi. Jezus bowiem w swoim czasie oznajmi namiestnikowi cezara, że i jego władza została mu „dana z góry”. Dziś Jezus pragnie przypomnieć, że wszystko pochodzi od Boga, a należna Bogu cześć i wdzięczność ma budzić przekonanie, że tak naprawdę wszyscy jedynie dzierzawimy dobra, które były przed nami i po nas pozostaną.

Skupienie uwagi na Bogu i tym, co boskie, to nasze wspólne zadanie i wyzwanie. Warto zdać sobie sprawę, że każdy oddech i bicie serca są łaską ofiarowaną przez Pana, dlatego zgodnie ze słowami św. Pawła „zawsze należy dziękować Bogu”. Wśród panującej wokół walki o władzę i wpływy, ciągłej pogoni za bogactwem łatwo stracić z oczu źródło nieprzemijających dóbr. Sprawy tego świata mogą nas bowiem tak pochłoniąć, że zabraknie refleksji nad życiem i choćby coniedzielnego oderwania się od spraw przyziemnych. Stąd warto zadać sobie pytanie, czy warto bezgranicznie zaufać władcom świata, którzy bezustannie przemijają. Czy pokładać nadzieję w ziemskich zasobach, które wcale nie poskramiają niegasnących apetytów? Czy nie lepiej swoje ziemskie życie skierować na odkrywanie Bożych darów i wyrażanie wdzięczności za każdą, choćby najmniejszą, łaskę? Dołóżmy zatem wszelkich starań, by zyskać „skarby w niebie”, bo tylko one nie przemijają i ofiarowane są nam na zawsze.

ks. Krzysztof Mętlewicz

Autor jest kapłanem diecezji wrocławskiej, studentem UKSW w Warszawie

XXIX NIEDZIELA ZWYKŁA

18 października 2020

Czytanie z Księgi proroka Izajasza

45, 1. 4–6

To mówi Pan o swym pomazańcu Cyrusie:

„Ja mocno ująłem go za prawicę, aby ujarzmić przed nim narody i królom odpiąć broń od pasa, aby otworzyć przed nim podwoje, żeby się bramy nie zatrzęsęły.

Przez wzgląd na mego sługę Jakuba, Izraela, mojego wybranca, nadałem ci twój tytuł, bardzo zaszczytny, chociaż Mnie nie znależ. Ja jestem Pan, i nie ma innego. Poza Mną nie ma boga. Przypaszę ci broń, chociaż Mnie nie znależ, aby wiedziano od wschodu słońca aż do zachodu, że poza Mną nie ma nic. Ja jestem Pan i nikt poza Mną”.

Psalm responsoryjny

96, 1. 3–5. 7–10ac

Refren: Pośród narodów głosicie chwałę Pana.

Śpiewajcie Panu pieśń nową,
śpiewaj Panu, ziemio cała.

Głosicie Jego chwałę wśród wszystkich narodów,
rozgłaszajcie Jego cuda pośród wszystkich ludów.

Wielki jest Pan, godzien wszelkiej chwały,
budzi trwogę najwyższą, większą niż inni bogowie.
Bo wszyscy bogowie pogan są tylko ułudą,
Pan zaś stworzył niebiosa.

Oddajcie Panu, rodziny narodów,
oddajcie Panu chwałę i uznajcie Jego potęgę.
Oddajcie Panu chwałę należną Jego imieniu,
przyniescie dary i wejdźcie na Jego dziedzińce.

Uwielbiajcie Pana w świętym przybytku,
zadrzyj, ziemio cała, przed Jego obliczem.
Głosicie wśród ludów, że Pan jest królem,
będzie sprawiedliwie sądził ludy.

Czytanie

z Pierwszego Listu

**św. Pawła do Tesaloniczan
1, 1–5b**

Paweł, Sylwan i Tymoteusz do Kościoła Tesaloniczan w Bogu Ojcu i Panu Jezusie Chrystusie. Łaska wam i pokój!

Zawsze dziękujemy Bogu za was wszystkich, wspominając o was nieustannie w naszych modlitwach, pomni przed Bogiem i Ojcem naszym na wasze dzieło wiary, na trud miłości i na wytrwałą nadzieję, w Panu naszym Jezusie Chrystusie.

Wiemy, bracia przez Boga umiłowani, o wybraniu waszym, bo nasze głoszenie Ewangelii wśród was nie dokonało się samym tylko słowem, lecz mocą i działaniem Ducha Świętego oraz wielką siłą przekonania.

Aklamacja przed Ewangelią: Alleluja, alleluja, alleluja.
Jawicie się jako źródła światła w świecie,
trzymając się mocno Słowa Życia.

Słowa Ewangelii według św. Mateusza 22, 15–21

Faryzeusze odeszli i naradzali się, jak by podchwycić Jezusa w mowie. Posłali więc do Niego swych uczniów razem ze zwolennikami Heroda, aby Mu powiedzieli: „Nauczycielu, wiemy, że jesteś prawdomówny i drogi Bożej w prawdzie nauczasz. Na nikim Ci też nie zależy, bo nie oglądasz się na osobę ludzką. Powiedz nam więc, jak Ci się zdaje? Czy wolno płacić podatek cesarzowi, czy nie?”.

Jezus przejrzał ich przewrotność i rzekł: „Czemu wystawiacie Mnie na próbę, obłudnicy? Pokażcie Mi monetę podatkową”. Przynieśli Mu denara. On ich zapytał: „Czy jest ten obraz i napis?”. Odpowiedzieli: „Cezara”. Wówczas rzekł do nich: „Oddajcie więc cesarzowi to, co należy do cesarza, a Bogu to, co należy do Boga”.

KALENDARIUM LITURGICZNE

Poniedziałek, 19 października

Dzień powszedni albo wspomnienie bł. Jerzego Popiełuszki, prezbitera i męczennika

Czytania mszalne: Ef 2, 1–10; Ps 100, 2–5; Łk 12, 13–21

Wtorek, 20 października

Wspomnienie św. Jana Kantego, prezbitera

Czytania mszalne: Jk 2, 14–17; Ps 112, 1b–9; Łk 6, 27–38

Środa, 21 października

Czytania mszalne: Ef 3, 2–12; Ps Iz 12, 2–6; Łk 12, 39–48

Czwartek, 22 października

Wspomnienie św. Jana Pawła II, papieża

Czytania mszalne: Ef 3, 14–21; Ps 33, 1–2. 4–5. 11–12. 18–19; Łk 12, 49–53

Piątek, 23 października

Dzień powszedni albo wspomnienie św. Józefa Bilczewskiego, biskupa, albo wspomnienie św. Jana Kapistrana, prezbitera

Czytania mszalne: Ef 4, 1–6; Ps 24, 1b–4b. 5–6; Łk 12, 54–59

Sobota, 24 października

Dzień powszedni albo wspomnienie św. Antoniego Marii Claretta, biskupa, albo wspomnienie bł. Jana Wojciecha Balickiego, prezbitera

Czytania mszalne: Ef 4, 7–16; Ps 122, 1b–2. 4–5; Łk 13, 1–9

foto: PAP/EPA/Ettore Ferrari

Z NAUCZANIA PAPIEŻA FRANCISZKA

GŁĘBOKA WIARA ELIASZA

Drodzy bracia i siostry, podejmując się katechezy o modlitwie, poznajemy dzisiaj sylwetkę proroka Eliasza. Jest on człowiekiem głębokiej wiary, przenikniętym duchem modlitwy i kontemplacji. Pismo Święte wskazuje, że dzięki modlitwie, w której prorok stopniowo się umacnia i doskonali, wzrasta także jego wiara. Bóg pozwolił mu doświadczyć swojej obecności, objawiając mu się na górze Horeb, jak słyszeliśmy w tekście czytany przed audycją, nie w szalejącej burzy, nie w trzęsieniu ziemi czy trawiącym ogniu, lecz w „szmerze łagodnego powiewu” (por. 1 Krl 19, 9–13). W ten sposób Bóg spotyka się z Eliaszem, który – zmęczony życiem – utracił pokój ducha oraz sądził, że zawiódł na wszystkich frontach. Poprzez ów łagodny powiew Pan wprowadza na nowo do jego serca spokój i ciszę. Wydaje się, że to wydarzenie ma także swoje odniesienie do naszego życia. My także możemy poczuć się niekiedy odrzuć, bezużyteczni i samotni. Tak jak Eliaz szukajmy wówczas zrozumienia swej sytuacji podczas rozmowy z Bogiem. Jeśli nawet uczyniliśmy coś złego lub gdy czujemy się zagrożeni i przestraszeni, jeżeli zwrócimy się do Boga w naszej modlitwie, wówczas możemy mieć nadzieję, że także do nas powróci pogoda ducha i pokój.

Podczas audycji generalnej, 7 października

DO POLAKÓW

Serdeczne pozdrowienie kieruję do Polaków. Dzisiaj obchodzimy wspomnienie Najświętszej Maryi Panny Różańcowej. Matka Boża w swych objawieniach często wzywała ludzi do odmawiania Różańca, zwłaszcza w obliczu zagrożeń dla świata. Także dzisiaj, w tym czasie pandemii, koniecznie musimy trzymać w naszych dłoniach różaniec, modląc się za siebie, za swoich bliskich i za wszystkich ludzi. Zawierzam Was Królowej Różańca Świętego i z serca wszystkim błogosławię.

Podczas audycji generalnej, 7 października

KOBIETY W KOŚCIELE

Przypominam intencję modlitewną, którą zaproponowałem na ten miesiąc – październik, a która mówi: „Módlmy się, aby na mocy chrztu wierni świeccy, a szczególnie kobiety, bardziej uczestniczyli w gremiach decyzyjnych w Kościele”. Nikt z nas nie został bowiem ochrzczony jako kapłan lub biskup, wszyscy zostaliśmy ochrzczeni jako świeccy. Świeccy są czynnymi uczestnikami Kościoła. Dzisiaj istnieje potrzeba poszerzenia przestrzeni bardziej wyrazistej obecności kobiet w Kościele, a także świeckiej obecności. Jest to zrozumiałe, ale podkreślam aspekt kobiecy, ponieważ na ogół kobiety są spychane na boczny tor. Musimy promować włączanie kobiet w miejsca, gdzie podejmowane są ważne decyzje. Módlmy się, aby na mocy chrztu wierni świeccy, a szczególnie kobiety, bardziej uczestniczyli w gremiach decyzyjnych w Kościele, bez popadania w klerykalizm, który przekreśla właściwy charyzmat ludzi świeckich, niszcząc także oblicze Świętej Matki Kościoła.

Przed modlitwą „Anioł Pański”, 11 października

Kazimierz Dadak

Amerykańska kampania wyborcza wkracza w końcową fazę. Zwiastunem tego zjawiska są debaty kandydatów.

29 września miała miejsce pierwsza z zaplanowanych trzech debat. Widzowie oczekiwali, że usłyszą, co kandydaci proponują, aby zniknęły ich kłopoty zdrowotne i ekonomiczne związane z pandemią, a także co Trump i Biden chcą zrobić, aby przezwyciężyć rosnącą polaryzację społeczeństwa, co ma swe obicie w postaci tarć na tle rasowym i związanych z tym rozruchów oraz w rosnącej fali przemocy. Debacie na te i inne istotne zagadnienia przewodził Chris Wallace, doświadczony dziennikarz, od lat prowadzący niedzielne wydanie wiadomości w FOX News. Słynie on ze zdecydowania, twardego (co nie znaczy lekceważącego) stosunku do rozmówców i rozległej wiedzy.

KTO TU RZĄDZI?

Zasady debaty przewidywały, że obaj politycy będą mieć 2 minuty na odpowiedź na pytanie zadane przez prowadzącego, ale D. Trump od początku przeszedł do ataku i zaczął wpadać w słowo przeciwnikowi. Na nic zdały się wysiłki moderatora, Trump za wszelką cenę chciał pokazać, kto tu naprawdę rządzi. Najlepiej tę sytuację odzwierciedlił wpis na Twitterze: „Cholera, w programie była debata pomiędzy Trumpem i Bidenem, a tu pokazują debatę pomiędzy Trumpem i Wallacem”. Nie minęło 15 minut, a w rewanżu Biden nazwał Trumpa kłamcą, klaunem, naj-

gorszym prezydentem w historii i wyprowadzony z równowagi warknął do przeciwnika: „Człowieku, zamknij się”.

Strategia Trumpa zapewne zakładała uzyskanie dominacji podczas debaty i ten cel udało mu się na pewno osiągnąć. Przez długie okresy, gdy Trump nie dopuszczał

mat, komu ma przypisać ostatnia miseczka budyniu” niż pojedynek poważnych polityków.

Co wolno PREZYDENTOWI?

Cztery lata temu obcesowe zachowanie w stosunku do politycznego przeciwnika Trumpowi

sięgnęłam po tequilę, dużo tequila, podwójna tequila, potrójna!”. W sumie dla Ameryki wydarzenie to było ambarasujące i im prędzej się o nim zapomni, tym lepiej.

Zdaniem mediów głównego nurtu postawa Trumpa poniekąd potwierdziła opinię, od lat przez

Ostatnia prosta

Harris potwierdziła swe zdecydowane poparcie dla przerywania ciąży, natomiast wiceprezydent Pence stanowcze poparcie dla kultury życia

do głosu Bidena, ten bezradnie stał ze spuszczoną głową i z niedowierzaniem kręcił głową. Przypominał nadzwyczaj układowego ucznia wywołanego do tablicy, który otwiera usta tylko wówczas, gdy nauczyciel dopuści go do głosu.

Niemniej w tej debacie dla Trumpa naczelnym zadaniem powinno było być, przekonanie jeszcze niezdecydowanych wyborców, aby stanęli po jego stronie, ponieważ wszystkie badania opinii publicznej wykazywały przewagę Demokracji, także w stanach, które są uważane za kluczowe do zwycięstwa, a w których w 2016 r. Trump minimalnie wygrał. W tym zakresie urzędujący prezydent nie osiągnął większych sukcesów. Jeden z takich wyborców stwierdził, że debata bardziej przypominała mu „sprzeczkę dwóch starsuszków w domu spokojnej starości na te-

prędzej uchodziło, bo wówczas był tylko kandydatem, podczas gdy dziś jest prezydentem. Przedstawiciele klasy średniej, a walka o zdobycie poparcia tego wyborcy jest kluczem do wygranej, oczekują od niego zachowania zgodnego z powagą państwowego urzędu. Tę właśnie brakowało! Chris Christie,

były gubernator stanu New Jersey, który przygotowywał Trumpa do debaty, przyznał, że prezydent przesadził i że atmosfera była zbyt „gorąca”. Cała plejada innych czołowych przedstawicieli partii republikańskiej podzieliła ten pogląd. Jako podsumowanie jej przebiegu można zacytować inny wpis na Twitterze: „Zaczęłam oglądać debatę, popijając szprycera, ale szybko

nie głoszą, że urzędujący prezydent jest osobą zupełnie nieprzygotowaną do pełnienia zajmowanego stanowiska, iż jego brak szacunku dla przeciwnika jest odbiciem stosunku do przy-

wódców sojuszników krajów, zaś zamieszanie, które panowało podczas wydarzenia jest odzwierciedleniem chaosu panującego

od czterech lat w Białym Domu. Trump był zawsze traktowany przez znaczną część establishmentu Partii Republikańskiej jak intruz i przebieg debaty pozwolił licznych dysydentom nie tylko powiedzieć, że mieli rację, ale wręcz wyrazić poparcie dla Bidena.

POJEDYNEK CIENI

Tydzień później miała miejsce debata pomiędzy wiceprezyden-

Harris wyznaje poglądy, które bywają określane jako „cywilizacja śmierci”.

tem Mikiem Pencem i senator Kamalą Harris, kandydatką na wiceprezenta z ramienia Partii Demokratycznej. Otrzymała się bez większych fajerwerków, prowadząca ją Susan Page, nie miała większych kłopotów z utrzymaniem porządku, mimo to widzowie niewiele dowiedzieli się o programach wyborczych kandydatów. Harris potwierdziła swe zdecydowane poparcie dla przerwania ciąży, choć, zapewne z przyczyn wizerunkowych, nie była tak stanowcza jak wcześniej, gdy mówiła, że prawo to winno obowiązywać aż do chwili narodzin! Natomiast M. Pence potwierdził swe niezmiennie i stanowcze poparcie dla kultury życia.

Czekają nas jeszcze dwie debaty pomiędzy Trumpem i Bidenem. Zatem, używając sportowego określenia, piłka jest nadal w grze, z tym że gra toczy się już w doliczonym czasie. Jednak ta zaprogramowana na 15 X już została odwołana. Komitet organizacyjny postanowił, że zostanie przeprowadzona zdalnie, zaś Trump kategorycznie odrzucił tę propozycję. Pretekstem do tej zmiany formatu debaty miały być względy zdrowotne, ale naprawdę chodzi o danie prowadzącemu możliwości wyłączenia mikrofonu.

Przez długie miesiące Trump przedstawiał swego przeciwnika jako zniedołężniałego staruszka i tym sposobem niesłyszanie obniżył oczekiwania wyborców co do jego potencjału w debatach. W tym kontekście Biden wypadł dobrze, co nie znaczy, że gołym okiem nie było widać, że 20 listopada ukończy on 78 lat. Biden już dwukrotnie ubiegał się o nominację z ramienia Partii Demokratycznej i dwukrotnie zrobił błyskawiczną klapę. Tym razem mu się poszczęściło, ponieważ partyjna elita zdawała sobie sprawę, że wygrana w prawyborach B. Sanderśa, który sam określa siebie jako socjalistę, oznacza klęskę w zwarcu z Trumpem. Mówiąc krótko, pozycja Bidena nawet w samej Partii Demokratycznej nie należy do mocnych. Zasadne przeto jest pytanie, jeśli wygra duet Biden-Harris, kto z nich będzie odgrywać pierwszoplanową rolę?

Senator Harris ma na pewno poglądy dużo bardziej lewicowe od Bidena, który sam ideologicznie mieści się z lewej strony sceny politycznej. Harris należy do osób wyznających poglądy, które bywają określane jako „cywilizacja śmierci”. Amerykańska skrajna lewica już sobie ostrzy zęby na myśl, że leciwy Biden, który przed laty miał ogromne kłopoty zdrowotne (tętniaki w mózgu), nie będzie ubiegać się o drugą kadencję i za cztery lata Harris bez trudu sięgnie po pełnię władzy.

SKRĘT W LEWO?

To jest dalsza przyszłość, natomiast ogromna zmiana może nastąpić już w wyniku obecnych wyborów, ponieważ grozi, że Demokraci zdołają zdobyć większość także w senacie. Izba niższa (Reprezentantów) już obecnie jest w ich rękach i istnieje realna groźba, że pełnia władzy przejdzie w ręce reprezentantów lewicy. Do faktycznego przejścia władzy wystarczy im wynik 50 do 50, ponieważ w przypadku „remisu” głos rozstrzygający przypada wiceprezydentowi, co w razie wygranej Bidena oznaczałoby K. Harris. Ostatnie prognozy przedwyborcze dają demokratom większość 51 do 49.

Taki rozwój sytuacji oznaczałby ogromną zmianę na mapie politycznej świata. Trump, mimo swoich pokazywanych wad, nie wahał się prowadzić zupełnie niezależnej polityki. Szczególnie dotyczyło to spraw światopoglądowych. Ten był liberał, były zwolennik przerwania ciąży, trzykrotnie żonaty kobieciarz (o pozamałżeńskich romansach lepiej zamilczeć) przedzierzgnął się w twardego obrońcę tradycji judeochrześcijańskiej, co szczególnie zaznaczyło się w przypadku nominacji sędziów do federalnego sądu najwyższego. Teraz nad światem wisi groźba ponownego sojuszu amerykańskiej i zachodnioeuropejskiej lewicy, z tym że lewicowość B. Obamy błędnie w porównaniu z lewicowością K. Harris.

Autor jest profesorem ekonomii w Hollins University w stanie Wirginia, USA

Izabela Pakulska

Niealkoholowe stłuszczenie wątroby (NAFLD)

Stłuszczenie wątroby rozpoznaje się najczęściej w czasie wykonywania badania ultrasonograficznego jamy brzusznej (USG). Dawniej występowało przede wszystkim u osób nadużywających alkoholu. Obecnie coraz częściej jest stwierdzane także u pacjentów z poczuciem zdrowia, nie nadużywających alkoholu. Ma nawet specjalną nazwę – niealkoholowe stłuszczenie wątroby (z ang. NAFLD). Stłuszczenie wątroby występuje u około 9 milionów Polaków, obecnie jest najczęstszym schorzeniem wątroby!

Stłuszczenie wątroby występuje najczęściej u osób z otyłością brzuszna (70%). U kobiet zwykle zaczyna się po menopauzie, u mężczyzn wraz z nazywanym żartobliwie „mięśniami piwnym”. Jednak u wielu pacjentów istnieją także inne schorzenia, przede wszystkim cukrzyca, nadciśnienie tętnicze, miażdżyca, podwyższony poziom trójglicerydów we krwi oraz obniżony poziom HDL (tzw. „dobrego cholesterolu”). Te wszystkie choroby wpływają na siebie wzajemnie. Niewielka nadwaga może rozpocząć lawinę pojawiania się kolejnych schorzeń.

Stłuszczenie wątroby może nie dawać żadnych objawów. Może, ale nie musi, pojawić się osłabienie, brak apetytu, nudności, bóle pod prawym łukiem żebrowym. Badania krwi długo są prawidłowe. Kolejny etap choroby to niealkoholowe stłuszczeniowe zapalenie wątroby (NASH), potem pojawia się zwłóknienie wątroby, a następnie marskość. U części pacjentów rozwija się z niej rak wątroby. Zarówno marskość, jak i rak wątroby rokują niepomyślnie.

W chwili gdy pojawia się zwłóknienie, walka nie polega już na wyleczeniu choroby, ale na jej zatrzymaniu. Pacjenci umierają najczęściej z powodu powikłań sercowo-naczyniowych.

Istnieją poza alkoholem czynniki, które sprzyjają powstawaniu stłuszczenia wątroby. Należą

do nich niektóre leki, przebyte wirusowe zapalenie wątroby, stan po usunięciu części jelita, choroby trzustki czy przewlekłe zapalenia jelit. Takie osoby muszą być szczególnie ostrożne.

Przyczyn stłuszczenia wątroby może być wiele, jednak najczęściej jest otyłość brzuszna. Poza menopauzą ogromne znaczenie ma nieprawidłowa dieta, picie napojów słodzonych (szczególnie fruktozą i glukozą), picie piwa, spożywanie tłuszczów zwierzęcych oraz kwasów tłuszczowych trans (fast food, słodczyce).

Diagnostykę stłuszczenia wątroby należy zacząć od badania USG. Kolejne to badania krwi (pozwolą także rozpoznać choroby współistniejące, o których pacjent może nie wiedzieć). Rzadko konieczne jest wykonanie biopsji wątroby (badanie wykonywane tylko w szpitalu). Istnieją także badania, które pozwalają określić stopień stłuszczenia wątroby: FibroMax i FibroTest, wykonywane w specjalistycznych ośrodkach.

Reasumując, jeśli w badaniu USG będzie rozpoznane stłuszczenie wątroby, nie należy czekać na kolejne etapy choroby. To jest ostatni moment, kiedy zmiany mogą się jeszcze cofać. Leczenie polega przede wszystkim na zmianie diety. Jeśli nie doszło do włóknienia, to może wystarczyć. Konieczne jest leczenie chorób współistniejących, czyli cukrzycy, nadciśnienia tętniczego. U wielu pacjentów redukcja masy ciała powoduje także obniżenie ciśnienia tętniczego i normalizację poziomu cukru we krwi.

Autorka jest lekarzem

Obserwatorium Językowe

dr hab. Tomasz Korpysz

Przed tygodniem bardzo skrótowo pisałem o roli językoznawców w kształtowaniu się języka. Jak zaznaczyłem, ich zadaniem jest przede wszystkim wielostronny opis języka, ponieważ realny wpływ na rozwój polszczyzny mają dość ograniczony. Inaczej jest, rzecz jasna, z normą, a zwłaszcza z normą skodyfikowaną, utrwaloną chociażby w słownikach, a pośrednio: w tekstach oficjalnych – tu badacze języka są po prostu niezastąpieni.

Opis polszczyzny może być dokonywany z wielu różnych perspektyw i być skupiony na różnych aspektach języka. Może też być zróżnicowany chronologicznie: dotyczyć jakiegoś okresu dziejów polszczyzny, jej rozwoju, wreszcie – jej stanu współczesnego. Zapowiadany przed tygodniem interesujący projekt naukowy dotyczy opisu polszczyzny najnowszej. Otóż grupa językoznawców z Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego: prof. Katarzyna Kłosińska, dr Agata Hącia, dr Barbara Pędzich oraz dr Jarosław Łachnik jakiś czas temu założyli Obserwatorium Językowe Uniwersytetu Warszawskiego. Celem zespołu jest odnotowywanie nowych wyrazów pojawiających się w języku polskim. Cezurą przyjętą przez badaczy jest rok 2000 – odnotowują zatem słowa, które nie mają wcześniejszych poświadczeń. Dodać tu przy tym należy, że tworzona baza zawiera nie tylko pojedyncze wyrazy, lecz także ich połączenia, a także wyrazy, które wprawdzie już wcześniej istniały, ale współcześnie używa się ich w nowym znaczeniu. Piszę tu o „bazie”, ponieważ zebrany i skomentowany materiał zamieszczany jest na stronie internetowej www.nowewyrazy.uw.edu.pl.

Skąd pomysł na taki projekt badawczy? Jak słusznie piszą sami autorzy: „Notowanie nowych wyrazów, w miarę możliwości na bie-

żąc, i udostępnianie ich w formie słownika powinno być naszym obowiązkiem, w nie mniejszym stopniu niż bieżący zapis wydarzeń politycznych, społecznych czy kulturalnych. O ile jednak notowaniem i komentowaniem wydarzeń zajmują się media, czemu towarzyszy zainteresowanie milionów czytelników, widzów, słuchaczy i internautów, o tyle rejestracja nowych wyrazów polskich interesuje niewielu, a jej efekty są niekompletne i spóźnione. Dość powiedzieć, że żadne polskie wydawnictwo ani żadna polska instytucja naukowa nie udostępnia takiego rejestru na bieżąco, a publikacje, których tytuł wskazuje, że zawierają nowe słownictwo polskie, obejmują materiały prasowe z okresu mniej więcej o dekadę wcześniejszego niż data publikacji. Co więcej, ponieważ za kryterium nowości służy zwykle nieobecność wyrazu we wcześniejszych słownikach, zdarza się, że jako neologizmy publikowane są wyrazy obecne w języku polskim od dziesięcioleci, a tylko przeoczone przez leksykografów. Tymczasem codziennie płynie wokół nas strumień słów, w którym nowe wyrazy są jak drobiny złota. Ich wartość nie polega jedynie na tym, że są nazwami nowych zjawisk, o których i tak wiadomo skądinąd, ale na tym, że jako elementy języka są znakami kultury, a więc dokumentem naszego postrzegania świata, myślenia o nim i odnoszenia się do niego. To, jak ich używamy, mówi tyleż o otaczającej nas rzeczywistości, ile o nas samych i przede wszystkim dlatego zasługuje na uwagę”.

Jak w praktyce działa Obserwatorium Językowe UW? Otóż językoznawcy zaprosili do współpracy wszystkich chętnych do przyglądania się współczesnej polszczyźnie. I to właśnie w dużej mierze czytelnicy znajdują i nadsyłają nowe słowa, które potem są weryfikowane i komentowane przez badaczy. Słowa takie, wraz z opisem znaczenia i przykładami użycia, umieszczane są potem na stronie projektu. Niektóre z nich są też nieco szerzej komentowane w postaci krótkich tekstów ukazujących, jak piszą autorzy, „społeczny i kulturowy kontekst jakiegoś słowa”.

Również czytelników „Idziemy” zachęcam do włączenia się w prace Obserwatorium Językowego Uniwersytetu Warszawskiego.

Zmiana czasu

Edyta Pisarczyk-Kulon

W nocy z 24 na 25 października wskazówki zegarków należy przestawić z godz. 3:00 na godz. 2:00. Wprowadzenie czasu letniego i jego odwołanie reguluje rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów na lata 2017–2021. Czas zimowy to czas środkowoeuropejski. Obowiązuje od końca października do końca marca. Czas letni to czas środkowoeuropejski letni. Obowiązuje od końca marca do końca października.

Od 2000 r. w Unii Europejskiej ujednolicono zmianę czasu. W ostatnią niedzielę marca czasu uniwersalnego przestawia się zegary o godzinę do przodu, następnie cofa je w ostatnią niedzielę października, również

o godz. 1:00 czasu uniwersalnego. W Polsce oznacza to, że przestawienie zegarów powinno nastąpić wiosną z godz. 2:00 na godz. 3:00, a jesienią z godz. 3:00 na godz. 2:00. Aktualnie trwają prace nad zniesieniem zmiany czasu w całej Unii Europejskiej. Projekt nowelizacji dyrektywy przewiduje, że ostatnia zmiana czasu w UE miałyby nastąpić w 2021 r. Państwa członkowskie zachowają natomiast prawo do decydowania o swojej strefie czasowej.

W praktyce zmiana czasu ma wpływ np. na podróżujących pociągami. W zależności od tego, czy wskazówki zegarów zostaną przesunięte do przodu (wiosną), czy do tyłu (jesienią), przybývają do celu spóźnione albo muszą zaliczyć godzinny postój.

Zmiana czasu na zimowy spowoduje również to, że pracow-

nikom, którzy w tym dniu będą pracować na nocną zmianę, czas pracy wydłuży się o godzinę. Wynagrodzenie przysługuje za wykonaną pracę. Pracownikom przysługuje zatem wynagrodzenie za każdą godzinę przepracowaną, niezależnie od wskazań zegara w momencie rozpoczęcia oraz zakończenia pracy.

Jeżeli jednocześnie zmiana czasu spowoduje przekroczenie normy dobowej albo przedłużonego wymiaru dobowego, pracownikom przysługują dodatki albo czas wolny. Za pracę w godzinach nadliczbowych przypadających w nocy, oprócz normalnego wynagrodzenia, przysługuje dodatek w wysokości 100 proc. wynagrodzenia. Pracownikowi wykonującemu pracę w porze nocnej przysługuje również dodatek do wynagrodzenia za każdą godzinę pracy w porze nocnej w wysokości 20 proc. stawki godzinowej wynikającej z minimalnego wynagrodzenia za pracę.

W zamian za pracę w godzinach nadliczbowych pracownik może odebrać czas wolny. Z wnioskiem o odbiór przepracowanych nadgodzin może wystąpić pracownik, wtedy otrzyma czas wolny proporcjonalnie do liczby przepracowanych nadgodzin (1:1). Jeżeli odbiór godzin będzie poleceniem pracodawcy, czas wolny przysługuje w wymiarze o połowę wyższym niż liczba przepracowanych godzin nadliczbowych (1:1,5).

Pracodawca ma obowiązek rozliczyć czas pracy pracownika i ewentualnie udzielić wolnego od pracy za nadgodziny najpóźniej do końca okresu rozliczeniowego. Dodatkowe wolne, które wynika z odbioru czasu wolnego, nie może wpłynąć na wynagrodzenie pracownika. Odbiór godzin nie może spowodować obniżenia wynagrodzenia przysługującego za pełny miesięczny wymiar czasu pracy.

Autorka jest radcą prawnym

DUMA

Mariusz Jankowski

Tenis to taki sport, w którym nawet nastolatek może wejść na szczyt lub w jego pobliże. Lista wielkich tego sportu sięgających po triumfy jeszcze przed okresem dorosłości jest długa. Można na niej znaleźć takie sławy jak Martina Hingis, Maria Szarapowa, Steffi Graf, Boris Becker czy Michael Chang.

Każda z wymienionych osób miała w późniejszych okresach kariery momenty lepsze lub gorsze. Bo przecież dobrze wiemy, że wspiąć się bardzo wysoko jest czasami łatwiej niż na górze się utrzymać. Świat tenisa bywa niezwykle brutalny, upaść można szybko. A upaść i się nie podnieść... to jest dopiero dramat.

Ktoś powie, że ten wstęp jest nie na miejscu. Nie powinno go być dziś i nie teraz, gdy Iga Świątek sprawiła, że z dumy pęka jej tata, gdy chwalił ją Robert Lewandowski, gdy usłyszeli o niej ludzie do tej pory nie interesujący się tenisem, a Wojciech Fibak opowiadał, że jego telefon rozgrzał się do czerwoności od pytań: A któż to jest ta Świątek?

Ja jednak zostawię to, co napisałem. Polka zachwycała tenisowy świat. I tak jak bardzo wiele innych osób pękam z dumy. Jak zawsze, gdy któryś z naszych rodaków jest chwalony. Wiem jednak, że współczesny świat z jednej strony potrafi zagłaskać na śmierć, a z drugiej bywa niesamowicie bezlitosny, gdy komuś powinno się noga.

Iga Świątek za chwilę może odpaść z mniej ważnego turnieju już w pierwszej rundzie. I wtedy, właśnie wtedy, pamiętajmy o tej naszej wspólnej październikowej dumie. Bo wtedy nasza tenisowa nadzieja będzie potrzebowała wsparcia wszystkich dobrze życzących jej osób. Będzie liczyła nawet na milczące, ale wsparcie. Na trwanie razem z nią w trudniejszych chwilach, które na pewno się pojawią.

Iga w niesamowitym tempie sprawiła, że po odejściu Agnieszki Radwańskiej nie mamy w polskim tenisie pustki i złego, smutnego czasu. Ale to także Iga będzie dźwigała na swoich barkach brzemień presji oraz odpowiedzialności.

Dobry wynik sprawia, że oczekiwania szybią hen wysoko, aż pod samo niebo. I każdy, kto niezbyt orientuje się w tenisowych realiach, myśli, że teraz wygrywanie to już obowiązek. A to jest trudny i czasami brutalny świat. Wieczne życie w stresie, w trasie, z daleka od najbliższych. Nie każdy dobrze sobie radzi w takich okolicznościach. Ale każdy, jestem o tym przekonany, każdy potrzebuje wsparcia. Bądźmy więc z Igi Świątek niezmiennie dumni i ściskajmy za nią kciuki. Na pewno będzie tego potrzebowała.

Autor jest dziennikarzem TVP

Triumf we Francji

Iga Świątek wygrała turniej French Open, jako pierwsza polska tenisistka uzyskała tytuł wielkoszlemowy w singlu. W finale pokonała Amerykankę Sofię Kenin (6:4, 6:1) i awansowała na 17. pozycję na liście WTA.

Medale z zaskoczenia

Trzy medale wywalczyli Polacy podczas wioślarskich ME w Poznaniu. Sukces osiągnął Natan Węgrzycki-Szymczyk, zdobywając srebro. Brązowe medale przypadły zespołom kobiecej czwórki podwójnej i męskiej czwórki bez sternika.

Mistrz pokonany

Jan Krzysztof Duda pokonał szachowego mistrza świata Magnusa Carlsena w turnieju Altibox Norway Chess w Stavanger. To już druga wygrana Dudy z Carlsenem w tym roku.

tot. <https://www.facebook.com/PZSzach>

tot. PAP/Adam Warżawa

Bez zmiany

Bezbramkowym remisem zakończyło się spotkanie polskiej reprezentacji piłkarzy z Włochami w ramach grupowych rozgrywek grupy 1 Dywizji A Ligi Narodów. Następnie biało-czerwoni zmierzą się z Bośnią i Hercegowiną.

Satysfakcja Portugalczyków

Na 9. etapie wyścigu Giro d'Italia szczęście dopisało Rubenowi Guerreiro, który pierwszy dojechał na metę w Roccaraso i jest drugim Portugalczykiem na liście zwycięzców etapów w Giro. W klasyfikacji wyścigu prowadzi Joao Almeida.

tot. PAP/EPA/Luca Zemanio

Żółto mi

Barbara Wiśniowska

Przychodzi mi do głowy nowe przysłowie: „Bez-glutenowcom zawsze wiatr w oczy...”.

Gdy nie je się glutenu, trudno wyjechać na zorganizowane wczasy albo rekolacje, bo tam zawsze na śniadanie chlebek pszeniczny. W podróży trudno znaleźć restaurację ze zdrowym jedzeniem, bo na każdym rogu straszy cukiernia pełna pszenicznych ciasteczek i pizzeria.

Pizza, ulubione danie połowy ludzkości i moje chyba też. Nie chciałabym z niej rezygnować z powodu antypatii do pszennej mąki. W sklepach można kupić bezglutenową mieszankę na pizzę, jednak jest ona naszpikowana konserwantami, spulchniaczami, antyzbrylaczami i innymi „E”. Książki kucharskie zawierają przepisy na taką mieszankę, jednak nie za bardzo chce mi się szukać w sklepach mąki arautowej, tapiokowej i gumy ksantanowej.

Nie ma to jak pocziwa mąka kukurydziana! Zrobienie z niej ciasta jest banalnie pro-

PIZZA KUKURYDZIANA

Składniki: szklanka mąki kukurydzianej ■ 30 g drożdży, rozmieszanych w połowie szklanki wody ■ 2 – 3 łyżki oliwy ■ pół łyżeczki soli ■ pół łyżeczki cukru
Opcjonalnie można zmieszać pół na pół innej mąki bezglutenowej lub płatków owsianych.

Sposób przygotowania:

Mieszymy wszystkie składniki. W razie potrzeby dodajemy mąki lub wody. Ciasto powinno być zwarte, miękkie. Ciasto kukurydziane jest dość ciężkie – jeśli chcemy nadać mu lekkości, warto zmieszać różne rodzaje mąki. Rozprowadzamy ciasto palcami na papierze do pieczenia lub na natłuszczonej blasze tak, aby było bardzo cienkie. Jeśli chcemy wałkować, trzeba obsypać wierzch ciasta warstwą mąki. Nakładamy ulubione dodatki, nie zapominając o sosie i serze. Pieczemy 18 minut w piekarniku nagrzanym do 220 stopni (przy użyciu tylko dolnej grzałki).

ste i szybkie. Pizza wychodzi pyszna i żółciutka. Niegdyś myślałam, że ziarna kukurydzy to tylko puste kalorie. Nie jest to prawda. Zawierają sporo wita-

min z grupy B, fosforu, potasu, cynku, żelaza, magnezu, miedzi i seleny. Żółtą barwę nadają karotenoidy. Na pewno warto włączyć kukurydzę do swojej

diety – byle nie było jej za wiele. Należy pamiętać, że kalorii ma sporo i że najzdrowsza dieta to taka, w której spożywamy różne produkty.

KRZYŻÓWKA Z HASŁEM Siostry Honoraty

POZIOMO

- 1 A – Janusz Korwin
- 1 G – porwał Nel
- 2 E – wielbiciel gwiazdy
- 3 A – część sonaty
- 3 G – rzeka w Arles
- 6 A – pasmo wydarzeń
- 6 H – zakaźna choroba
- 8 C – doktor Kościoła
- 9 A – poseł papieski
- 9 G – piszą wiersze
- 10 E – imię arabskie
- 11 A – cząstka protonu
- 11 G – kozacka kopia

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											

PIONOWO

- A 1 – osoba apatyczna
- C 1 – szkocki klan
- C 8 – Ali, zamachowiec
- D 3 – wzgórze Kalwarii
- E 1 – szata arcykapłana
- E 8 – natarcie wroga
- F 4 – konwent braci
- G 1 – inicjały na krzyżu
- G 8 – święty byk
- H 3 – bez protestów
- I 1 – córka Posejdona
- I 8 – człowiek śniegu
- K 1 – gatunek gołębia

**Hasło do odczytania
w zaznaczonym wierszu**

--	--	--	--	--	--	--	--

Rozwiązania prosimy nadsyłać do 23 października na adres redakcji „Idziemy”. Wylosowanych autorów poprawnych odpowiedzi nagrodzimy książkami.

TVP 1

04.40 Klan (3676) – telenowela TVP;
05.10 Klan (3677) – telenowela TVP;
05.30 Klan (3678) – telenowela TVP;
06.00 Słownik polsko@polski – talk-show; **06.25** wojsko-polskie.pl; **06.55** Słowo na niedzielę – Cezar, Salomon i modlitwa; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach; **08.00** Tydzień; **08.30** Zakochaj się w Polsce; **09.05** Las bliżej nas; **09.30** Klasztorne smaki; **10.00** Kariera Nikodema Dyzy (5/7); **11.05** Stulecie Winnych (6) – serial TVP; **11.55** Między ziemią a niebem; **12.00** Anioł Pański; **12.15** Między ziemią a niebem; **12.50** Rwanda 2020; **13.15** BBC w Jedyńce; **14.25** Weterynarze z sercem; **14.50** Z pamięci; **15.05** U Pana Boga w ogródku (10/12); **16.05** Komisarz Alex (177): Trzy stopy pod ziemią – serial kryminalny TVP; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Wadowice, tu wszystko się zaczęło – koncert z okazji 100. rocznicy urodzin Karola Wojtyły; **19.25** Sport **19.30** Wiadomości
20.05 Pogoda
20.15 Ludzie i bogowie (6): Śmierć i medycyna
21.15 Rolnik szuka żony seria 7
22.15 Zakochana Jedyńka – Walking on Sunshine. Chodzę w słońcu – komedia, Wielka Brytania 2014, reż.: Max Giwa, Dania Pasquini, wyk.: Annabel Scholey, Greg Wise, Leona Lewis, Giulio Berruti
00.00 Rebeliant – dramat, USA 2016, reż.: Gary Ross, wyk.: Matthew McConaughey, Keri Russell, Christopher Berry
02.25 Nie ma to jak u mamy – komedia obyczajowa, Francja 2016, reż.: Eric Lavaine
04.05 Dark Web walka z przestępczością w sieci – film dokumentalny, USA 2018
04.50 Z pamięci
04.55 Zakończenie dnia

TVP 2

04.45 Cafe piosenka – talk-show;
05.15 Barwy szczęścia (2306) – serial obyczajowy TVP; **05.45** Barwy szczęścia (2307) – serial obyczajowy TVP; **06.20** Barwy szczęścia (2308) – serial obyczajowy TVP; **06.55** Dla niesłyszących – M jak miłość (1533) – serial TVP; **07.40** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym Pogoda; **10.55** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **11.05** Smaki świata po polsku; **11.35** The Voice of Poland s. XI – Bitwa; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Koło fortuny – teleturniej; **15.15** Szansa na sukces. Opole 2021 – widowisko muzyczne; **16.15** Przyjaciele na zawsze (7) – Marcin Daniec – program rozrywkowy; **17.05** Jutro należy do nas (8) – serial, Francja 2017; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Na dobre i na złe (784): Czas próby – serial TVP; **19.25** Na sygnale (275): Powiedz Arturowi: Przepraszam – serial fabularny TVP
20.00 Strzelec – film akcji, USA 2007, reż.: Antoine Fuqua, wyk.: Mark Wahlberg, Michael Pena, Danny Glover
22.15 Kino bez granic – Być jak Kazimierz Deyna – komedia obyczajowa, Polska 2012, reż.: Anna Wierzbicka-Bluszcz, wyk.: Marcin Korcz, Przemysław Bluszcz, Gabriela Muskata, Jerzy Trela
00.00 Mroczny sekret niani – film fabularny, USA 2018, reż.: Devon Downs, Kenny Gage, wyk.: Michelle Borth, Olesya Rulin, Antonio Cupo
01.40 Syn Królowej Śniegu – dramat, Polska 2017, reż.: Robert Wichrowski, wyk.: Michalina Olszańska, Franciszek Pieczka, Anna Seniuk, Rafał Fudalej
03.05 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie: Poranek; **05.59** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.21** Pogoda Info; **06.29** Serwis Info Poranek; **06.52** Pogoda Info; **06.59** Serwis Info Poranek; **07.21** Pogoda Info; **07.29** Serwis Info Poranek; **07.52** Pogoda Info; **07.59** Serwis Info Poranek; **08.22** Pogoda Info; **08.30** W Kontrze; **09.15** Motel Polska; **09.40** Pogoda Info; **09.50** Woronicza 17; **10.59** Serwis Info Dzień weekend; **11.20** Pogoda Info; **11.29** Serwis Info Dzień weekend; **11.50** Salon dziennikarski; **12.30** Serwis Info Dzień weekend; **13.29** Serwis Info Dzień weekend; **13.59** Serwis Info Dzień weekend; **14.29** Serwis Info Dzień weekend; **14.52** Pogoda Info; **15.00** Debata Senior; **15.45** Okiem wiary; **16.15** Info Dzień; **16.54** Pogoda Info; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Dla niesłyszących: Teleexpress na deser; **18.00** Panorama; **18.18** Serwis Info Wieczór weekend; **18.30** Studio Zachód; **19.00** Głębia ostrości; **19.25** Serwis Info Wieczór weekend
19.30 Wiadomości
19.49 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 W pełnym świetle
21.30 Serwis Info Wieczór weekend
21.43 Spiszmy się jak na rolników przystało
21.50 Strefa starcia
23.00 Info Wieczór
23.55 Serwis Info Wieczór weekend
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.58 Pogoda Info
01.07 Woronicza 17
02.10 Minęła 20
03.00 Serwis dla Polonii
04.01 Pogoda Info
04.10 Solidarność walcząca w Trójmieście
05.13 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Mojżesz – 10 przykazań; **06.45** Ludwik Maria Grignon de Montfort; **07.45** Ocalić od zapomnienia; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Słowo Życia; **08.05** Polski Punkt Widzenia; **08.25** Święty na każdy dzień; **08.30** Z Parlamentu Europejskiego; **09.00** 100 cudownych miejsc na świecie; **09.10** Spotkanie z M. Buczek; **09.15** Katecheza bpa Antoniego Długosza; **09.30** Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze; **10.35** Niedziela; **10.40** Cuda Jezusa; **11.25** Kolory Świętości; **11.30** Przyjaciele i bohaterowie; **12.00** Anioł Pański; **12.20** Wieś – to też Polska; **13.30** Papię Polak do Rodaków; **14.10** Cud prawdy; **14.40** Nienapisany pamiętnik; **15.40** Solidarność Walcząca; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Koncert zwycięż; **17.00** Zostań Żołnierzem RP; **17.15** Tajemnice długowieczności; **17.30** Okiem kamery; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Opowieści biblijne historie animowane z Nowego Testamentu
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec – audycja modlitewna
20.50 Kolory Świętości
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Retrospekcja
21.45 sanktuarium MB w Laus
22.40 Orłem być...
23.00 Jak my to widzimy
23.30 Tam, gdzie Bóg płacze
00.00 Programy powtórkowe

Komedia WALKING ON SUNSHINE. CHODZĘ W SŁOŃCU

TVP 1 – 22.15

Komedia muzyczna rozgrywająca się w rytmie największych przebojów z lat 80., żeby wymienić tylko: „Holiday” Madonny, „Girls Just Wanna Have Fun” Cyndi Lauper, „Wake Me Up Before You Go-Go” zespołu Wham, „I’m Walking On Sunshine” Katriny & The Waves. Miejsce akcji to skąpana w słońcu nadmorska miejscowość w południowych Włoszech. Maddie ma za sobą nieudane związki, ale tym razem przeżywa prawdziwą miłość. Po dwóch dniach wakacyjnej znajomości jest bez pamięci zakochana w boskim Rafie i od razu decyduje się na ślub. Na wesele do Włoch przylatuje jej siostra Taylor, która również przeżyła tu przed laty burzliwy romans z przystojnym Włochem. Ukochany chciał ją wtedy zatrzymać na dłużej, ale dla niej ważniejsze były studia i wróciła na uniwersytet. Maddie nie ma pojęcia, że mężczyzna jej życia, Raf, to właśnie była miłość jej siostry z wakacji sprzed 3 lat. Gdy Taylor wreszcie dowiaduje się, kim jest pan młody, ożywa dawne uczucie. Uświadamia sobie, że wciąż kocha Rafa. Wydaje się, że ona również nie jest mu obojętna...

TVN

04.55 Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **07.25** Nowa Maja w ogrodzie; **07.55** Akademia ogrodnika; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Brzydula (9/62); **12.00** Brzydula (10/62); **12.35** Co za tydzień; **13.20** Usta Usta; **14.20** Kosmiczny wykop (7/26); **14.40** Kosmiczny wykop (8/26); **15.00** Nic do zgłoszenia; **16.00** Gala French Touch; **18.00** Totalne remonty Szelągowskiej; **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga!; **20.00** MasterChef; **21.30** Królestwo kobiet; **22.35** Robin Hood – film przygodowy, USA/Wielka Brytania 2010, reż.: Ridley Scott, wyk.: Russell Crowe, Cate Blanchett, Max Von Sydow, William Hurt, Mark Strong, Oscar Isaac, Danny Huston, Eileen Atkins; **01.20** Krawiec z Panamy – film sensacyjny, USA/Irlandia 2001, reż.: John Boorman, wyk.: Pierce Brosnan, Geoffrey Rush, Jamie Lee Curtis, Leonor Varela, Brendan Gleeson, Harold Pinter Daniel Radcliffe; **03.40** Noc Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.50** Zakochany Wilczek – animacja; **10.30** Nowa Maja w ogrodzie; **10.30** Transformers: Zemsta upadłych – film akcji, USA 2009, reż.: Bay Michael, wyk.: Josh Duhamel, Megan Fox, Tyrese Gibson, Shia LaBeouf; **13.40** Ninja Warrior Polska; **15.40** Twoja Twarz Brzmi Znajomo; **17.40** Nasz Nowy Dom; **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.25** Pogoda; **19.30** Państwo w Państwie – program publicystyczny; **20.00** Kabaret na żywo – Klinika Skeczów Meczających, odc. 6; **22.05** Aniołki Charliego: Zawrotna szybkość – komedia sensacyjna, USA 2003, reż.: McG, wyk.: Cameron Diaz, Drew Barrymore, Lucy Liu, Bernie Mac, John Cleece, Demi Moore, Crispin Glover, Shia LaBeouf, Matt LeBlanc; **00.25** Bez litości 2 – USA 2018, reż.: Antonio Fuqua, wyk.: Orson Bean, Melisa Leo, Pedro Pascal, Bill Pullman, Ashton Sanders, Denzel Washington; **03.00** Tajemnice losu; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.10 Przysięga (278) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **06.00** Elif (837) – serial, Turcja 2017; **06.50** Spiszmy się, jak na rolników przystało! – magazyn rolniczy; **07.00** **Transmisja Mszy Świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze**; **07.30** Okiem Wiary; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Kasta – Utracona odznaka; **09.15** Ranczo (97): Nowatorska terapia – serial obyczajowy TVP; **10.15** Komisarz Alex (110): Doping – serial kryminalny TVP; **11.05** Ojciec Mateusz (165): Piotruś Pan – serial kryminalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** To się opłaca; **12.50** BBC w Jedyńce – Jedna Planeta; **14.00** Elif (838) – serial, Turcja 2017; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (279) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.25** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3679) – telenowela TVP; **18.30** Kasta – Szokujący mobbing; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.30 Leśniczówka (266)
21.00 Teatr Telewizji – Cud biednych ludzi – spektakl teatralny, reż.: Zbigniew Lesień
22.35 Świat bez fikcji – Wygaszanie miasta – film dokumentalny, Polska 2020, reż.: Wojciech Mucha
23.40 Warto rozmawiać
00.40 Walking on Sunshine. Chodzę w słońcu – komedia, Wielka Brytania 2014, reż.: Max Giwa, Dania Pasquini
00.25 Maigret zastawia sidła – film fabularny, Wielka Brytania 2015, reż.: Ashley Pearce
04.00 Nasza Królowa Elżbieta cz. 1 – serial dokumentalny, Wielka Brytania 2013, reż.: Michael Waldman
04.55 Zakończenie dnia

TVP 2

04.55 Cafe piosenka – talk-show; **05.25** Cafe piosenka – talk-show; **05.55** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (134): Krew i woda, część 2 – serial, Niemcy 2017; **06.45** Coś dla Ciebie; **07.10** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **07.20** Familiada – teleturniej; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.45** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.15** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **11.25** Rodzinka.pl (263): Czarownica – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2308) – serial obyczajowy TVP; **12.25** Koło fortuny – teleturniej; **13.00** Va Banque – teleturniej; **13.30** Uzdrowisko (35); **14.05** Coś dla Ciebie; **14.30** Operacja Zdrowie; **15.10** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (143): Cudowne polepszenie, część 1; **16.00** Koło fortuny; **16.35** Familiada; **17.10** Więzień miłości (412); **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Va Banque; **19.00** Uzdrowisko (36)
19.35 Barwy szczęścia (2308) – serial obyczajowy TVP
20.10 Barwy szczęścia (2309)
20.45 Kulisy serialu M jak miłość
20.55 M jak miłość (1534) – serial TVP
21.50 O mnie się nie martw (2/13) – serial komediowy TVP
22.50 Deep State: tajny układ (5) – Wielka Brytania 2018
23.55 Życie za życie – dramat, USA/ Niemcy 2003, reż.: Alan Parker, wyk.: Kevin Spacey, Chris Warner, Laura Linney, Kate Winslet
02.05 Warto kochać (29) – serial TVP
02.55 Być jak Kazimierz Deyna – komedia obyczajowa, reż.: Anna Wierzbicka-Bluszcz, wyk.: Marcin Korcz, Przemysław Bluszcz, Gabriela Muskata, Jerzy Trela
04.35 Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **05.59** Serwis Info Poranek; **06.30** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.59** Serwis Info Dzień; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.51** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **15.53** Pogoda Info; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Dla niesłyszących: O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.41 Spiszmy się jak na rolników przystało
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda Info
01.00 Minęła 20
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
03.00 Serwis dla Polonii
04.01 Pogoda Info
04.10 Taśmy bezpieki
04.43 Taśmy bezpieki
05.18 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Cuda Jezusa; **06.45** 100 cudownych miejsc na świecie; **07.00** sanktuarium MB w Laus; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Wieś – to też Polska; **09.25** Słowo Życia; **09.30** Opowieści biblijne historie animowane z Nowego Testamentu; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.35** Przyroda w Obiektywie; **11.50** Kolory Świętości; **11.55** Święty na każdy dzień; **12.00** **Anioł Pański**; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Jezus – Królestwo bez granic; **12.50** Galilejczyk; **13.20** Kamyki wspomnień o Ks. Jerzym Popieluszko; **13.30** **Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze**; **14.30** Ballada o Bł. Ks. Popieluszko; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Sanktuaria polskie; **16.30** Zew natury; **16.55** Świadkowie; **17.25** Kolory Świętości; **17.30** Okiem kamery; **18.00** **Anioł Pański**; **18.15** Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Opowieści Starego Testamentu
20.00 Informacje dnia
20.20 **Różaniec** – audycja modlitewna
20.50 Myśląc Ojczyzną
21.00 **Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze**
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Stan bezpieczeństwa państwa
22.10 Mojżesz – 10 przykazań
23.00 Jestem gotowy na wszystko...
23.40 Narodowe sanktuarium Maryjne w Subukia
00.00 Programy powtórkowe

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.00** Nowa Maja w ogrodzie; **05.30** Akademia ogrodnika; **05.40** Mango – Telezakupy; **06.55** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.55** Szaf Mat; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Ukryta prawda – program obyczajowy; **12.30** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.30** Szpital – program obyczajowy; **14.25** Detektywi; **15.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **16.00** Szpital – program obyczajowy; **17.00** Rozwody; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! Koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **21.15** Na Wspólnej (3108) – serial obyczajowy, Polska; **20.55** Milionerzy – teleturniej; **21.30** Totalne remonty Szelągowskiej; **22.30** Projekt Lady; **23.30** Szadź; **00.30** Co za tydzień; **01.10** Zabójcza broń – serial, USA; **02.00** Uwaga – program interwencyjno-śledczy; **02.30** Noc Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy – program obyczajowy, wyk.: Bronisław Cieślak; **09.10** Malanowski i Partnerzy – program obyczajowy; **09.40** Sekrety rodziny – program obyczajowy; **10.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **11.40** Gliniarze; **12.40** Dzień, który zmienił moje życie; **13.40** Trudne sprawy; **14.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3093); **18.50** Wydarzenia; **19.30** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** MEGA HIT: Bez litości 2 – USA 2018, reż.: Fuqua Antonio, wyk.: Bean Orson, Leo Melisa, Pedro Pascal, Pullman Bill, Sanders Ashton; **22.45** G.I. Joe: Czas Kobry – USA/Czechy 2009, reż.: Stephen Sommers; **01.10** Dzień niepodległości – USA 1996, reż.: Roland Emmerich; **04.25** Kabarety; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

Serial kryminalny OJCIEC MATEUSZ

TVP 1 – 11.05

W jednym z domów dziecka trwa próba przedstawienia pt. „Piotruś Pan”, w którym role grają policjanci z Sandomierza: Nocul, Możejko i Gibalski. Mieczysław chce zrezygnować z występu, więc Orest wzywa na pomoc Mateusza. Duchowny po obejrzeniu spektaklu wciela się w rolę reżysera i wprowadza zmiany. Rolę Piotrusia powierza inspektorowi, a kapitana Haka aspirantowi. Tymczasem dyrektor placówki odkrywa, że ktoś ukradł schowaną w szufladzie kopertę z pieniędzmi. Funkcjonariusze rozpoczynają śledztwo i przesłuchują opiekuna Darka. Jakiś czas później w zagadkowych okolicznościach znika młody Tomek. Jego koledzy, Wanda i Ludwik, oskarżają go o ucieczkę z pieniędzmi.

TVP 1

05.10 Przysięga (279) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **06.00** Elif (838) – serial, Turcja 2017; **06.50** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **07.00** *Transmisja Mszy Świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze*; **07.30** Agape; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Kasta; **09.20** Ranczo (98): Zbrodnia to niesłychana, pani zabija pana – serial obyczajowy TVP; **10.20** Komisarz Alex (111): Przyjaciół na śmierć i życie – serial kryminalny TVP; **11.05** Ojciec Mateusz (166): Pogubieni – serial kryminalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.55** Natura w Jedynce; **14.00** Elif (839); **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (280); **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.25** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3680); **18.30** Kasta; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM! – magazyn interwencyjno-śledczy
20.30 Leśniczówka (267)
21.00 Magazyn kryminalny 997
21.40 Magazyn Ekspresu Reporterów
22.45 Ocaleni – reality show
23.50 Taksówkarz – dramat, USA 1976, reż.: Martin Scorsese, wyk.: Robert De Niro, Jodie Foster, Cybill Shepherd, Harvey Keitel
01.50 Ktoś chce mnie zabić – thriller, Kanada 2017, reż.: Jason Bourque, wyk.: Sarah Butler, Josh Byer, Karen Holness
03.30 Magazyn Ekspresu Reporterów
04.25 Notacje – Brunon Holyst. Jak wcześniej poznałem tajemnice zbrodni katyńskiej – cykl dokumentalny
04.35 Zakończenie dnia

TVP 2

04.55 Cafe piosenka – talk-show; **05.20** Cafe piosenka – talk-show; **05.55** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (135): Gwiazdziste niebo, część 1 – serial, Niemcy 2017; **06.45** Co dajesz bliźnim? – reportaż; **07.10** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **07.20** Familiada – teleturniej; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.40** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.15** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **11.25** Rodzinka.pl (264): Jesteśmy razem – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2309) – serial obyczajowy TVP; **12.25** Koło fortuny; **13.00** Va Banque; **13.30** Uzdrowisko (36); **14.15** Dla niesłyszących – M jak miłość (1534); **15.10** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (144): Cudowne polepszenie, część 2; **16.00** Koło fortuny; **16.35** Familiada; **17.10** Więzień miłości (413); **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Va Banque; **19.00** Uzdrowisko (37)
19.35 Barwy szczęścia (2309)
20.10 Barwy szczęścia (2310)
20.40 Kulisy serialu M jak miłość
20.55 M jak miłość (1535)
21.50 Czerwona królowa (7) – serial, Ukraina/Rosja 2015
23.00 Ludzkie historie – Marzenie wrestlera – film dokumentalny, reż.: Artur Wierzbicki
23.50 O mnie się nie martw (2/13)
00.50 Rodzinka.pl (138)
01.30 Paradoxs (12): Kokaina
02.20 Życie za życie – dramat, USA/ Niemcy 2003, reż.: Alan Parker, wyk.: Kevin Spacey, Chris Warner
04.30 Dian Fossey. Tajemnice we mgłę 3 Morderstwo na górze – film dokumentalny, USA 2017, reż.: Zara Hayes, Michael Apted
05.15 Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie – Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **05.59** Serwis Info Poranek; **06.30** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.59** Serwis Info Dzień; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **15.53** Pogoda Info; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Dla niesłyszących: O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.41 Spiszmy się jak na rolników przystało
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda Info
01.00 Minęła 20
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
03.00 Serwis dla Polonii
04.01 Pogoda Info
04.10 Taśmy bezpieki
04.38 Reportaż TVP Info
04.52 wojsko-polskie.pl
05.17 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Mojżesz – 10 przykazań; **07.00** Śladami Apostoła Pawła; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Słowo Życia; **08.40** Świadkowie; **09.10** Papież Polak do Rodaków; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Jak my to widzimy; **10.45** Żew natury; **11.05** Mocni w wierze; **11.35** Myśląc Ojczyznę; **11.45** Historia i architektura Polski w rysunkach prof. Ryszarda Natusiewicza; **12.00** *Anioł Pański*; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Sanktuaria polskie; **12.40** Człowiek orkiestra; **13.30** *Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze*; **14.30** Wichura – Zielony Trójkąt; **15.35** Wakacje z Chopinem; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Jestem mamą; **16.30** Kalejdoskop Młodych; **16.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **17.00** Mszyjna Eucharystia w Gahunga; **17.10** Prosto o gospodarce; **17.30** Okiem kamery; **17.55** Kartka z kalendarza; **18.00** *Anioł Pański*;
18.05 Informacje dnia;
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Każdy maluch to potrafi
19.45 Modlitwa z telefontycznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 *Różaniec* – audycja modlitewna
20.50 Myśląc Ojczyznę
21.00 *Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze*
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Albert Schweitzer
23.50 Chingola
00.00 Programy powtórkowe

Serial M JAK MIŁOŚĆ

TVP 2 – 20.55

Ania (Gabriela Świerczyńska) postawi się swojej matce. Marta (Dominika Ostalowska) jako ostatnia dowie się o planach na przyszłość nastolatki. Coraz bardziej świadoma swojej urody Ania nie będzie już słuchać ostrzeżeń Marty i zrobi wszystko tak, jak jej się podoba. A starszy brat Łukasz (Jakub Józefowicz) będzie jej w tym pomagał... Czy młodzi ludzie nie napytają sobie biedy, angażując się w niejasne interesy bez wiedzy Marty?

TVN

05.15 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.35** Mango – Telezakupy; **06.50** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.50** Doradca smaku – program kulinarny; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Ukryta prawda – program obyczajowy; **12.30** Rozwody; **13.30** Szpital – program obyczajowy; **14.25** Detektywi; **15.00** Detektywi; **16.00** Szpital – program obyczajowy; **17.00** Rozwody; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! Koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **20.10** Doradca smaku – program kulinarny; **20.15** Na Wspólnej (3109) – serial obyczajowy; **20.55** Milionerzy – teleturniej; **21.30** Szadź – serial, Polska; **22.30** Kuba Wojewódzki – talk-show; **23.30** Superwizjer – magazyn reporterów; **00.05** Królestwo kobiet; **01.05** Projekt Lady; **02.05** Uprawdazona; **03.00** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **03.20** Noc Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy – wyk.: Bronisław Cieślak, Marek Krupski, Anna Lucińska, Magdalena Rembacz; **09.10** Malanowski i Partnerzy; **09.40** Sekrety rodziny; **10.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **11.40** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier, Tomasz Skrzypniak, Ewelina Ruckgaber, Piotr Mróz; **12.40** Dzień, który zmienił moje życie – program obyczajowy; **13.40** Trudne sprawy – program obyczajowy; **14.40** Dlaczego ja?; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3094); **18.50** Wydarzenia; **19.30** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Dzień niepodległości; **23.10** Brudny szmal – dramat kryminalny, USA 2014, reż.: Michael R. Roskam; **01.25** Zabójca cel – Kanada/USA 2008, reż.: Jeff King, wyk.: Holly Elissa Lamaro, Isaac Hayes; **03.40** Tajemnice losu; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.10 Przysięga (280) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **06.00** Elif (839) – serial, Turcja 2017; **06.50** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Rodzinny ekspres – I Ty możesz pomóc misjonarzom; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Kasta; **09.20** Ranczo (99): Los pogorzańca – serial obyczajowy TVP; **10.20** Komisarz Alex (112): Podwójna śmierć – serial kryminalny TVP; **11.05** Ojciec Mateusz (167): Diabelski śmiech – serial kryminalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.35** Agropogoda; **12.40** Rok w ogrodzie Extra; **13.00** Natura w Jedyńce; **14.00** Elif (840); **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (281); **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.25** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3681); **18.30** Kasta; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.00 Pogoda
20.10 ALARM!
20.25 Leśniczówka (268)
20.55 Piłka nożna – Liga Mistrzów: 1 kolejka: Bayern Monachium – Atletico Madryt

23.10 Historia bez tajemnic – Afganistan – grobowiec Związku Radzieckiego – film dokumentalny, Francja 2019

00.15 Ludzie i bogowie (6): Śmierć i medycyna
01.10 Ktoś chce mnie zabić – thriller, Kanada 2017, reż.: Jason Bourque, wyk.: Sarah Butler, Josh Byer

02.45 Okupowani (7): Październik – serial, Szwecja/Norwegia 2015
03.45 wojsko-polskie.pl
04.10 Terytorialiści
04.30 Notacje – Krzysztof Wachowiak. A Ty noś długie włosy
04.40 Zakończenie dnia

TVP 2

05.25 Cafe piosenka – talk-show; **05.55** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (136): Gwiazdziste niebo, część 2 – serial, Niemcy 2017; **06.45** Żydowski Nowy Rok – podsumowania; **07.10** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **07.20** Familiada – teleturniej; **07.55** Pytanie na śniadanie; **11.15** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **11.25** Rodzinka.pl (265): Mamy dziewczynkę – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2310) – serial obyczajowy TVP; **12.25** Kolo fortuny – teleturniej; **13.00** Va Banque – teleturniej; **13.30** Uzdrowisko (37); **14.15** Dla niesłyszących – M jak miłość (1535) – serial TVP; **15.10** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (145): Ból życia, część 1; **16.00** Kolo fortuny; **16.35** Familiada; **17.10** Węzień miłości (414); **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Va Banque; **19.00** Uzdrowisko (38)

19.30 Barwy szczęścia (2310)
20.05 Barwy szczęścia (2311)
20.35 Kulisy seriali
Na dobre i na złe
i Na sygnale

20.50 Na dobre i na złe (785): Z jasnego nieba
21.50 Na sygnale (276): Zaraz wszystko wyleci w powietrze
22.30 Kino relaks – Tak to się teraz robi – komedia, USA 2010, reż.: Josh Gordon, Will Peck, wyk.: Jennifer Aniston, Jason Bateman, Patrick Wilson, Jeff Goldblum

00.25 Doktor Foster (8) – serial, Wielka Brytania 2016
01.30 Kraina miodu – film dokumentalny, Macedonia 2019, reż.: Tamara Kotevska, Ljubomir Stefanov

03.05 Miasto skarbów (5): Złoto Hunów
03.50 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej; **05.59** Serwis Info Poranek; **06.30** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.59** Serwis Info Dzień; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.50** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **15.53** Pogoda Info; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Dla niesłyszących: O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.41 Spiszmy się jak na rolników przystało
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda Info
01.00 Minęła 20
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
04.01 Pogoda Info
04.10 Taśmy bezpieki
04.43 Taśmy bezpieki
05.13 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Albert Schweitzer; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Wiadomości; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Każdy maluch to potrafi; **09.00** Kalejdoskop Młodych; **09.20** 20 lat dla świata. Z Orawy do Afryki; **09.25** Sanktuaria polskie; **09.45** Święty na każdy dzień; **09.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **10.00** Audycja generalna; **11.00** Świat na wyciągnięcie ręki; **11.25** Myśląc Ojczyznę; **11.40** Prosto o gospodarce; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Apokryfy; **13.10** Co by było, gdyby zwierzęta mówiły?; **13.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **13.30** Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze; **14.30** Wielcy i mali; **15.40** 100 cudownych miejsc na świecie; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Na zdrowie; **16.30** Galilejczyk; **17.00** Po stronie prawdy; **17.30** Okiem kamery; **18.00** Anioł Pański;

18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Brat Franciszek
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec – audycja modlitewna
20.50 Myśląc Ojczyznę
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Wiadomości
22.00 Złoty umysł
23.50 100 cudownych miejsc na świecie
00.00 Programy powtórkowe

TVN

05.15 Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **05.35** Mango – Telezakupy; **06.50** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.50** Doradca smaku; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Ukryta prawda – program obyczajowy; **12.30** Rozwody; **13.30** Szpital – program obyczajowy; **14.25** Detektywi; **15.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **16.00** Szpital – program obyczajowy; **17.00** Rozwody; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! Koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (3110) – serial obyczajowy; **20.55** Milionery – teleturniej; **21.30** Top Model; **23.00** Uniwersalny żołnierz – film i sl-fi, USA 1992, reż.: Roland Emmerich, wyk.: Jean Claude Van Damme, Dolph Lundgren, Ally Walker, Ed O’Ross, Jerry Orbach; **01.15** Superwizjer – magazyn reporterów; **01.50** Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **02.10** Noc Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy – program obyczajowy, wyk.: Bronisław Cieślak; **09.10** Malanowski i Partnerzy; **09.40** Sekrety rodziny – program obyczajowy; **10.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **11.40** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier; **12.40** Dzień, który zmienił moje życie – program obyczajowy; **13.40** Trudne sprawy – program obyczajowy; **14.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3095); **19.30** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Nasz Nowy Dom; **21.05** Kabaret na dobry wieczór. Paraniormalni Show, odc.8; **22.05** Mr. Deeds – milioner z przypadku – USA 2002, reż.: Steven Brill; **00.10** Zoolander 2 – komedia, USA 2016, reż.: Ben Stiller, wyk.: Ben Stiller, Billy Zane, Katie Couric, Owen Wilson; **02.30** Tajemnice losu; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

Serial kryminalny KOMISARZ ALEX

TVP 1 – 10.20

Ekipa budowlana w trakcie robót trafia na zakopane zwłoki mężczyzny. Ofiarą jest notowany za kradzieże Witold Banaś, który zginął od postrzału w serce. Wszystkie tropy prowadzą policjantów do sprawy napadu sprzed lat. Wtedy dziewczyna Banasia zapewniła mu alibi. Kiedy ginie kolejny uczestnik rabunku, zespół jest przekonany, że obie sprawy łączą się ze sobą. Aby wyjaśnić skomplikowaną zagadkę kryminalną Nina angażuje się w niebezpieczną znajomość...

TVP 1

05.10 Przysięga (281) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **06.00** Elif (840) – serial, Turcja 2017; **06.50** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **07.00** *Transmisja Mszy Świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze*; **07.30** Coś dla Ciebie; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Kasta; **09.15** Ranczo (100): W blasku fleszy – serial obyczajowy TVP; **10.15** Komisarz Alex (113): Śmierć za kratami – serial kryminalny TVP; **11.05** Ojciec Mateusz (168): Reportaż z domu – serial kryminalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.35** Agropogoda; **12.40** Magazyn Rolniczy; **13.00** Natura w Jedyńce; **14.00** Elif (841) – serial, Turcja 2017; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (282); **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.25** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3682); **18.30** Kasta; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM! – magazyn interwencyjno-śledczy
20.30 Leśniczówka (269)
20.55 Ojciec Mateusz (309) – serial kryminalny TVP, wyk.: Artur Zmijewski, Piotr Polk
21.40 Sprawa dla reportera
22.30 Magazyn śledczy Anity Gargas
23.05 Motel Polska
23.35 Magazyn kryminalny 997
00.30 Tanie Dranie – Moroz i Kłopotowski komentują świat – talk-show
01.05 Ja wam pokażę! (7/13) – serial obyczajowy TVP
01.55 Sfora (7/9) – serial TVP
03.05 Sprawa dla reportera
03.55 Magazyn śledczy Anity Gargas
04.35 Notacje – Teofil Bojes. Wesoły chłopak Karol Wojtyła – cykl dokumentalny
04.45 Zakończenie dnia

TVP 2

04.55 Cafe piosenka – talk-show; **05.20** Cafe piosenka – talk-show; **05.50** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (137): Ostatnia podróż, część 1 – serial, Niemcy 2017; **06.45** Operacja Zdrowie; **07.15** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **07.20** Familiada – teleturniej; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.40** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.15** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **11.25** Rodzinka.pl (266): Szalona babcia – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2311); **12.25** Koło fortuny – teleturniej; **13.00** Va Banque; **13.30** Uzdrowisko (38); **14.10** Na dobre i na złe (785): Z jasnego nieba; **15.10** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (146): Ból życia, część 2; **16.00** Koło fortuny; **16.35** Familiada; **17.10** Wieźień miłości (415) – Turcja 2018; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Va Banque – teleturniej; **19.00** Uzdrowisko (39)
19.35 Barwy szczęścia (2311)
20.10 Barwy szczęścia (2312)
20.40 Filmowe czwartki – Wiesław Kot
20.45 Filmowe czwartki – Francuska suita – dramat wojenny, Francja/Wielka Brytania 2014, reż.: Saul Dibb, wyk.: Michelle Williams, Kristin Scott Thomas, Matthias Schoenaerts, Heino Ferch
22.45 Zabić Reagana – dramat, USA 2016, reż.: Rod Lurie, wyk.: Tim Matheson, Joel Murray, Cynthia Nixon
00.40 Tak to się teraz robi – komedia, USA 2010, reż.: Josh Gordon, Will Peck
02.30 Dzielnica bankowa (4/6) – serial sensacyjny, Szwajcaria/Belgia 2017
03.35 Art Noc – Być jak Czesław Niemen cz. 2
04.30 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej; **05.59** Serwis Info Poranek; **06.30** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.59** Serwis Info Dzień; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.51** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.50** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **15.53** Pogoda Info; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Dla niesłyszących: O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.41 Spiszmy się jak na rolników przystało
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda Info
01.00 Minęła 20
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
03.00 Serwis dla Polonii
04.01 Pogoda Info
04.10 Taśmy bezpieki
04.43 Taśmy bezpieki
05.13 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Audycja generalna; **07.00** Próbna Wiary. Św. Jan Paweł II; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Wiedzenia; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Syria; **09.00** Na zdrowie; **09.25** Święty na każdy dzień; **09.30** Ojciec Klemens Vismara; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Myśląc Ojczyznę; **11.35** Przyroda i ludzie; **12.00** *Anioł Pański*; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Po stronie prawdy; **12.50** Bernadetta księżniczka z Lourdes; **13.20** Niedziela; **13.30** *Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze*; **14.30** Samuraj Chrystusa; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Z wędką nad wodę w Polskę i Świat; **16.35** Porady Medyczne Bonifratorów; **17.00** Akademia pro-life; **17.05** Sanktuarium polskie; **17.30** Okiem kamery; **18.00** *Anioł Pański*; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Moja katolicka rodzina
20.00 Informacje dnia
20.20 *Różaniec* – audycja modlitewna
20.50 Głos Polski
21.00 *Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze*
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Wiedzenia
22.00 Filmowe Życiorysy
22.30 Z wędką nad wodę w Polskę i Świat
23.00 Klucze do Królestwa
00.00 Programy powtórkowe

Serial RANCZO

TVP 1 – 09.15

Senator i jego żona ćwiczą przemówienia w domu. Kozioł mówi do lustra i przekonuje do głosowania na jedyną partię ludzi uczciwych, a Halina powtarza treść swojej mowy, zachęcając do podniesienia demograficznych wskaźników. Kusi ma problem z krytyką sztuki, który po incydencie w galerii niepoehlebie ocenia jego dzieła, mimo że w ogóle nie widział wystawy. Lucy nie może zrozumieć, dlaczego tak się stało. Wkrótce przekonuje się, że lojalność współpracowników była złudna, a sprawiedliwa ocena jej pracy nikogo nie obchodzi. Wobec porażki męża na krajowym rynku sztuki, zaczyna rozważać wyjazd z rodziną do Stanów Zjednoczonych. Czerepach nabiera przekonania, że tłumy fotoreporterów, które zjawiały się w Wilkowyjach, zostały nasłane przez politycznych wrogów senatora. Francesca organizuje kurs samobrony dla kobiet. Zajęcia cieszą się dużym zainteresowaniem okolicznych mieszkanki, a podczas ćwiczeń terenowych panie wykazują dużą energię. Klaudia doprowadza do wybuchu konfliktu między Fabianem i Jagną.

TVN

05.15 Uwaga!; **05.35** Mango – Telezakupy; **06.50** Kuchenne rewolucje; **07.50** Doradca smaku; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Ukryta prawda – program obyczajowy; **12.30** Rozwody; **13.30** Szpital – program obyczajowy; **14.25** Detektywi; **15.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **16.00** Szpital – program obyczajowy; **17.00** Rozwody; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! Koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (3111); **20.55** Milionerzy – teleturniej; **21.30** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **22.35** Lejdis – komedia, Polska 2008, reż.: Tomasz Konecki, wyk.: Iza Kuna, Edyta Olszówka, Magdalena Rózczyńska, Anna Dereszowska, Robert Więckiewicz, Piotr Adamczyk, Borys Szybczyk, Tomasz Kot, Tomasz Karolak, Rafał Królikowski; **01.20** Gala French Touch; **03.20** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **03.40** Noc Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy – wyk.: Bronisław Cieślak, Marek Krupski, Anna Lucińska, Magdalena Rembacz; **09.10** Malanowski i Partnerzy; **09.40** Sekrety rodziny; **10.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **11.40** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier, Tomasz Skrzypniak, Piotr Mróz, Ewelina Ruckgaber; **12.40** Dzień, który zmienił moje życie – program obyczajowy; **13.40** Trudne sprawy – program obyczajowy; **14.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3096); **18.50** Wydarzenia; **19.30** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Nasz Nowy Dom; **21.05** Przyjaciółki (189) – wyk.: Małgorzata Socha, Joanna Lisowska, Anita Sokółowska; **22.05** Step Up 2 – taniec zmysłów – USA 2008, reż.: Jon M. Chu; **00.25** Kabaretowa Ekstraklasa; **01.00** Zakończenie programu – przerwa techniczna

TVP 1

05.15 Przysięga (282) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **06.05** Elif (841) – serial, Turcja 2017; **06.50** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.35** Misja w Afryce; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Kasta; **09.20** Ranczo (101): Grecy i Bułgarzy – serial obyczajowy TVP; **10.15** Komisarz Alex (114): Prosto w serce – serial kryminalny TVP; **11.05** Ojciec Mateusz (169): Portret psychologiczny – serial kryminalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** Natura w Jedyńce; **14.00** Elif (842) – serial, Turcja 2017; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (283); **17.00** Telexpress; **17.20** Pogoda; **17.25** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3683); **18.30** Kasta; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM! – magazyn interwencyjno-sledczy
20.30 Leśniczówka (270)
21.00 Transyt – film fabularny, USA 2012, reż.: Antonio Negret, wyk.: Jim Caviezel, James Frain, Sterling Knight, Diora Baird
22.35 Fatalny skok – film fabularny, USA 2008, reż.: Charles Burmeister, wyk.: Val Kilmer, Marg Helgenberger, Wilmer Valderrama
00.15 SEAL Team – komando Foki (16) – serial, USA 2017
01.10 Geniusz (10) – serial, USA 2017
02.05 Magazyn kryminalny 997
02.55 Ocaleni – reality show
04.00 Notacje – Jerzy Woy-Wojciechowski. Jaki ojciec, taki syn – cykl dokumentalny
04.15 Zakończenie dnia

TVP 2

04.50 Cafe piosenka – talk-show; **05.15** Cafe piosenka – talk-show; **05.50** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (138): Ostatnia podróż, część 2 – serial, Niemcy 2017; **06.40** Anna Dymna – spotkajmy się – Beata Olejnik; **07.10** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **07.20** Familiada; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.45** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.15** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **11.25** Rodzinka.pl (267): Wyścig do smoczka – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2312) – serial obyczajowy TVP; **12.25** Kolo fortuny; **13.00** Va Banque; **13.30** Uzdrowisko (39); **14.05** Noce i dnie (8/12): Czas miłości i czas śmierci; **15.10** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (147): Zranione dusze, część 1; **16.00** Kolo fortuny; **16.35** Familiada; **17.10** Więzień miłości (416); **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Va Banque; **19.00** Uzdrowisko (40)
19.35 Barwy szczęścia (2312) – serial obyczajowy TVP
20.10 Barwy szczęścia (2313)
20.45 Postaw na milion – teleturniej
21.40 Anything goes. Ale jazda! – program rozrywkowy
22.40 Koncert muzyki filmowej – John Williams i Filharmonicy Wiedeńscy
01.00 Czarny deszcz – film fabularny, USA 1989, reż.: Ridley Scott, wyk.: Michael Douglas, Andy Garcia, Ken Takakura
03.15 Francuska suita – dramat wojenny, Francja/Wielka Brytania 2014, reż.: Saul Dibb, wyk.: Michelle Williams, Kristin Scott Thomas, Matthias Schoenaerts, Heino Ferch, Tom Schilling
05.10 Smaki świata po polsku – magazyn
05.35 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **05.59** Serwis Info Poranek; **06.30** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.59** Serwis Info Dzień; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **15.53** Pogoda Info; **15.59** Info Dzień; **17.00** Telexpress; **17.15** Telexpress Extra; **17.30** Dla niesłyszących: O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Forum
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.41 Spiszmy się jak na rolników przystało
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda Info
01.00 Forum
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
03.00 Serwis dla Polonii
04.01 Pogoda Info
04.10 Taśmy безпеaki
04.42 Taśmy безпеaki
05.07 Światowiec
05.38 Agrobiznes
05.50 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Abel z boiska; **07.40** 100 cudownych miejsc na świecie; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Moja katolicka rodzina; **09.10** Z wędką nad wodę w Polsce i Świat; **09.35** Święty na każdy dzień; **09.45** Duc in altum; **10.00** Informacja dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Głos Polski; **11.35** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.45** Spotkania z ekologią; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Wielcy i mali; **13.30** Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze; **14.55** Słowo Życia; **15.00** Modlitwa w Godzinie Miłosierdzia Koronką do Bożego Miłosierdzia; **15.20** Mocni w wierze; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacja dnia; **16.10** Siódmy sakrament; **16.35** Ja głuchy; **17.00** Życie z pasją; **17.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **17.30** Okiem kamery; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacja dnia; **18.15** Westerplatte Młodych; **18.55** Niedziela; **19.00** Warto zauważyć...
19.30 Opowieści Theo
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacja dnia
20.20 Różaniec – audycja modlitewna
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze
21.20 Informacja dnia
21.40 Polski Punkt
22.00 Widzenia Ziemia
22.50 Święta Klara
23.40 Programy powtórkowe

TVN

05.15 Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **05.35** Mango – Telezakupy; **06.50** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.50** Doradca smaku; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Ukryta prawda – program obyczajowy; **12.30** Rozwody; **13.30** Szpital – program obyczajowy; **14.25** Detektywi; **15.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **16.00** Szpital – program obyczajowy; **17.00** Rozwody; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! Koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.05** Harry Potter i insygnia śmierci, część 2 – film przygodowy, USA/Wielka Brytania 2011, reż.: David Yates, wyk.: Emma Watson, Rupert Grint; **23.10** Blade: Mroczna trójca – horror, USA 2004, reż.: David S. Goyer, wyk.: Wesley Snipes, Kris Kristofferson; **01.15** Kuba Wojewódzki – talk-show; **02.15** Kuchenne rewolucje; **03.15** Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **03.30** Noc Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy – wyk.: Bronisław Cieślak, Marek Krupski, Anna Lucińska, Magdalena Rembacz; **09.10** Malanowski i Partnerzy; **09.40** Sekrety rodziny – program obyczajowy; **10.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **11.40** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier, Tomasz Skrzypniak, Ewelina Ruckgaber, Piotr Mróz; **12.40** Dzień, który zmienił moje życie; **13.40** Trudne sprawy – program obyczajowy; **14.40** Dlaczego ja? – program obyczajowy; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3097); **18.50** Wydarzenia; **19.30** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Dancing with the Stars. Taniec z Gwiazdami; **22.10** The Four. Bitwa o Sławę (2) – Polska 2020; **00.10** Conan barbarzyńca – USA 1982, reż.: John Milius; **03.00** Tajemnice Iosu; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

Film fabularny FATALNY SKOK

TVP 1 – 22.35

Złodziej John (Val Kilmer) właśnie wziął udział w skoku swojego życia. To, co zabrał, pozwoli mu cieszyć się dostatkiem przez długi czas. Pozostaje mu tylko znaleźć nabywcę na zawartość tajemniczej walizy, z którą nie rozstaje się nawet na chwilę. Ale nic nie dzieje się tak, jak powinno. Sytuacja staje się groźna, a na jej naprawienie John ma zaledwie jeden poranek. Okazuje się, że pomocną dłoń wyciąga do niego przypadkowo poznany młody chłopak – Max (Wilmer Valderrama).

To pod jego wpływem niefartowny złodziej próbuje nie tylko wybrnąć z fatalnej sytuacji, ale też naprawić swoje stosunki z żoną i córką.

TVP 1

04.35 Klan (3679) – telenowela TVP; **05.05** Klan (3680) – telenowela TVP; **05.30** Magazyn śledczy Anity Gargas; **06.00** Sprawa dla reportera; **06.50** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.35** Rok w ogrodzie; **08.00** Rok w ogrodzie Extra; **08.15** wojsko-polskie.pl; **08.40** Pełnosprawni – magazyn dla niepełnosprawnych; **09.10** Komisarz Alex (115): Krzywdą dzieci – serial kryminalny TVP; **10.05** Ojciec Mateusz (170): Stan zagrożenia – serial kryminalny TVP; **11.05** Siedmiu wspaniałych nadjeżdża – western, USA 1972, reż.: George McCowan, wyk.: Lee Van Cleef; **13.15** Fascynujący świat – Kastrofobia Pompei; **14.15** Z pamięci; **14.25** Okrasa łamie przepisy; **15.05** U Pana Boga w ogródku (11/12); **15.55** Rolnik szuka żony seria 7; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Jaka to melodia?; **18.30** Ludzie i bogowie (6): Śmierć i medycyna; **19.25** Sport **19.30** Wiadomości **20.05** Pogoda **20.10** ALARM! **20.35** Komisarz Alex (178): Odkrycie – serial kryminalny TVP, reż.: Mariusz Palej, wyk.: Krystian Wieczorek, Piotr Bondyra, Magdalena Walach, Beata Fido **21.35** Hit na sobotę – Smak zemsty. Peppermint – film akcji, Hongkong/USA 2018, reż.: Pierre Morel, wyk.: Jennifer Garner, John Gallagher Jr. **23.25** Tranzyt – film fabularny, USA 2012, reż.: Antonio Negret, wyk.: Jim Caviezel, James Frain **01.00** Sztorm – film fabularny, USA 1996, reż.: Ridley Scott, wyk.: Jeff Bridges, Caroline Goodall **03.20** Jaka to melodia? **04.05** Z pamięci **04.10** Zakończenie dnia

TVP 2

05.50 Barwy szczęścia (2309) – serial obyczajowy TVP; **06.20** Barwy szczęścia (2310) – serial obyczajowy TVP; **06.55** Dla niesłyszających – M jak miłość (1534) – serial TVP, wyk.: Teresa Lipowska; **07.40** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Pogoda Flesz; **11.15** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **11.25** Rodzinny eks-pres – Nowenna pompejańska; **12.00** Postaw na milion – teleturniej; **12.55** Anything goes. Ale jazda! – program rozrywkowy; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Koło fortuny – teleturniej; **15.20** Szansa na sukces. Opole 2021 – widowisko muzyczne; **16.20** Czerwona królowa (7) – serial, Ukraina/Rosja 2015; **17.20** Rodzinka.pl (138): Nowocześni dziadkowie – serial komediowy TVP; **17.50** Słowo na niedzielę – Odpowiedz, która była pytaniem, czyli o kochaniu; **18.00** Panorama; **18.25** Pogoda; **18.35** Przyjaciele na zawsze – Marcin Daniec – program rozrywkowy Lajk! **19.35** Ameryka da się lubić – Money, Money – program rozrywkowy **21.00** The Voice of Poland s. XI – Bitwa **23.20** Muzyka, Taniec, Zabawa – koncert **00.20** Dżungla – film fabularny, Australia 2017, reż.: Greg McLean, wyk.: Daniel Radcliffe, Yasmin Kassim **02.25** Zabić Reagana – dramat, USA 2016, reż.: Rod Lurie, wyk.: Tim Matheson, Joel Murray, Cynthia Nixon **04.10** Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie: Poranek; **05.59** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej; **06.21** Pogoda Info; **06.29** Serwis Info Poranek; **06.52** Pogoda Info; **06.59** Serwis Info Poranek; **07.21** Pogoda Info; **07.29** Serwis Info Poranek; **07.51** Pogoda Info; **07.59** Serwis Info Poranek; **08.22** Pogoda Info; **08.30** W Kontrze; **09.15** Salon dziennikarski; **11.59** Serwis Info Dzień weekend; **12.29** Serwis Info Dzień weekend; **12.51** Pogoda Info; **12.59** Serwis Info Dzień weekend; **13.29** Serwis Info Dzień weekend; **13.59** Serwis Info Dzień weekend; **14.53** Pogoda Info; **15.00** Debaty TVP Info; **15.29** Info Dzień; **15.53** Pogoda Info; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Studio Wschód; **18.00** Panorama; **18.20** Serwis Info Wieczór weekend; **18.30** Kobięcym okiem; **18.52** Serwis Info Wieczór weekend **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20 **21.00** Nie da się ukryć **21.25** Serwis Info Wieczór weekend **21.41** Spiszmy się jak na rolników przystało **21.50** Studio Polska **23.30** Info Wieczór **00.00** Wiadomości **00.28** Gość Wiadomości **00.49** Pogoda Info **01.00** Salon dziennikarski **01.46** Pogoda Info **01.56** Minęła 20 **02.49** Pogoda Info **03.00** Serwis dla Polonii **04.01** Pogoda Info **04.10** Światowiec **04.40** Mocarz **05.37** Kupcy i fabrykanci **06.28** Głębia ostrości

TV TRWAM

06.00 Ziemia Obiecana; **06.50** Chłopcy z Namugongo; **07.30** Życie z pasją; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Westerplatte Młodych; **08.55** Słowo Życia; **09.00** Głos serca; **09.45** 100 cudownych miejsc na świecie; **09.55** Kolory Świętości; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Retrospekcja; **10.20** Święty na każdy dzień; **10.25** Myśląc Ojczyznę; **10.35** Polski Punkt Widzenia; **11.00** Kropelka radości; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Warto zauważyć...; **12.50** Porady Medyczne Bonifratrów; **13.20** Ocalić od zapomnienia; **13.30** Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze; **14.30** Niedziela; **14.35** Zakazane Piosenki; **15.30** Wierzę w Boga; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Historia PL; **17.00** Z Parlamentu Europejskiego; **17.30** Okiem kamery; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone **19.25** Święty na każdy dzień **19.30** Katecheza ks. bpa Antoniego Długosza **19.45** Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci **20.00** Informacje dnia **20.20** Różaniec – audycja modlitewna **20.50** Myśląc Ojczyznę **21.00** Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze **21.20** Informacje dnia **21.40** Polski Punkt Widzenia **22.00** Mojżesz – 10 przykazań **22.50** 100 cudownych miejsc na świecie **23.00** Głos serca **23.40** Święty na każdy dzień **23.45** Filmowe Życiorysy **00.00** Programy powtórkowe

Film akcji SMAK ZEMSTY

TVP 1 – 21.35

Riley North jest szczęśliwą matką i żoną. Do dnia, gdy zabójcy działający na zlecenie potężnego kartelu zabijają jej córeczkę i męża. Ranna Riley cudem uchodzi z życiem. Zabójcy zostają schwytani i postawieni przed sądem. Przekupiony sędzia puszcza ich jednak wolno. Mija 5 lat od tragedii, gdy policja znajduje ciała zamordowanych żołnierzy kartelu. Wszystko wskazuje na bezlitosną egzekucję. W ciągu następnych dni giną kolejne osoby powiązane z narkobiznesem i zabójstwem bliskich Riley North. Wkrótce staje się jasne, kto jest egzekutorem. Po latach przygotowań osamotniona matka i żona powróciła, by wymierzyć najsurowszy wymiar kary i dać nadzieję tym, których zawiódł system sprawiedliwości.

TVN

04.55 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **07.25** Kosmiczny wykop (7/26); **07.40** Kosmiczny wykop (8/26); **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Brzydula (11/26) – wyk.: Julia Kamińska, Filip Bobek, Maja Hirsch, Małgorzata Socha, Łukasz Garlicki, Krzysztof Cze-czoł, Marek Włodarczyk, Dorota Pomysłaka; **12.00** Brzydula (12/26); **12.30** Na Wspólnej Omnibus (792); **14.20** MasterChef; **15.55** Top Model; **17.25** Good Food; **17.55** Szaf Mat; **18.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **20.00** Praktykant – komedia, USA 2015, reż.: Nancy Meyers, wyk.: Robert De Niro, Anne Hathaway, Rene Russo; **22.40** Pięćdziesiąt twarzy Greya – film obyczajowy, USA 2015, reż.: Sam Taylor, wyk.: Dakota Johnson, Jamie Dornan; **01.10** Nad morzem – film obyczajowy, Francja/USA 2015, reż.: Angelina Jolie; **03.40** Noc Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.45** Scooby-Doo! Ahoj piraci! – animacja, USA 2006; **10.10** Ewa gotuje; **10.40** Nasz Nowy Dom; **11.40** Bogaty dom – biedny dom; **12.40** Rolnicy. Podlasie; **13.45** Rolnicy – Tak się żyje u nas na wsi; **14.15** Rolnicy – Tak się żyje u nas na wsi; **14.45** Budowlancy; **15.15** Budowlancy; **15.45** Więzienie; **16.15** Więzienie; **16.45** Więzienie; **17.15** Więzienie; **17.45** Chłopaki do wzięcia; **18.20** Chłopaki do wzięcia; **18.50** Wydarzenia; **19.30** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Bad Boy (3) – reż.: Patryk Vega, wyk.: Antoni Królikowski, Katarzyna Zawadzka, Andrzej Grabowski; **20.55** Bad Boy (4); **21.55** Twoja Twarz Brzmi Znajomo – program rozrywkowy, reż.: Bolesław Pawlica; **23.55** Snajper. Reguły wojny – film akcji, USA 2016, reż.: Fred Open Ray, wyk.: Charlene Amoia, Daniel Booko, Rob Van Dam; **01.50** Tajemnice Iosu; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

Redakcja „Idziemy” nie ponosi odpowiedzialności za zmiany w programach TV wprowadzone przez nadawców po 9 X 2020 r.

fot. KSM

Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży obchodzi w tym roku 30. rocznicę reaktywacji działalności. Centralne uroczystości odbyły się 10 października w Warszawie.

KSM jest kontynuatorem Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej i Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Żeńskiej, będących częścią Akcji Katolickiej, działającej w Polsce od lat trzydziestych. Po drugiej wojnie światowej z powodu represji KSM nie mogło działać, jako organizacja formalna odrodziło się dopiero po 1989 roku.

W latach 40. asystentem KSM w Niegowici był ks. Karol Wojtyła. – Jan Paweł II przyczynił się do reaktywowania wspólnoty KSM. Doceniał przekazywane przez stowarzyszenie wartości. Wiedział doskonale, jakich ludzi formuje, wielokrotnie wspierał działalność KSM, podkreślał, że właśnie tak ukształtowani ludzie są Polsce potrzebni – podkreśla Patryk Czech, przewodniczący Prezydium Krajowej Rady KSM.

Obchody rozpoczęły się modlitwą w archikatedrze św. Jana Chrzciciela oraz złożeniem kwiatów na grobie kard. Stefana Wyszyńskiego. – W Was młodych jest nadzieja, że potraficie z pomocą starszych odnaleźć tę trzecią drogę środka, porozumienia i rozwoju (...), a KSM łączy w swych codziennych działaniach postawy ewangeliczne i religijne – mówił kard. Kazimierz Nycz, metropolita warszawski.

O 10.30 w budynkach przy katedrze warszawsko-praskiej odbyła się uroczysta gala, podczas której goście mogli obejrzeć inscenizację „Kościół i Polska oczami KSM-owicza” oraz poznać kulisy produkcji filmu „Powstanie Kardynała”, przedstawiającego

KSM świętuje 30-lecie

Dorota Glica

powstańcze losy ks. Stefana Wyszyńskiego; w jego realizację stowarzyszenie jest mocno zaangażowane.

Podczas gali przyznano Order im. prałata Antoniego Soltyśka, pierwszego asystenta generalnego KSM, który na stałe wpisał się

fot. KSM

w jego historię. – To pierwsza tego rodzaju nagroda nadawana przez młodzież, chcemy nią uhonorować ludzi wybitnie zasłużonych dla pracy z młodzieżą w duchu katolickim i patriotycznym – opowiada Patryk Czech.

Nagrody otrzymało pięć osób zaangażowanych w działalność KSM: ks. Zbigniew Kucharski, wieloletni asystent generalny stowarzyszenia, Antoni Spyra, psycholog biznesowy i przyjaciel ks. Antoniego Soltyśka, Elżbieta Szklarczyk, organizatorka wielu wydarzeń KSM, Teresa Moskal, prezes Fundacji dla Młodzieży, i Leszek Bodus, który przez wiele lat przewodniczył krajowej radzie KSM i nadal aktywnie działa w archidiecezji gnieźnieńskiej.

Obecny na uroczystościach bp Marek Solarczyk, delegat KEP ds. KSM, podkreślił, że stowarzyszenie formuje duchowo i intelektualnie młodych ludzi. A „trzydziestolecie reaktywacji KSM-u jest świętem całego Kościoła (...) a także wezwaniem do tego, byśmy odnowili nasze życie w cnocie”.

Uroczystej Eucharystii w bazylice katedralnej św. Michała Archanioła i św. Floriana Męczennika przewodniczył nuncjusz apostolski w Polsce abp Salvatore Pennacchio. Liturgię koncelebrowali m.in. ordynariusz warszawsko-praski bp Romuald Kamiński, ordynariusz rzeszowski bp Jan Wątroba, biskup pomocniczy diecezji siedleckiej Grzegorz Suchodolski oraz asystent generalny KSM ks. Andrzej Lubowicki.

Specjalny, jubileuszowy list do KSM-owiczów wystosował papież Franciszek. „Niech Chrystus będzie waszą drogą, prawdą i życiem. Przyjmijcie Go do łodzi waszej codzienności, by wraz z Nim wypłynąć na głębie” – zachęcał w nim papież, podkreślając, że nadzieją napawa go fakt, „że tak wielu młodych angażuje swój entuzjazm, kreatywność i młodzieńczy zapał, aby aktywnie uczestniczyć w życiu Kościoła i Ojczyzny”.

Kolejne wydarzenie związane ze świętowaniem jubileuszu zaplanowano w Częstochowie. 13 października o godz. 21.00 w Kaplicy Cudownego Obrazu na Jasnej Górze odbędzie się apel jasnogórski, a przewodniczącym Prezydium Krajowej Rady KSM Patryk Czech zawięzy całą wspólnotę opiece Matki Bożej.

Obchody jubileuszu objęli patronatem przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski abp Stanisław Gądecki i prezydent Andrzej Duda.

Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży zrzesza w 558 oddziałach blisko 9 tys. młodych ludzi (14-30 lat) pragnących twórczo wykorzystać swoją młodość. Głównym jego celem jest kształtowanie dojrzałych chrześcijan, a także aktywne uczestnictwo we wspólnocie Kościoła.

Drodzy Czytelnicy!
„Idziemy”
jest dostępne
w e-wydaniu
na stronie:
www.eprasa.pl
www.idziemy.com.pl

Prenumerata redakcyjna tygodnika „Idziemy” na rok 2020

Drodzy Czytelnicy! Nasz tygodnik dostępny jest w parafiach i w kioskach. Istnieje też możliwość prenumeraty redakcyjnej. Można otrzymywać nasz tygodnik do domu! Prenumerata redakcyjna w roku 2020: **cena 1 egzemplarza – 7 zł; prenumerata kwartalna – 91 zł; prenumerata półroczna – 182 zł; prenumerata roczna – 364 zł.**

Zniżka! Przy prenumeracie od 5 do 10 egzemplarzy cena 1 egz. wynosi 5 zł. Koszt wysyłki w całości pokrywa redakcja.

Pismo nasze można zaprenumerować, wypełniając dokładnie poniższy blankiet. Tel. 22 5120095

nazwa odbiorcy		W Y D. D I E C. W A R. - P R A S K I E J 0 4 - 3 5 7																									
nazwa odbiorcy cd.		W - w a u l . G r o c h o w s k a 1 9 4 / 1 9 6																									
I.k.	nr rachunku odbiorcy																										
1 7	1 2 4 0 1 0 9 5 1 1 1 1 0 0 1 0 0 5 1 7 2 4 7 3																										
		W		waluta		P L N		kwota																			
kwota słownie																											
nazwa zlecienniodawcy																											
nazwa zlecienniodawcy cd.																											
tytułem																											
P r e n u m e r a t a t y g o d n i k a																											
tytułem cd.																											
I d z i e m y n a o k r e s																											
pieczęć, data i podpisy zlecienniodawcy Optata:																											

nazwa odbiorcy		W Y D. D I E C. W A R. - P R A S K I E J 0 4 - 3 5 7																									
nazwa odbiorcy cd.		W - w a u l . G r o c h o w s k a 1 9 4 / 1 9 6																									
I.k.	nr rachunku odbiorcy																										
1 7	1 2 4 0 1 0 9 5 1 1 1 1 0 0 1 0 0 5 1 7 2 4 7 3																										
		W		waluta		P L N		kwota																			
kwota słownie																											
nazwa zlecienniodawcy																											
nazwa zlecienniodawcy cd.																											
tytułem																											
P r e n u m e r a t a t y g o d n i k a																											
tytułem cd.																											
I d z i e m y n a o k r e s																											
pieczęć, data i podpisy zlecienniodawcy Optata:																											

SuperDrob już od
ośmiu lat
wspiera tygodnik Idziemy.

Z okazji piętnastolecia
wydawnictwa otrzymaliśmy
medal!

Z najlepszymi życzeniami dla
twórców i pracowników „Idziemy”
Zadząd SuperDrob S.A oraz Fundacji Uskrzydłamy

SuperDrob

 fundacja
uskrzydłamy

OTO

JA

POŚLIJ

MINIE

18 października NIEDZIELA MISYJNA

Nr konta: 72 1020 1013 0000 0102 0002 7169

Skwer Kard. S. Wyszyńskiego 9; 01-015 Warszawa;
tel. 22 838 29 44; e-mail: pdm@missio.org.pl; www.missio.org.pl

Papieskie Dzieła Misyjne

„OTO JA, POŚLIJ MNIE!”

Niedziela Misyjna 2020

Na zdjęciu ks. Arkadiusz Nowak SMA, Tanzania

Předostatnia niedziela października przeżywana jest w całym Kościele jako Światowy Dzień Misyjny. Wydarzenie to, znane w Polsce pod nazwą Niedziela Misyjna, jest szczególnie okazją do misyjnej solidarności wszystkich katolików.

I gdybyśmy zapytali, czemu ten dzień ma służyć, to wielu odpowiedziałoby: modlitwie za misje i misjonarzy. Inni dorzucają jeszcze, że zbieramy pieniądze na wsparcie dzieła misyjnego. Ale w istocie chodzi o wiele więcej – kiedy papież Pius XI w roku 1926 ustanawiał Niedzielę Misyjną, pragnął, aby służyła modlitwemu i materialnemu wsparciu misji, poznaniu realnych misyjnych potrzeb, pogłębianiu

misyjnej świadomości duchownych i świeckich oraz poznawaniu Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary. Można więc powiedzieć, że to szczególnie dzień odnawiania naszej odpowiedzialności za niesienie Ewangelii tym, którzy jej nie znają. Co więcej, to dzień solidarności z naszymi braćmi, którzy żyją w młodych wspólnotach w krajach misyjnych.

W ubiegłym roku obchodziliśmy Nadzwyczajny Miesiąc Misyjny (NMM 2019) i podsumowanie Niedzieli Misyjnej 2019 jest szczególnego rodzaju pokłosiem tego czasu.

Dziś te bezimienne ofiary stają się konkretem

Na prośbę papieża Franciszka rok temu wzywaliśmy do odkrycia na nowo chrzcielnego powołania do misji, zgodnie z hasłem NMM 2019 „Ochrzczeni i posłani”. Tamten czas przyniósł wiele inicjatyw zaproponowanych przez Papieskie Dzieła Misyjne we współpracy z diecezjami i parafiami w naszej ojczyźnie. Przy tej okazji pragniemy podziękować wszystkim ofiarodawcom, którzy w prostym geście serca składają bezimienne ofiary na tacę. A dziś te bezimienne ofiary stają się konkretem, gdyż dobro spotęgowane Miłością Boga wraca do nas pomnożone.

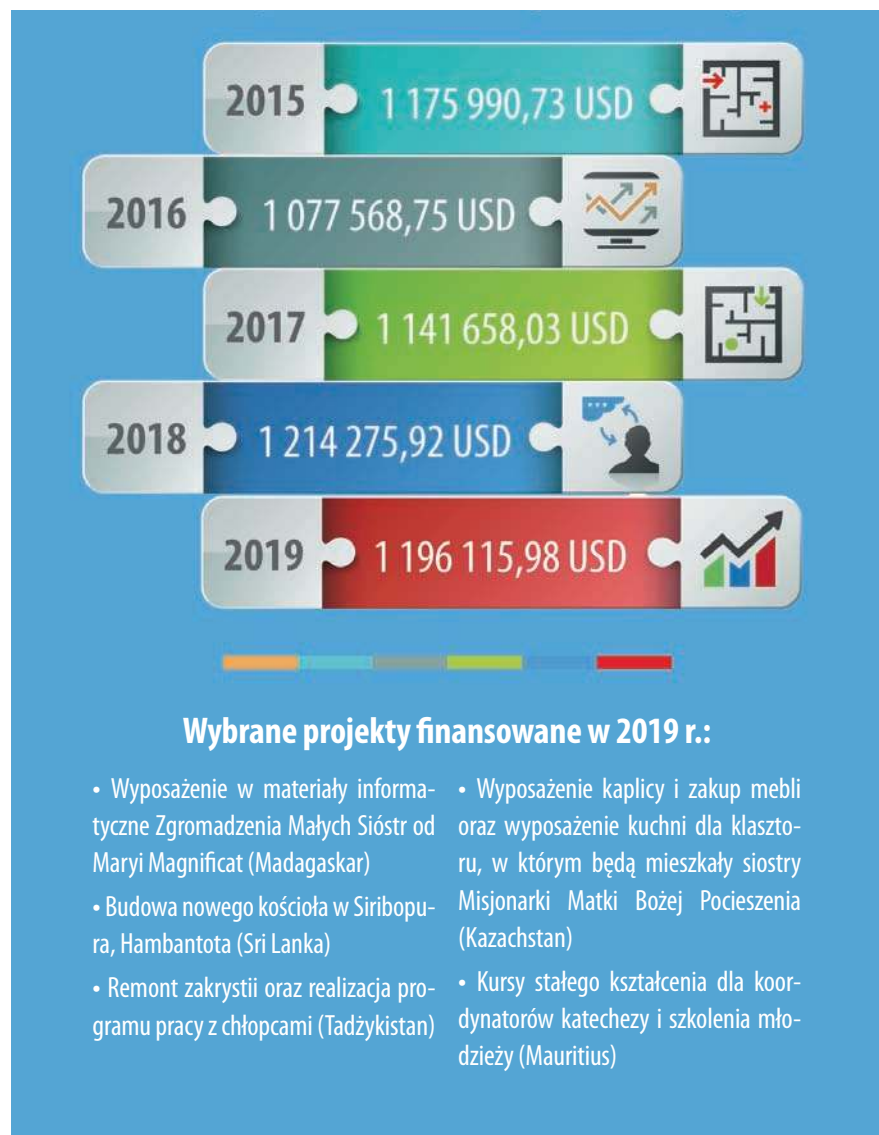
Remont kościoła w Senegalu

Pomoc dociera do 1100 terytoriów i ok. 600 000 000 katolików

W tym roku z Polski do dyspozycji papieża przekazaliśmy 1 134 489 \$. To ofiary z Niedzieli Misyjnej tworzą fundusz solidarności misyjnej, dzięki któremu ewangelizacja na terenach misyjnych ma swoje materialne podstawy. Kongregacja Ewangelizacji Narodów, jako dysponent tych środków, zleciła Dyrekcji Krajowej PDM w Polsce sfinansowanie pomocy w takich krajach jak: Ghana, Sierra Leone, Liberia, Rwanda, Nigeria, Tadżykistan, Tajwan. Zrealizowano tam 14 projektów pomocy katechistom (formacja i utrzymanie), 20 projektów zwyczajnych (pomoc dla struktur Kościoła misyjnego w ramach codziennego funkcjonowania) oraz 24 projekty pomocy nadzwyczajnej (budowa 4 świątyń, 8 remontów i budów nowych budynków potrzebnych dla duszpasterstwa). Ponadto sfinansowano 6 programów szkoleniowych dla katechistów, liderów grup i duchowieństwa oraz 6 remontów innych placówek i nieruchomości służących dziełu ewangelizacji.

Coroczna pomoc z Papieskich Dziel Misyjnych przeznaczana jest dla 1100 terytoriów misyjnych na pięciu kontynentach, a każdego roku do Kongregacji Ewangelizacji Narodów napływa około 3000 próśb o realizację projektu. Wsparcie dociera do ok. 600 mln katolików na terenach misyjnych, dlatego z całym przekonaniem możemy stwierdzić, że Twoja bezimienna ofiara materialna i duchowa przekłada się na bardzo wymierną i policzalną pomoc młodym i ubogim Kościołom misyjnym.

W tej perspektywie należy przywołać pytania, które papież Franciszek postawił w Orędziu na tegoroczną Niedzielę Misyjną. Zapytał m.in.: „[...] czy jesteśmy gotowi na przyjęcie obecności Ducha Świętego w naszym życiu, do usłyszenia powołania na misję, czy to na drodze małżeństwa,

czy też na drodze dziewictwa konsekrowanego lub święceń kapłańskich, a w każdym razie w zwykłym powszechnym życiu? Czy jesteśmy gotowi, aby być posłanymi wszędzie, żeby świadczyć o naszej wierze w Boga, Miłosiernego Ojca, aby głosić Ewangelię zbawienia Jezusa Chrystusa, aby mieć udział w Bożym życiu Ducha Świętego budując Kościół? Czy podobnie jak Maryja, Matka Jezusa, jesteśmy gotowi bez zastrzeżeń służyć woli Bożej?”.

Wydaje się zatem, że Niedziela Misyjna, oprócz celów wskazanych powyżej, ma jeszcze jeden – pogłębienie osobistej więzi z Jezusem, by lepiej Mu służyć. Misja bowiem – jak pisze papież Franciszek – jest wolną i świadomą odpowiedzią na powołanie Boga. Ale powołanie to możemy dostrzec tylko wtedy, gdy mamy osobistą relację miłości z Jezusem żyjącym w swoim Kościele. A zatem pomysł, posłuchaj, odpowiedz na Jego wołanie i włącz się w misję Kościoła, Jego Kościoła!

Klerycy z seminarium w Senegalu

Autorzy:

Ks. prałat dr Tomasz Atlas, dyrektor krajowy

Papieskich Dziel Misyjnych

Ks. dr Maciej Będziński, sekretarz krajowy

w Papieskich Dzielach Misyjnych

Fot. ks. Tomasz Atlas, archiwum PDM

Grafiki Krzysztof Kopania, archiwum PDM

www.missio.org.pl

@pdm_missio

@PapieskieDzielaMisyjne

@pdm_missio

Papieskie Działy Misyjne

Dowód / pokwitowanie dla zleceniodawcy

numer rachunku odbiorcy	
72102010130000010200027169	
numer rachunku odbiorcy cd.	
odbiorca:	
Papieskie Działy Misyjne	
Skwer Kard. Stefana Wyszyńskiego 9, 01-015 Warszawa	
kwota:	
wpłacający:	
Imię	
nazwisko	
ulica	
kod poczt.	mięscowość

Polecenie przelewu / wpłaty gotówkowej

nazwa odbiorcy	
Papieskie Działy Misyjne	
nazwa odbiorcy cd.	
Skwer Kard. Stefana Wyszyńskiego 9, 01-015 Warszawa	
l.k.	nr rachunku odbiorcy
72	1 0 2 0 1 0 1 3 0 0 0 0 0 1 0 2 0 0 0 2 7 1 6 9
WP	waluta PLN
nr rachunku zleceniodawcy (przelew) / kwota słownie (wpłata)	
nazwa zleceniodawcy	
nazwa zleceniodawcy cd.	
tytułem	
Dar serca dla misji	
tytułem cd.	

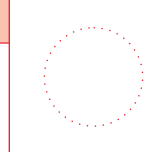
odcinek dla banku zleceniodawcy

Stempel
dzienny

Opłata:

Opłata:

pieczęć, data i podpis(y) zleceniodawcy na ostatnim blankiecie